

marksist teori

Sayı: 30 ❖ Ocak-Şubat 2018 ❖ 7.50 TL

marksist teori

Sayı 30 ❖ Ocak-Şubat 2018

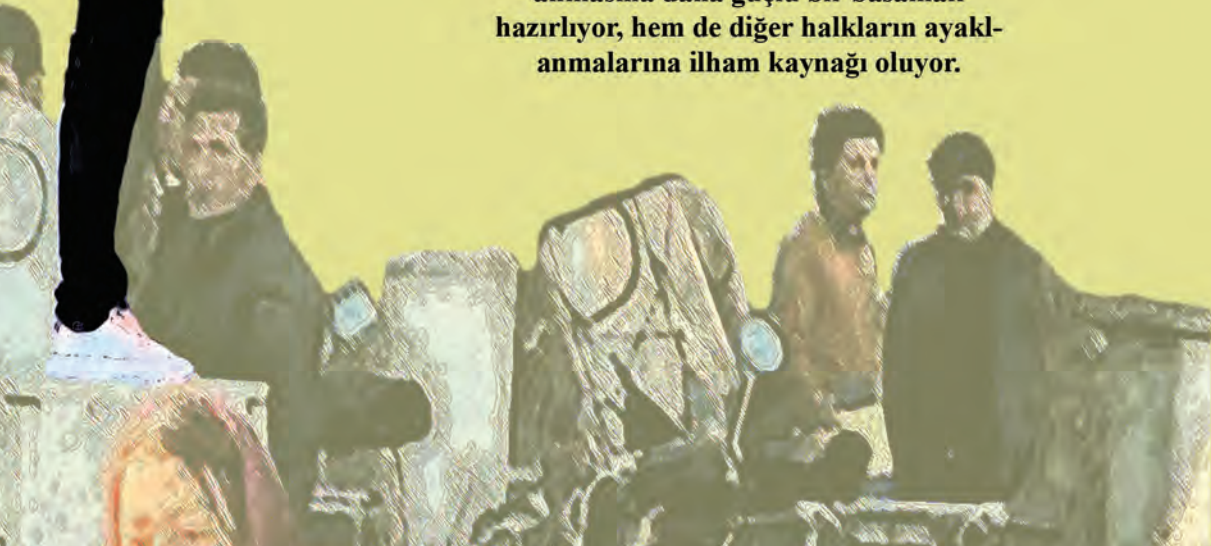
**başûr
rojhilat
iran**

daha fazla *isyan*

İran halkları, bütün zor koşullara rağmen ayağa kalkarak, devrimci bir süreç yarattı. Arap halklarının ayaklanmaları üzerinden daha 10 yıl bile geçmedi. Ve bugün Tunus'ta yine ayaklanma patlak verdi. Gezi-Haziran ayaklanmasından bu yana geçen zaman henüz 5 yılı doldurmadı. 6-8 Ekim serhıldanı Gezi'yi takip etti. Rojava devrimi etkisini yayarak dimdik ayakta duruyor. Başûr Kürdistan'da halk ayaklanmasının halen dumanı tütüyor. Ve şimdi de İran halklarının ayaklanması...

Evet, bölgesel ayaklanmalar zinciri, emperyalistlerin ve yerel gerici egemen devletlerin tüm zulmüne, kanlı mezhep ve sömürge savaşlarına rağmen, kendini üretmeye devam ediyor.

Ayaklanmalar bastırılrsa ve ezilse, hatta bazen gerici çatışmalarla yolundan saptırılrsa bile, içinden geçmekte olduğumuz tarihsel dönemde bölgesel devrimci durumun dışavurumu oluyor. Her bir ayaklanma, yalnızca ayaklanmayı gerçekleştiren halkta devrimci gelişim yaratmakla kalmıyor, bölgenin diğer ülkelerini etkiliyor, başka halklara esin kaynağı oluyor. Hem ayaklanmayı gerçekleştiren halkın bir sonraki ayaklanmasına daha güçlü bir basamak hazırlıyor, hem de diğer halkların ayaklanmalarına ilham kaynağı oluyor.

Marksist Teori

30

Ocak/Şubat
2018

Marksist Teori - Yaygın Süreli Yayın
Varyos Yay. San ve Tic. Ltd. Şti. Adına
İmtiyaz Sahibi: Şengül Güneş Bali
Sorumlu Yazışleri Müdürü: Şengül Güneş Bali
Yönetim Yeri: Aksaray Mah. Müezzin Sok. İlhan Apt. No: 12/1 D: 7 Aksaray-İstanbul
Tel: (0212) 529 15 94 **Faks:** (0212)529 06 75
Web Sitesi: www.marksistteori.com
Baskı: Ceylan Matbaacılık Tel: (0212) 613 10 79
Abonelik: Yıllık 40 TL (Posta çekini yatırdıktan sonra bilgilerinizi e-posta veya faksla iletiniz.)
Posta Çeki: Serdal Işık 05145562

İçindekiler

5 | İran'da Ayaklanma: Yoksulların Öfkesi
Ziya Ulusoy

15 | Avrupa'da Faşizmin Yeni Halleri
Arif Çelebi

25 | Ekonomik Kriz: Teğet Mi, Kiriş Mi?
Olca Çelik

37 | Kapitalizmin "Doğal" Krizi
Raperin Rênas

51 | Ne Düzeniçi Muhalefet, Ne Devleti Kurtarmak!
Gençliğin Görevi Devrim Yapmaktır!
Cebrail Ünlü

61 | ABD Kuzey Kore Gerilimini Tırmandırıyor
Emin Orhan

67 | Beçem'e
Yasemin Şengül

İran'da Ayaklanma: Yoksulların Öfkesi

Ziya Ulusoy

Ulusalıcı tutuma düşmüş Yürüyüş, ayaklanma sonrası çıkan yayınlarında sanki ayaklanma yokmuş gibi davrandı. Teşkilatı Mahsusa'nın öncüsü Karakol cemiyetinin işgal altındaki İstanbul'dan Anadolu'ya silah taşıyan "devrimciliğini" heyecanla tefrika ederken, İran halklarının molla rejiminin cellatlarına meydan okuyan şanlı ayaklanmasından bahsetmedi bile. "İslami gericiliğe karşı cumhuriyet değerlerini barikat olarak yükseltmeyi" bıkıp usanmadan öneren KP de, İran halk ayaklanmasını sessizce geçiştirme utancını paylaştı.

Kemal Okuyan, "mollanın-imamın alternatifi yanki olmak zorunda değil" diyerek, İran halklarını küstahça uyarmaktan çekinmedi.

28 Aralık'ta Meşhed'de başlayan gösteriler İran çapında halk ayaklanmasına dönüşünce, rejimin her iki kanadı ayaklanmayı ezmede birleşti.

Başlama fişeği olan Meşhed gösterisini, Ruhani hükümetini yıpratıp kendi kitle desteğini genişletmek amacıyla, "sertlik yanlısı" kesimin teşvik ettiği bile söylenebilir. Fakat gösteri İran çapında bir özgürlük ayaklanmasını tutuşturunca, bizzat mollaların başı Hamaney ayaklanmanın ezilmesi için bütün karşıdevrimci güçleri harekete geçirdi.

Ülke Çapında

Genelleşen Ayaklanma

Meşhed'de başlayan gösteriler, İran çapında hızla yayıldı. İrili ufaklı birçok kenti kapsamına aldı. "Pro-

testoların 100'den fazla şehre ve küçük kente sığramış olduğu gerçeği" belirtildi. (Asef Bayat'la söyleşi, sendika62.org, 08.01.18)

Politik islamcı ve muhafazakar kesimlerin baskın olduğu Meşhed ve Kum'dan, önceki ayaklanmaların merkez üssü Tahran'a, Kürt kentleri Kirmanşah ve İne'den, Azeri kenti Tebriz'e, sanayi kenti İsfahan'dan, Arap kenti Ahvaz'a, Beluci kentleri ile Horasan kentlerine değin her yerde halk gösterilere katıldı.

2009 ayaklanması, daha çok Tahran ve Tebriz eksenli olmuş, diğer kentlere daha az yayılmıştı. Fakat 2017 Aralık ayaklanması bu iki büyük kent dışında patlak verip yaygınlaştı, ardından bu kentlere sıçradı. Bu durum, halkın, molla rejimine

6 ❖ Marksist Teori 30

demokratik tepkinin baskın olduğu bu iki kent ötesindeki yerlerde ayaklanmaya alabildiğine yaygın katılarak, “taşra”da da mollaların kitleler üzerindeki siyasi hegemonyasını geri getirmek üzere yıktığını gösteriyor. Dahası, yoksul halkın muhafazakar bölüklerinin de kitlesel olarak ayaklanmaya katıldıkları görülüyor.

Ayaklanmanın yoksullaşmaya karşı tepkiden patlak verdiğini dikkate alırsak, molla rejiminin her iki kanadının şimdiye değin iktidarı korumada yararlandığı islamcı ideolojik etkiye rağmen, işçilerin, işsizlerin, gençlerin, kadınların ve yoksulların molla iktidarı altında hem özgürlük yoksunluğuna ama hem de kapitalist talan ve sömürüye karşı toplumsal bir patlama içine girdiklerini söyleyebiliriz.

Ayaklanma, politik bilinç ve deneyi daha yüksek olan kesimden, örneğin öğrenciler ve kent küçük burjuvazisinden değil, kent yoksullarından başladı. Bütün haber ve yorumlar bu gerçeği teslim ediyor.

Bu durum, ayaklanmanın her tarafa yayılmasını sağlayan etkenlerin

başında geliyor. Sıradan taşra kentlerinin yoksulları, şimdiye değin örgütsüzlük ve bilinçsizlikle, molla rejiminin politik islamcı ideolojisinin etkisiyle yönetilebiliyorken, şimdi bu etkiyi bir kenara atarak talepleri için harekete geçiyorlar. İslami kapitalizmin dayattığı yoksulluk ve islamcı rejimin teokratik mengenesi içinde eskisi gibi yaşamak istemediklerini eylemleriyle dile getiriyorlar.

Fakat bu, basitçe ekonomik talepler temelinde harekete geçmek anlamına gelmiyor. Kimi burjuva kalemeler ve hatta solun bazı kesimleri, petrol fiyatlarının düşmesinin yarattığı yoksullaşmaya tepki olarak ve Venezuela benzetmesi yaparak, İran ayaklanmasının nedenini açıklamaya çalışıyorlar.

Bu yorumlar baştan sona yanlış. Çünkü Venezuela rejiminin elinde ekonomik alanda yalnızca petrol gelirleri var. Ekonominin diğer dalları özel sermaye ve tarım oligarşisinin elinde. Ve bu tekeller, MUD adlı faşist sağ koalisyonun başını çekiyor, ABD’yle birlikte Chavezci rejimi

devirmek istiyorlar. Petrol fiyatlarının düşmesinin yarattığı ekonomik zorluk yoksullara yardımda gerilemeye yol açsa da, yoksulların çoğunluğu oligarşiye ve temsilcisi MUD'a tepki gösteriyor. PSUV iktidarında parti ve bürokrasi elitlerinin mülk edinip zenginleşmesinden rahatsızlık duyan yoksullar, yine de rejim karşıtı faşist MUD saflarına geçmek yerine, PSUV'dan desteklerini kısmen çekmekle yetiniyorlar.

Oysa İran'da siyasi iktidar tekeli ni ellerinde tutan mollalar, yalnızca siyasi alanda herhangi bir değişime izin vermeyen zor ve yasak uygulamakla kalmıyorlar. Petrol ve gaz kaynaklarının mülkiyet ve gelirini elde ettikleri gibi, ekonominin tüm sektörlerine özel mülkiyet ve vakıf mülkiyeti formlarında egemenler. Petrol fiyatlarının düşmesi ve uzun süren ambargo nedeniyle devlet bütçesi zayıflıyor. Ama vakıfların vergi dışı kalan imtiyazlı karlarıyla, molla elitinin ve politik islamcı bürokrasinin özelleştirmelerle ele geçirdiği sermayenin karları artmaya, mollalar kapitalist olarak semirmeye devam ediyor.

İslami kapitalizmin -bu terimi politik islamcı rejim altındaki kapitalizmi ve iktisaden de politik islamcıların egemenliğindeki kapitalizmi ifade etmek için kullanıyoruz- yarattığı yoksullaşma daha geniş kitleleri kapsamına almaya devam ediyor. Yoksulluk ve zenginlik kutuplaşması büyüyor. İran işçileri ve ezilenlerinin, teokratik faşist rejime tepkisi ile yoksullaşmaya tepkisi aynı hedef üzerinde birleşip yoğunlaşıyor. Emek-sermaye ilişkisi ile halk-devlet ilişkisi İran'da tamamen çakışıyor.

30 yıldır umut bağladıkları veya beklenti içinde oldukları kapitalizmin islami versiyonunun da kendi yoksulluklarını ortadan kaldıramayacağını, dahası molla rejimi elitlerinin ve vakıfların özelleştirmelerle zenginlikleri yağmaladığını, işçilerin ve emekçilerin suyunu sıkarak soyduğunu gören, politik özgürlük kırıntılarına bile sahip olmamanın acısını zaten alabildiğine derinden yaşayan yoksullar öfkeyle eyleme geçiyor. Böylece molla diktatörlüğüne karşı patlak veren özgürlük ayaklanması, aynı zamanda ve

Sıradan taşra kentlerinin yoksulları, şimdiye değin örgütsüzlük ve bilinçsizlikle, molla rejiminin politik islamcı ideolojisinin etkisiyle yönetilebiliyorken, şimdi bu etkiyi bir kenara atarak talepleri için harekete geçiyorlar.

nesnel bakımdan, mollaların iplerini tuttıkları sermaye ilişkilerine karşı bir nitelik de barındırıyor.

Molla Rejimine Karşıtlık Ve İslami Kapitalizme Öfke

Değindiğimiz gibi, İran'ın sömürülen ve ezilen sınıflarının yoksullaşmaya ve mollaların talanına karşı öfkesi basit bir ekonomik talep değil. Özgürlük yoksunluğuna, toplumsal adaletsizliğe ve eşitsizliğe karşı sınıfsal temelli bir isyan bu.

Sosyalizmin program olarak öne çıkmıyor veya ayaklanmaya sosya-

lizmi program edinen bir partinin önderlik edemiyor olması, sömürülen ve ezilen sınıfların politik özgürlük hedefi ve kapitalizme tepkisi gerçeğini ortadan kaldırmaz. Faşist molla diktatörlüğüne ve islami kapitalizme isyanı ücret artışı için mücadele derekesine indirmek ise ayaklanmanın içeriğini hiç anlamamak demektir. Ve bunu anlamayanlar, İran halklarının gösterilerin başlamasından kısa bir süre sonra “*Hamaney’e ölüm*”, “*Ruhani’ye ölüm*”, “*Diktatöre ölüm*” sloganlarını yükseltmelerini hayretle karşıladılar.

Yoksulluk ve zenginlik kutuplaşması büyüyor. İran işçileri ve ezilenlerinin, teokratik faşist rejime tepkisi ile yoksullaşmaya tepkisi aynı hedef üzerinde birleşip yoğunlaşıyor. Emek-sermaye çelişkisi ile halk-devlet çelişkisi İran’da tamamen çakışıyor.

Oysa İran halklarının talep ve özlennlerinin birleştiği potanın, faşist molla diktatörlüğü karşısında özgürlüğün kazanılması olduğu açıktı. İşçiler ve emekçiler için teokratik faşizme karşı özgürlük, halk gençliği için yaşamı ve geleceği açısından özgürlük, kadınlar için erkek egemen dinsel tahakküme karşı özgürlük, Kürtler, Azeriler, Beluciler ya da Araplar için ulusal onur ve özgürlük...

Politik islamcı rejime karşı mücadelenin başlangıcı, İran devrimi

içinde öncü devrimci örgütlerden gelmişti. Devrimci hareketin ağır yenilgisi sonrası ise, şu ya da bu olayı vesile ederek kitle hareketlerini başlatıp geliştirenler genellikle öğrenci gençlik ve eğitilmiş kadınlar olmuştu.

2009’da seçim hilesine karşı Yeşil Hareket’i rejimin muhalif kanadı başlatmış, ama halkın mücadelesi onları aşarak politik islamcı rejimi değiştirmeyi amaçlayan demokratik bir ayaklanmaya dönüşmüştü. Fakat ayaklanmanın başını çeken tabakalar öğrenciler ve eğitilmiş kadınlar; yoksullar, işçiler ve işsizler ayaklanmaya katıldıkları kadarıyla bu tabakaların hegemonyası ve öncülüğü etrafında hareket etmişlerdi.

Şimdi ise işçisi, işsizi, genci ve kadınıyla yoksul sınıflar ayaklanmanın öncüsü konumuna geldiler. Devrimci bilinçleri ve güçlü öncü örgütleri olmaksızın alanlara çıkmalarına rağmen, çok geçmeden rejimin her iki kanadını da hedef aldılar. Vurguladığımız gibi, rejimi yıkmayı amaçlayan sloganları korkusuzca ve hızla yükselttiler.

Bu durum, geçmişte rejimin sözümlü ona “ılımlı” kanadından reform beklentisinin de süreç içinde kırılmış olduğunu gösterdi.

İktidar dalaşı içinde olan her iki kanat da islami kapitalizmin zenginliğini yağmalamada suç ortaklığı yapıyorlardı. “ılımlı” denilen kanadın önde gelen temsilcilerinden Rafsanjani ailesinin özelleştirmelerden ele geçirdiği devasa sermaye mülkiyeti buna örnektir. Ama aynı zamanda, Ahmedinejat döneminde de özelleştirmelerin hızlanarak sürmüş oldu-

ğunu, neoliberal ekonomik politika-
nın uygulandığını vurgulayalım.

Ayrıca politik arenada velayeti
fakih olarak Hamaney'in, politik is-
lamcı "ılımlı" kanadın çoğu temsil-
cisinin devlet başkanlığı adaylığını
yasaklayarak, molla rejimi çerçeve-
sinde politik bir yumuşamaya imkan
bırakmadığını, kitleler deneyleriyle
öğreniyor. Dahası, mücadeleye ka-
tılan kitleler "en ılımlı" Musavi'nin
geçmişte yıllar süren başbakanlığı
sırasında rejimin idam vinçlerini ara-
lıksız çalıştırdığını bilince çıkarıyor.
Sözüm ona "ılımlı" politik islamcılardan
beklentiyi, gelişen politik bi-
linçle sona erdiriyor.

İran devleti, siyasal sisteminden
taviz vermeden, ama Obama'yla
yaptığı nükleer silah araştırmalarını
durdurma anlaşması karşılığında,
dünya kapitalizmiyle mali-iktisadi
bütünleşmeyi amaçlıyordu.

Sonuçta, aralarındaki görece farka
rağmen her iki kanadıyla rejim bu
çizgide ilerlerken, bölgesel nü-
fuzunu geliştirme amacından da
vazgeçmediği için, ABD emperyalizminin
savaş gerginliğini yeniden
tırmandırmasıyla karşılaşılıyor. Suriye
gerici iç savaşı ve Yemen savaşı,
ABD'nin ve bölgesel müttefiklerinin
İran bölgesel nüfuzuna karşı savaşlarıdır
aynı zamanda. Nükleer silah araştırmalarını
durdurma anlaşmasına meydan okuyan
Trump'la birlikte savaş gerginliği yeniden
tırmanıyor. Bunu, ABD'nin gerileyen
dünya hakimiyetini sürdürmek için
devasa askeri gücünü kullanma stratejisinin,
bölgesel hegemonik güç odaklarından
biri olan İran molla rejimiyle çatışması
olarak okumak

gerekir, Trump'ın kişisel macerası
olarak değil.

Molla rejimi bu hegemonya savaş-
larından zaferle çıktı. Olası bir ABD
savaşına ise, Saddam ve Esad'dan çok
daha hazır olduğunu gösterdi. Ama
bütün bu başarıları, İran halklarının
rejime meydan okumasını önlemeye
yetmedi.

Ayaklanmayı Hazırlayan Mücadele Birikimi

İran halklarının Aralık ayaklanmasını,
elbette onu önceleyen süreçlerdeki
işçi grevleri, 2009 ayaklanması,

İşçiler ve emekçiler için
teokratik faşizme karşı
özgürlük, halk gençliği
için yaşamı ve geleceği
açısından özgürlük,
kadınlar için erkek
egemen dinsel tahakküme
karşı özgürlük, Kürtler,
Azeriler, Beluciler ya da
Araplar için ulusal onur
ve özgürlük...

ırkçı hakarete karşı Azeri halkının
2008'deki ulusal gösterileri, Orta-
doğu ve Kuzey Afrika'da Arap halk
isyanı döneminde bastırılan ayaklanma
girişimi, Rojhilat Kürdistan'da idamlara
ve kolberlerin katledilmesine karşı
başkaldırıları ile birkaç ay önceki
Kirmanşah depreminde yardımların
engellenmesine karşı gösteriler,
bütün bu mücadeleler ve ayaklanmalar
hazırladı.

Aralık ayaklanması, Suriye gerici
iç savaşında, Yemen savaşında ve

Irak'ta molla rejiminin başarı ve nüfuz kazanmasına rağmen patlak verdi.

Bütün burjuva rejimlerde olduğu gibi molla rejimi de, her zaman, dışta savaşı ve zaferi içte iktidarını güçlendirmenin basamağı, sınıf mücadelesini bastırmanın şovenist manivelası yapmıştır. Irak-İran savaşı molla rejiminin devrimci hareketi ezmesinin, adeta kökünü kurutmaya girişmesinin çok elverişli bir aracı olmuştur. Ama İran'ın Suriye, Yemen ve Irak'taki dış politika ve savaş başarıları bu kez İran halklarını şovenizmle zehirlemeye yetmedi.

**Rejim ayaklanmaya
Rönderlik edenleri
idamla tehdit etti.
Ama halk bu tehditleri
dinlemedi. Öte yandan,
ayaklanan halk kitleleri-
nin rejim yanlısı karşıdev-
rimci gruplarla farklı
zamanlarda alanlara
çıkması, olası kırım-
larının önüne geçti.**

Bu gerçeklik, Aralık ayaklanmasının önemini daha da büyütüyor. İran halklarının artık molla rejimi altında yaşamak istemediğini, rejimin halkları aldatma imkanlarının tükendiğini ve hemen bütünüyle zora dayanarak ayakta kalmaya çalışacağını gösteriyor. Molla rejiminin bölgede siyasi prestijinin ve etkisinin en güçlü olduğu bir dönemde, üstelik Filistin ve Lübnan direnişlerine verdiği destekle siyonizme ve ABD emperyalizmine karşı bölge halkları nezdinde kazan-

dığı sempatiye rağmen, İran halklarının ayaklanması bunu kanıtıyor.

Ayaklanmadan Korkuya Kapılanlar

Molla rejiminin bütün siyasi fraksiyonları, aralarındaki dalaşı bir yana bırakarak, ayaklanmayı ezmek için hemen birleştiler. Ruhani önce kitleleri yatıştırmak istedi, "*Sorunlar varsa konuşulur, mücadeleye ne gerek var*" türünde sözler etti. Fakat devrimci tehlikenin ciddiyetini fark edince, Ruhani de Hamaney de başlıca karşıdevrimci silahlarına sarıldılar.

Rejim yanlısı kitle sokağa salındı. Bu karşıdevrimci grup, "*Liderimiz ölin desin, ölelim*" gibi halka gözdağı veren sloganlar attı. Ancak bir kez daha görüldü ki, molla rejimine taraftar kitleyi sokağa çıkararak üstünlüğünü kanıtlama tiyatrosu, İran halklarının rejimi desteklediği imajını yaratmaya yetmiyor, faşist tehdit ve şiddet dışında bir şey üretmiyor.

Rejim ayaklanmaya önderlik edenleri idamla tehdit etti. Ama halk bu tehditleri de dinlemedi. Öte yandan, ayaklanan halk kitlelerinin rejim yanlısı karşıdevrimci gruplarla farklı zamanlarda alanlara çıkması, olası kırımalarının önüne geçti.

Ayaklanma devam edince, molla rejimi Besic'i saldırıya geçirdi. Kan döktü ve 30'a yakın insanı katletti. Pasdaran ve ordu komutanları da tehdit ardına tehdit savurdular. En son Pasdaran üç şehirde sokağa inince, ayaklanma bir dahaki sefere daha güçlü gelmek üzere geri çekildi. Rejim işkence altında 9 ayaklanmacıyı katletti. Yaklaşık 4 bin insanı zindana attı. Politik islamcı iktidar, yıkılan

korku duvarını böyle kan dökerek, muhtemelen idamlara da hazırlanarak, yeniden örmeye çalışıyor.

Molla rejimi, ayaklanmanın büyümesine karşı dalgakıran rolü oynaması için, ayaklanmanın ABD, siyonizm ve Suudi hanedanlığı tarafından kışkırtıldığı yalanına sarıldı. Trump'ın ayaklanmayı överek düşmanını zayıflatma arayışı ve kışkırtıcı sözleri, tersten, halk ayaklanması frenleyici rol oynadı.

Diktatör Erdoğan da Fransa ziyareti öncesi verdiği demeçte aynı yalana sarıldı: “ABD, İsrail... İran, Pakistan(ın) ...içişlerini karıştırmaktadır”. “Karıştırılan İslam ülkelelidir. Bunlar üzerinde oyun oynanıyor.” (tr.mehrnews.com, 05.01.18)

Faşist politik islamcı şef ve onun tetikçileri, İran halklarının ayaklanmasının Türkiye ve Kürdistan'daki halkları hızla etkileyebileceğinden korktular. İran ayaklanmasının aynasında, yalnızca molla faşizminin değil, Erdoğan faşizminin de yıkılışını görüp ürktüler.

Erdoğan'ın başlıca müttefiki Bahçeli aynı nakaratı tekrarladı: “İran Türklüğünün bozguncuların, ayaklandırma çağrısı yapan kanlı emperyalizmin tehlikeli tuzağına düşmeyeceğine inancım tamdır... Gezi Parkı'nda denediler, olmadı.” (www.haberler.com, 05.01.18)

Perinçek de Erdoğan'la yarıştı: “ABD emperyalizminin İran'daki fitne hareketi, ekonomik sıkıntıları ve halkın çeşitli şikayetlerini kullanıyor... Vatan Partisi bildirisinin (vurguladığı gibi)... ABD-İsrail fitnesine karşı İran devleti ve halkının yanındayız.” (Aydınlık, 03.01.18)

Erdoğan ve eli kanlı suç ortakları İran halklarının ayaklanmasından korkmakta haklılar. İran halklarının cesaret ve yiğitliğinden esinlenecek Türkiye ve Kürdistan halkları, daha büyük ayaklanmaları hazırlayacak, onların çürümüş militarist aygıtını ve talancı egemenliğini yıkacaktır.

Tarihin Motoru: Sınıflar Mücadelesi Mi Devletler Mücadelesi Mi?

2009 ayaklanmasını, emekçi soldan çeşitli antifaşist ve devrimci parti ve örgütler de suçlamış, egemen sınıfların it dalaşının bir parçası, hatta

Faşist politik islamcı şef ve tetikçileri, İran ayaklanmasının Türkiye ve Kürdistan'daki halkları hızla etkileyebileceğinden korktular. İran ayaklanmasının aynasında, yalnızca molla faşizminin değil, Erdoğan faşizminin de yıkılışını görüp ürktüler.

emperyalizmin bir kışkırtması olarak görmüşlerdi. EMEP'ten Yürüyüş'e değin değişik siyasi anlayışlar, bu utanç verici tavra girmişlerdi.

Bu tavır en başta, emperyalist devletlerin daha zayıf kapitalist devletleri yıkmaya oyununa gelmekten sözüm ona kaçınmak, hatta ikincileri emperyalist saldırganlığa karşı desteklemek bakış açısından kaynaklanıyordu. Bu ulusalcı görüş öylesine etkiliydi ki, 2009'da İran halklarının seçim hilesi vesilesiyle rejimin

despotizmine karşı ayaklandığını anlamak ve bu ayaklanmayı desteklemek yerine, “İran’ı teslim alma politikasının İran halkının direnişine çarpması” (Evrensel) yorumuyla Ahmedinejat’a üstü örtülü destek verilmişti. “İran’da kullanılan yöntemler, akla hemen Romanya gibi sosyalist ülkelerdeki karşıdevrimleri getiriyor” (Yürüyüş) vaazıyla ayaklanma mahkum edilmişti.

Şimdiki ayaklanmada, EMEP ve Evrensel yazarları nihayet geçmişin yanlışını bir kenara bıraktılar. Fakat ulusalcı tutuma düşmüş Yürüyüş, aynı tavrını sessiz kalarak sürdürdü. Ayaklanma sonrası çıkan yayınlarında sanki ayaklanma yokmuş gibi davrandı. Teşkilatı Mahsusa’nın öncüsü Karakol cemiyetinin işgal altındaki İstanbul’dan Anadolu’ya silah taşıyan “devrimciliğini” heyecanla tefrika ederken, İran halklarının molla rejiminin cellatlarına meydan okuyan şanlı ayaklanmasından bahsetmedi bile.

Meşhur “Yurtsever Cephe”ci ve “İslami gericiliğe karşı cumhuriyet değerlerini barikat olarak yükselt-

meyi” bıkıp usanmadan öneren KP de, İran halk ayaklanmasını sessizce geçiştirme utancını paylaştı. Kemal Okuyan, “mollanın-imamın alternatifini yanki olmak zorunda değil” diyerek, İran halklarını küstahça uyarmaktan çekinmedi. (haber.sol.org.tr, 02.01.18) Uydurduğu ulusalcı antiemperyalizme adeta kendisini de inandırdığını gösterdi.

ÖDP liderleri ve yazarları, bu kez yayınlarında İran ayaklanmasına çokça yer verdiler. Fakat anlaşılın, yine de tereddüt halinden çıkamadılar. ÖDP BK üyesi Önder İşleyen, “Sol hareketin bu isyanları toptancı bir yaklaşımla bakarak, içindeki farklı dinamikleri görmeksizin koşulsuz biçimde desteklemesi” tavrına karşı çıktı. (Birgün, 14.01.18) Birgün yazarı ÖDP’li Mustafa K. Erdemol da ayaklanmada hala emperyalizmin parmağı olabileceği tereddüdü taşıyordu: “Mutlaka birtakım ‘merkezler’ işin içinde... 2009 olaylarında İngiltere’nin çok büyük etkisi olduğu ileri sürülmüştü.” (Birgün, 02.01.18)

Sonuçta ÖDP’liler, İran ayaklanmasını desteklerken bile tereddüt

gösteriyorlar; Kılıçdaroğlu'nun kendisini koruma yürüyüşünden duydukları heyecanı, ona verdikleri koşulsuz desteği, İran'ın cesur gençliği ve halklarından esirgiyorlar.

Bütün bu siyasi akımların sessizliği veya destekleme tereddüdü, onların ulusalcılıktan kurtulamamış ve içeriksiz antiemperyalizm anlayışından kaynaklanıyor. İlla da emperyalizme karşı yerel burjuva devletleri destekleyecekler! Ve illa da halkların mücadelesinin arkasında emperyalist kışkırtıcılar arayacaklar!

Halkçı demokratik ayaklanmaları desteklemekten böyle uzak duran solculara ve devrimcilere her ayaklanmada yeniden hatırlatacağız: *Tarihin motoru devletlerin mücadeleleri değil, sınıf mücadeleleridir!*

Tam da burada, Lenin'in ayaklanmaların doğası üzerine yaptığı analizi anımsatmanın zamanı:

“*Saf' bir toplumsal devrim bekleyen ... gerçek bir devrimin ne olduğunu hiç anlamayan sözde-devrimcidir.*” “*1905 Rus devrimi bir burjuva demokratik devrimdi. Bu devrim, nüfusun hoşnut olmayan bütün sınıflarının, grup ve ögelerinin vermiş oldukları bir dizi savaşı içerdi. Bunlar arasında en barbar önyargılara sahip bulunan en muğlak ve akıllalmaz amaçlar için savaşan yığınlar vardı, Japonlardan para alan küçük grupçuklar vardı, spekülörler, serüvenciler vb. vardı. Nesnel olarak, yığınların hareketi çarlığı sarsıyor ve demokrasi yolunu açıyordu. Onun için bilinçli işçiler hareketin başında idiler.*” (Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı, V.I. Lenin, Sol Yayınları, s. 198-199)

Daha Fazla Ayaklanma!

Bu şiarı, Che'nin Vietnam devrimini yayma amacıyla dile getirdiği slogana atıfla yükseltiyoruz.

İran halkları, bütün zor koşullara rağmen ayağa kalkarak, devrimci bir süreç yarattı. Arap halklarının ayaklanmaları üzerinden daha 10 yıl bile geçmedi. Ve bugün Tunus'ta yine ayaklanma patlak verdi. Gezi-Haziran ayaklanmasından bu yana geçen zaman henüz 5 yılı doldurmadı. 6-8 Ekim serhıldanı Gezi'yi takip etti. Rojava devrimi etkisini yaya-

Kürdistan'ın büyük bölümünde on yıllardır süren ulusal demokratik devrim, bölgede ayaklanmalar dalgasını oluşturma ve birbirine bağlamada, mücadelenin geri çekildiği yerleri yeniden esinlendirmede öncü rolü oynamaya devam ediyor.

rak dimdik ayakta duruyor. Başur Kürdistan'da halk ayaklanmasının halen dumanı tütüyor. Ve şimdi de İran halklarının ayaklanması...

Evet, bölgesel ayaklanmalar zinciri, emperyalistlerin ve yerel gerici egemen devletlerin tüm zulmüne, kanlı mezhep ve sömürge savaşlarına rağmen, kendini üretmeye devam ediyor.

Ayaklanmalar bastırılrsa ve ezilse, hatta bazen gerici çatışmalarla yoldan saptırılrsa bile, içinden geç-

mekte olduğumuz tarihsel dönemde bölgesel devrimci durumun dışavurumu oluyor. Her bir ayaklanma, yalnızca ayaklanmayı gerçekleştiren halkta devrimci gelişim yaratmakla kalmıyor, bölgenin diğer ülkelerini etkiliyor, başka halklara esin kaynağı oluyor. Hem ayaklanmayı gerçekleştiren halkın bir sonraki ayaklanmasına daha güçlü bir basamak hazırlıyor, hem de diğer halkların ayaklanmalarına ilham kaynağı oluyor.

ABD’li emperyalist ideologların Soğuk Savaş döneminde bilhassa Güneydoğu Asya devrimleri için kin ve korku duyarak söyledikleri gibi, *“Domino taşı gibi her ayaklanma diğerini tetikliyor”*.

Ama bugün koşullar bambaşka. Dünden farklı olarak dünya kapitalizmi bütünleşmiş hale geldi. Krizler hızla bölgesel ve dünyasal karakter kazanabiliyor. “Küçülen dünya”da işçi sınıfı ve ezilenlerin mücadeleleri birbirlerini hızla etkiliyor. Bu maddi temel üzerinde, emek-sermaye ve halk-devlet çelişkilerinin yol

açtığı devrimci hareketler, krizler ve ayaklanmalar, devrimci durum ve yükselişler çok geçmeden bölgeselleşebiliyor. Bir halk ayaklanması, karşıdevrimci zorbalıkla geriletildiği zaman dahi, hızla kendisini yeniden üretebiliyor.

İran halklarının özgürlük ayaklanması da, işte bu gelişmenin hem ifadesi hem de etkeni.

Vurgulamadan geçilmemeli: Kürdistan’ın büyük bölümünde on yıllardır süren ulusal demokratik devrim, bölgede ayaklanmalar dalgasını oluşturma ve birbirine bağlamada, mücadelenin geri çekildiği yerleri yeniden esinlendirmede öncü rolü oynamaya devam ediyor. Yarın hangi halkın veya halkların devrimlerinin öne geçeceğine dair elbette kehanette bulunulamaz. Fakat hangi halk devrimci bakımdan öne geçerse geçsin, ayaklanmalar dalgası önlenemez. Öfkesi ve cesaretiyle buna katkıda bulunduğu ve bölgenin en militarist diktatörlüklerinden birine meydan okuduğu için, bugün onur, ayaklanan İran halklarının olsun!

Avrupa'da Faşizmin Yeni Halleri

Arif Çelebi

Mülsüzleşen küçük burjuvazi, işinden olan ya da düşük ücretle çalışmak zorunda kalan işçi sınıfı ve gelecek umudunu yitiren gençlik öfkesini yabancılara daha çok yöneltir oldu. Avrupa'da yeni tür faşizm bu koşullarda gelişti. Hitler ya da Mussolini'nin kitle tabanı ile bugünkü faşizmin kitle tabanı birbirine benzerdir: işsizler, yıkıma uğramış küçük burjuvazi, yoksullaşan emekçi sınıflar. Buna karşın bugünkü faşizm, ne tekelci sermayenin siyasi eğilimidir, ne de antikomünizm temelinde istihbarat örgütlerince özel olarak örgütlenmiştir. Bugünkü faşizm emperyalist küreselleşme koşullarının yarattığı bir sonuçtur.

Avusturya'da önceki seçimlerde yüzde 17,5 oy alan ırkçı faşist parti FPÖ, Eylül 2017 seçimlerinde yüzde 26 oy oranına ulaşarak hükümet ortağı oldu. Aynı zamanda önceki seçimlerde yüzde 4,7 alan Almanya'daki ırkçı faşist parti Almanya İçin Alternatif'in (AfD) oylarını yüzde 13,2'ye yükseltmesi, Avrupa'da ırkçı faşist partilerin yükselişinin yeni işaretleri sayıldı. ırkçı faşist partiler bunlardan ibaret değil. Fransa'da Ulusal Cephe, Hollanda'da Özgürlük Partisi, İsviçre'de Halk Partisi, Danimarka'da Halk Partisi, Finlandiya'da Finler, Macaristan'da Jobbik önemli oy oranlarına ulaşmış olanlardan öne çıkanları. Yunanistan'da Altın Şafak, Slovakya'da Slovakyamız, İsveç'te İsveç Demokratlar ve başkaları bunlara eklenebilir.

Öne Çıkan İki Tema: Korumacılık Ve Yabancı Düşmanlığı

ırkçı faşist partilerin programları ve propagandalarında korumacılık ve yabancı düşmanlığı öne çıkıyor. Yabancı düşmanlığının merkezinde ise islamofobi duruyor. DAİŞ'in Avrupa'nın çeşitli kentlerinde gerçekleştirdiği hunharca eylemlerin yabancı düşmanlığının islamofobiyeye evrilmesinde payı büyük. Yine de bunu asıl neden olarak görmek yanıltıcı olur. Bu eylemlerin hiçbiri yokken de islamofobi vardı, eylemler bu yöndeki süreci hızlandırdı.

Yabancı düşmanlığının merkezinde göçün sınırlandırılması duruyor. Göç edenlerin büyük bölümünün İslam ülkelerinden geliyor oluşu yabancı düşmanlığının son yıllarda

önemli ölçüde islamofobi görünümü almasında etkili oldu.

“Ulusal sermaye”nin dışa göç etmesini engelleme, mali sermaye akımlarına sınır getirme, gümrük duvarlarını yeniden kurma ekonomik korumacılık tedbirleri olarak öne çıkan başlıca konular.

Kısaca, sermayenin dışarıya göçünün sınırlandırılması, yabancı işçilerin içeri göçünün engellenmesi isteniyor.

Buradan da görülüyor ve anlaşılıyor ki, ırkçı faşist partiler emperyalist

Buradan da görülüyor ve anlaşılıyor ki, ırkçı faşist partiler emperyalist küreselleşmeye karşı gerici burjuva ulusalcı tepkiyi temsil ediyorlar. 2007-08 dünya ekonomik bunalımından sonra yükselişe geçmeleri bu tepkinin ulaştığı düzeyi gösteriyor.

list küreselleşmeye karşı gerici burjuva ulusalcı tepkiyi temsil ediyorlar. 2007-08 dünya ekonomik bunalımından sonra yükselişe geçmeleri bu tepkinin ulaştığı düzeyi gösteriyor.

Faşizmin Çeşitli Halleri

Faşizmin ortaya çıkışı ve bugüne kadarki sürecini üç aşamaya ayırmak mümkün.

1- Faşizmin Doğuşu

Faşizm, kapitalizmin emperyalizm çağında tekelci sermayenin en saldırgan kanadının siyasi eğilimine

tekabül eder. Onun “en saldırgan” olmasının başlıca iki nedeni vardır. İlki, sömürge paylaşımında geç kalmış emperyalist ülkelerdeki tekelci sermayenin diğer emperyalistlerin elindeki sömürgeleri ve pazarları ele geçirme isteğidir. Bunun savaş ve işgal dışında bir yolu yoktur. İkincisi, özellikle yine bu ülkelerde gelişen işçi sınıfı hareketini ve sosyalizmi, burjuva liberalizmi ve parlamenterizmle dizginleme ve engelleme imkanı artık eskisi kadar mümkün değildir. Bu nedenle politik özgürlüğün ortadan kaldırılması gerekir. Bunun da içeride dizginsiz bir şiddet ve devlet terörü uygulamaktan başka bir yolu yoktur. Sömürge paylaşımında geç kalmış ülkelerin sömürgelerden elde ettiği kazancın bir bölümünü işçi sınıfına dağıtarak onu devrimci eğilimlerden uzak tutma imkanı diğerlerine göre daha sınırlıdır. Devrim korkusu bu ülkelerdeki tekelci burjuvaziye hızla faşizme sarılmaya iter. Faşizmin İtalya, Almanya, Japonya gibi sömürge savaşında geç kalmış ülkelerde ortaya çıkarak dünyaya yayılması bu her iki nedene bağlıdır.

Burjuva liberalizminin devrimi engelleme kapasitesinin zayıfladığı her yerde burjuvazi faşizme bir kurtarıcı olarak sarılmıştır. Bu nedenle faşizm, tekelci burjuvazinin en saldırgan kesiminin politik çıkarlarını gütsede, iktidar olduğu ülkelerde giderek bütün burjuva kanatların başlıca ideolojisi haline gelir. Emperyalist olmayan pek çok ülkede faşizmin iktidara gelmesi devrim korkusunun burjuvaziye tek bir cephe, faşizm cephesinde toplaması ile mümkün

olmuştur. 1930'larda pek çok Balkan ve orta Avrupa ülkesindeki faşist diktatörlüklerin ortaya çıkmasının nedeni budur. Bazı ülkelerde bunun gerçekleşmemiş olmasının nedeni, faşizme karşı halk cephelerinin kurulmuş olmasıdır.

Faşizmin kitle tabanı kent ve kırsal küçük burjuvazisi ve işçi sınıfıdır. Kapitalist bunalımın sarstığı emekçi sınıflar arasında burjuva hegemonya krizi şiddetlenir. Böyle durumlarda geleneksel burjuva ideolojilerin yerini yıkıcı yeni arayışlar alır. Burjuva liberalizmi ile eskisi gibi yönetme olanağı kalmaz. İşçi sınıfının ideolojisi olan sosyalizme liberalizmle karşı durmak artık mümkün değildir. Küçük burjuvazinin ve işçi sınıfının çıkarlarını bir başka formda savunma iddiası ile hareketi çökertme ve tekeli burjuvazinin çıkarlarına bağlama aracı olarak faşizmin ortaya çıkışı bu koşullar altında gerçekleşir.

Faşizm, politik özgürlüğün ortadan kaldırıldığı, politik iktidarın faşist bir şef ve etrafındaki küçük bir azınlıkta toplandığı, ırkçılık ya da egemen ulus milliyetçiliğinin

toplumsal bilinç haline getirildiği, idealizmin ve toplumsal muhafazakarlığın yüceltildiği, tüm toplumun yukarıdan aşağıya tek tip (patron kuruluşları, sendika, dernek, kulüp vb.) faşist örgütlerde, askeri ya da yarı-askeri tarzda yönetildiği, liberalizm ve komünizm karşıtlığını esas alan, muhalif akımların sivil ve faşist devlet terörüyle ezildiği bir burjuva devlet biçimi ve ideolojisidir.

İkinci emperyalist paylaşım savaşının antifaşist savaşa dönüşmesiyle faşizm yenilgiye uğratıldı. Buna karşın İspanya ve Portekiz'deki faşist diktatörlükler uzun yıllar varlığını korudu.

2- Dünyanın İki Kampa Bölünmesi Ve Faşizm

Antifaşist savaşın zaferle sonuçlanmasından sonra, başta Çin olmak üzere Doğu Avrupa ve Balkanlar'daki pek çok ülkenin demokratik halk devrimlerinin ardından sosyalist inşaya yönelmeleri, sömürgelerin ulusal kurtuluş savaşlarıyla emperyalist sömürgecilik tekeli parçalamaya girişmeleri ile dünya iki düşman kampa ayrıştı. Sosyalizmin yayıl-

masını engellemek ve onu yenilgiye uğratmak kapitalist kampın başlıca amacı haline geldi. Bu amaca bağlı olarak kapitalist kamp emperyalist ABD'nin önderliğinde birleşti. NATO, IMF, Dünya Bankası bu amaca bağlı olarak kuruldu. Yine aynı amaca bağlı olarak uluslararası sendikalar, yardım kuruluşları, medya şirketleri, sanat evleri, yayınevleri vb. kuruldu.

Faşizm, bu dönemde emperyalist kampın kullandığı en başta gelen aparatlardan biri oldu. Yargılanıp

Faşizmin antikomünist bir aparat olarak kullanılmasının esas biçimi NATO bünyesinde kurulan kontrgerilla örgütlenmesiydi. Kontrgerilla NATO bünyesinde olsa da, dünyanın her yanındaki antikomünist faaliyetleri organize ediyordu.

cezalandırılan küçük bir azınlığın dışında kalan faşist kadroların geri kalanı burjuva devletlere entegre edildi. Bunlar yenilenen istihbarat kurumlarının kurucu kadroları olarak değerlendirildi.

Faşizmin antikomünist bir aparat olarak kullanılmasının esas biçimi NATO bünyesinde kurulan kontrgerilla örgütlenmesiydi. Kontrgerilla NATO bünyesinde olsa da, yalnızca NATO üyesi ülkelerde faaliyet yürütmüyordu, dünyanın her yanındaki antikomünist faaliyetleri organize

ediyordu. Bu örgütlenmeler resmi devletin dışındaydı, gizliydi, fakat NATO ya da emperyalist yasallığa tabiydi. Böylece faşizm burjuva kampın bünyesine içerilmiş oldu.

Kontrgerillanın başlıca görevi, komünizmin prestijini yok etmek için komplolar kurmak, yalanlar üretmek, komünist partileri zayıflatmak, devrimci hareketleri paralize ve önderlerini imha etmek, olası bir ayaklanmayı örgütlenmiş sivil faşist kuvvetlerle ezmek, çizgi dışına düşen devletleri askeri darbelerle yeniden kontrol altına almak, devletlerin sosyalist kampa kaymasını engellemek ve herhangi bir savaşta karşıdevrimci kuvvetleri sevk ve idare etmektir.

Bu durumda faşizm üç biçimde karşımıza çıkıyordu. İlki gizli kontrgerilla, ikincisi bunun kitleler içinde faaliyet yürüten sivil faşist kurum ve partileri, üçüncüsü askeri faşist darbelerle kontrgerillanın iktidarı doğrudan ele alması.

Sivil faşist kurum ve partiler kontrgerillanın yerüstündeki yapısıydı. İşçi sınıfı hareketini saptırmak, devrimci gelişmeyi baltalamak, provokasyon ve komplolarla halkın bilincini bulandırmak bu yapının varlık nedeniydi. Bunlar devlet eliyle örgütlense de, elbette bunların bir kitle tabanı vardı. İşçi ve emekçileri, gençliği antikomünist temelde etkilemek ve örgütlemek varlık sebeplerinden biriydi. Burjuva demokrasisi ve "sosyal devlet" kapitalist emperyalist devletlerin sosyalist kampa karşı kullandıkları başlıca argümandı. Dolayısıyla, ırkçılık ya da gerici milliyetçilik, sivil faşist militarist güçler burjuva egemenliğin

yardımcı unsurlarıydı. Bunlar daima kontrol altında tutuluyordu. Bir çeşit tasmalı köpektiler. Gerektiğinde tasma biraz uzatılıyor, gerektiğinde kısaltılıyordu.

Yeni-sömürge devletlerde ise durum farklıydı. Buralarda ne burjuva demokrasisi ne de “sosyal devlet” gelişkin niteliği ile ortaya çıkmamıştı, olduğu kadarıyla da biçimseldi. Devrimci mücadele ve yükselen ilerici halk hareketleri karşısına sivil faşist parti ve örgütler çıkarılıyor, bunlar yetmediğinde faşist askeri darbelerle iktidar güvence altına alınıyordu. Ortalık biraz durulunca da “normal rejim”e geri dönülüyordu. Latin Amerika'nın neredeyse bütün ülkelerinde, Türkiye ve Yunanistan'da, Güney Kore ve Endonezya'da, Pakistan ve İran'daki askeri darbeler faşizmin bu dönemde yeni-sömürge ülkelerde emperyalistlerin güdümünde iktidar olma biçimiydi.

Bu dönemde faşizm artık tekelci sermayenin “en saldırgan” kanadının siyasal eğilimi olmaktan çıkmış, emperyalist burjuvazinin güdümünde kullandığı bir aparata dönüşmüştü. Yeni-sömürge ülkelerde devrim ve komünizm korkusu karşısında tekelci burjuvazinin tüm kanatları faşist darbeleri desteklemişti.

3- Revizyonist Bloğun Yıkılması Ve Yeni Faşist Hareketler

1990'lara gelindiğinde “Doğu Bloku”nun yıkılması, Çin'in kapitalist yola girmesi ile emperyalist burjuvazi komünizm tehlikesini bertaraf ettiğini düşünüyordu. Onlara göre “tarihin sonu” gelmişti. Burjuvazinin egemenliği ve kapitalizm zafer kazanmıştı.

Sosyalist inşa devletlerinin içten içe çürüyerek, ideolojik ve politik yozlaşmaya uğrayarak yıkılmasının ardından patlayan apsedan irin boşalır gibi gericilik boşaldı. Rusya, Ukrayna, Polonya, Macaristan, Estonya başta olmak üzere pek çok eski “Doğu Avrupa” ülkesinde gerici milliyetçi neo-nazi gruplar ortalığa saçıldı.

“Komünizm tehlikesi” ortadan kalkmıştı. Eski biçimiyle kontrgerillaya ihtiyaç kalmamıştı. Kontrgerillanın sivil faşist uzantıları varlıklarını

Latin Amerika'nın neredeyse bütün ülkelerinde, Türkiye ve Yunanistan'da, Güney Kore ve Endonezya'da, Pakistan ve İran'daki askeri darbeler faşizmin bu dönemde yeni-sömürge ülkelerde emperyalistlerin güdümünde iktidar olma biçimiydi.

korumaya devam etti. Bunlar istihbarat örgütlerinin kontrolünde kaldı. Provokasyon ve komplo örgütleri olarak kullanıldı. Bunların varoluşunda antikomünizm giderek silikleşirken yabancı düşmanlığı koyulaştı.

Emperyalist Küreselleşme Ve Faşizm

Emperyalist küreselleşme sermayenin yoğunlaşması ve merkezileşmesinin dünya tekellerinin hakimiyetine yol açacak düzeye ulaşmasının sonucudur. Bu tekeller elinde bi-

rikmiş aşırı fazla sermayenin artık dünya ekonomisi ve siyasetinin eski biçimi altında değerlendirilmesi mümkün değildir. Dünya pazarının ve siyasetinin bu gerçekliğe ve ihtiyaca uygun olarak yeniden düzenlenmesi emperyalist küreselleşmenin başlıca içeriğidir.

Sermayenin serbest dolaşımının önündeki engellerin kaldırılması, serbest dünya pazarı, dünya fabrikasının meta üretiminde belirleyici hale gelmesi, devletin ekonomik hayattan çıkarılarak elindeki iktisa-

Bu kaçınılmaz olarak mülksüzleşmeyi hızlandırıyordu. Yoksul ülkelerde sosyal devlet güvencesinin çok kısıtlı olması ya da hiç olması işsiz, evsiz, mülksüz milyonlarca insanı büyük kentlere ve Avrupa'ya doğru göçe mecbur bırakıyordu.

di varlık ve pazarın özel sermayeye devri, dünyanın tek bir mali sermaye ağında birleştirilmesi, sosyal devlet hizmetlerinin metalaştırılması, taşeronlaştırmayla üretim süreçlerinin parçalanması, kazanılmış işçi haklarının tasfiyesi emperyalist küreselleşmenin başlıca özellikleri olarak sıralanabilir.

Emperyalist küreselleşmenin başlıca sonuçlarını şöyle sıralayabiliriz:

1) Emperyalist ülkelerdeki sanayinin ucuz işgücü ülkelere kayması, bu ülkelerin birer sanayi ülkesi ol-

maktan daha çok mali sermaye devletine, mali oligarşi merkezine dönüşmesi, bu ülkelerdeki proletaryanın giderek artan biçimde hizmet sektöründe yoğunlaşması. Ücretlerin düşürülmesi, işsizliğin kronikleşmesi, sosyal kazanımların peyderpey tasfiye edilmesi ile zengin-fakir arasındaki uçurumun giderek derinleşmesi.

2) Yeni-sömürge ülkelerde tarım esaslı ekonominin yıkılarak buraların birer sanayi ülkesine evriltilmesi, merkez bankasının özerkleştirilmesi, iç ve dış pazarın tekellerin kontrolüne verilmesi, buraların birer ucuz işgücü cehennemine dönüştürülmesi, sermayenin giriş ve çıkışının önündeki tüm engellerin kaldırılması ile mali-ekonomik sömürgeleşmenin tamamlanması.

3) Dünyanın her yanında küçük burjuva mülkiyetin tasfiyesinin hızlanması ve bunların işçi sınıfı saflarına itilmesi, kronik işsizlik düzeyinin her kriz sonrası bir kerte daha yükselmesi, gençler arasında işsizliğin artması.

Bu koşullar altında emperyalist ülkelerde işçi sınıfı ve emekçilerin, gençliğin durumunda köklü değişimler meydana geldi. Son elli yılda emperyalist devletlerdeki emekçiler emperyalist sömürden nemalanabiliyordu. Emperyalist tekellerin başka ülkelerdeki yatırımlarından emperyalist ülkenin işçi ve emekçileri de bir ölçüde faydalanabiliyordu. Sendikaların güçlü olması, sosyalist ülkelerin yarattığı basınç burjuvaziyi taviz vermek zorunda bırakıyor, işçi sınıfının dayanışması ve dayatması ile "sosyal devlet" alanı genişliyor, işçi sınıfı çocukları ebeveynlerinden daha iyi bir

hayat sürdürme imkanı buluyordu. Haliyle bu koşullar altında, emperyalizm nesnel olarak emperyalist ülke işçi sınıfı ve emekçilerinin de çıkarına işliyor, emperyalist devletlerde yaşayanlar aynı zamanda birer emperyalist ulus meydana getiriyordu.

Emperyalist küreselleşme emperyalist ulusu dağıttı. Emperyalist tekelin ülke dışına sömürü avına çıkmasının şimdi emperyalist ülke işçi ve emekçi sınıflarına herhangi bir getirisi yoktu. Tersine, sermayenin dışarı gitmesi işsizliği artırıyor, ücretleri düşürüyor, çalışma koşullarını kötüleştiriyordu. Artık ücretler ulusal piyasa ölçeğinde değil, giderek dünya piyasası ölçeğinde belirleniyordu. Bundan böyle bir İngiliz, Alman ya da Fransız işçisi ile bir Çin, Hindistan, Bangladeş işçisi aynı dünya piyasasında iş arıyordu. Özelleştirme ve taşeronlaştırma ile işçi örgütlülüğü dağıtılıyor, sosyal haklardaki kısıtlama ile emekçiler kazanılmış haklarını bir bir kaybediyordu.

Emperyalist küreselleşme dünya ölçeğinde yoksullaşmayı büyüttü. Emperyalist tekeller, dünyanın her yanındaki ulusal pazarlara hakim hale gelirken, yoksul ülkelerdeki var olan tarım ve sanayiye de yıkıyor ve kendi denetiminde yeniden kuruyordu. Bu kaçınılmaz olarak mülksüzleşmeyi hızlandırıyor. Yoksul ülkelerde sosyal devlet güvencesinin çok kısıtlı olması ya da hiç olmaması işsiz, evsiz, mülksüz milyonlarca insanı büyük kentlere ve Avrupa'ya doğru göçe mecbur bırakıyordu.

Emperyalist küreselleşme aynı zamanda, yeni-sömürgelerin mali-ekonomik sömürgelere dönüştürülme

süreciydi. Kimi yeni-sömürge ülke egemeni politik çıkarları gereği bu sürece ayak direyince, emperyalist devletler savaşa ve işgalle bu devletleri dize getirmek için harekete geçiyordu. Bu da yeni göç dalgalarının bir başka nedeniydi.

Emperyalist küreselleşme politikalarıyla yaşam şartları zaten zorlaşan, işsizleşen Avrupa işçi sınıfının bir bölümü bu yeni göç dalgaları ile gelenleri rakip görmeye başladı. Kendi sosyal haklarının kısılmasını bu göçerlere ayrılan sosyal ödeneklere

Her şeyden önce, sosyal demokrasi işçi sınıfının bir fraksiyonu değildir, onların da içinde yer aldığı bir cephe burjuvaziye hizmet eder. Dahası, kimi kez faşist partilere karşı burjuva koalisyona katılmak açıkça sınıf işbirliğine yol açmaktadır.

bağladı. Mülksüzleşen küçük burjuvazi, işinden olan ya da düşük ücretle çalışmak zorunda kalan işçi sınıfı ve gelecek umudunu yitiren gençlik öfkesini yabancılara daha çok yöneltir oldu.

Avrupa'da yeni tür faşizm bu koşullarda gelişti. Hitler ya da Mussolini'nin kitle tabanı ile bugünkü faşizmin kitle tabanı birbirine benzerdir: işsizler, yıkıma uğramış küçük burjuvazi, yoksullaşan emekçi sınıflar. Buna karşın bugünkü faşizm, ne tekelci sermayenin siyasi

eğilimidir, ne de antikomünizm temelinde istihbarat örgütlerince özel olarak örgütlenmiştir. Bugünkü faşizm emperyalist küreselleşme koşullarının yarattığı bir sonuçtur.

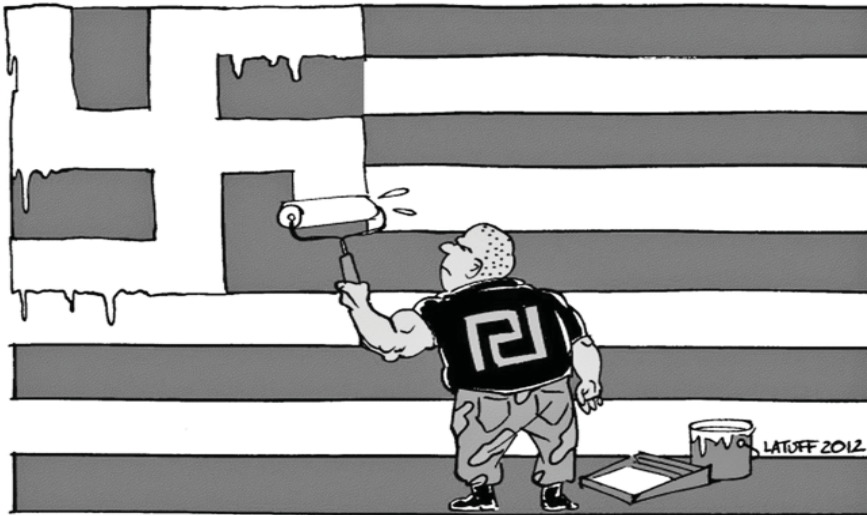
Avrupa'daki yeni faşizm, sermayenin dışarı akmasının sınırlandırılmasını, mali sermaye akımlarına vergi konulmasını, gümrük duvarlarının yeniden yükseltilmesini ve ulusal sınırların göç dalgalarına karşı yeniden örülmesini talep ediyor. Bunların hiçbiri emperyalist tekellerin çıkarına değildir. Yeni faşizm emperyalist küreselleşmeye karşı gerici bir reflekstir.

Denebilir ki, Hitler de antikapitalist söylemler geliştirdi. Doğru. Buna karşın Hitler'in politikaları teknelci sermayenin çıkarlarına doğrudan tekabül ediyordu. İçeride işçi sınıfı örgütlülüğünün dağıtılması, komünizmin ezilmesi, dışarıda yeni pazarlar elde etmek için savaş Alman tekellerinin en büyük isteğiydi.

Yeni faşizmin talepleri ise emperyalist tekellerin doğrudan çıkarına tekabül etmez. Sermaye hareketleri-

ne sınır getirmek, gümrük duvarlarını yükseltmek teknelci sermayenin çıkarına değildir. Bu nedenle, bu yeni faşizmleri emperyalist devletler ve tekeller tarafından kurulmuş organizasyonlar olarak değerlendirmek ya da sermayenin rezerv siyasi aparatları olarak tanımlamak doğru olmaz. Tıpkı IŞİD'in basitçe emperyalistler tarafından yaratılmış bir canavar olarak tanımlanamayacağı gibi. IŞİD de emperyalistler tarafından desteklendi, fakat belirli bir anda onun çıkarları ile emperyalistlerin çıkarı çatıştı. IŞİD de emperyalist küreselleşmeye verilen gerici tepkinin bir başka türüdür. Buradan bakınca, IŞİD ile yeni faşizmlerin emperyalist küreselleşme sürecinde yıkıma uğramış küçük ve orta burjuvazinin, emekçi yığınların verdiği gerici bir tepkinin farklı türleri olduğu görülür.

Hiç kuşku yok ki, istihbarat örgütlerinin faşist partiler içinde çalışması vardır, bu partileri yönlendirmeye çalışmaktadırlar. Teknelci sermaye bu partileri işçi sınıfının bilincini çarpıtmak için fonlamaktadır. Ne ki

bu partilerin iktidara gelecek kadar güçlenmesini istemezler, böyle bir olasılık belirdiğinde desteklerini çekmekte, dahası iktidar olmalarını engellemeye çalışmaktadırlar. Bir zamanlar Avusturya'daki faşist partinin iktidar ortağı olmasını AB'nin tanımaması ya da Fransa'da Ulusal Cephe'ye karşı hemen bütün burjuva partilerin ittifaka girmesi örneklerden sayılabilir.

Yeni Faşizmlere Karşı Mücadele

1930'lu yıllardaki faşizme karşı mücadelede Halk Cephesi taktiği uygulanmıştı. Bu geç kalmış bir taktikti. Faşizm daha en başta doğru çözümlenmediği için gelişmesi ve iktidar olması önlenememişti. O dönemde sosyal demokrasi henüz daha işçi sınıfı hareketinin reformist bir fraksiyonuydu. Küçük burjuvazinin devrimci kanadı da antifaşist rol oynayabilirdi. Dahası, kimi burjuva katmanlar ve unsurlar da faşizme karşı ittifaka geçmeye meyilliydi. Böyle koşullarda "sınıfa karşı sınıf" politikasının yerini "faşizme karşı halk cephesi" almalıydı. Nihayet geç de olsa bu taktik benimsendi ve bu daha da geliştirilerek ikinci emperyalist paylaşım savaşının antifaşist savaşa evriltilmesine hizmet etti.

Antifaşist savaşın zaferle sonuçlanmasının hemen ardından emperyalist devletlerce kontrgerilla olarak içerilen faşizmlere karşı mücadele doğrudan burjuva devleti, yeni-sömürge ülkelerde faşist askeri darbeleri ve faşist diktatörlükleri hedefliyordu. Sivil faşist militarist güçlere karşı savaş faşist devlete karşı mücadelenin bir parçasıydı.

Avrupa'da yeni faşizmlere karşı mücadelede her iki taktik de işlevli olmaz. Her şeyden önce, sosyal demokrasi işçi sınıfının bir fraksiyonu değildir, onların da içinde yer aldığı bir cephe burjuvaziye hizmet eder. Dahası, kimi kez faşist partilere karşı burjuva koalisyona katılmak açıkça sınıf işbirliğine yol açmaktadır. Bugün faşizme karşı burjuvaziyle ittifak tekelci burjuvazinin kuyruğuna takılmaktan, onun taktiğine bağlanmaktan başka bir anlama gelmez. Bunun en yakın örneği Fransa'dır.

Bu arayışa karşı faşizm korkusuyla burjuvazinin eteğine yapışmak yerine, yığınların taleplerine yanıt olmak yegane çözümdür. Yığınların karşısına devrimci çözüm programıyla çıkmaktan başka yol yok.

Ulusalçı partiye karşı emekçi sınıfı parti ve örgütleri burjuvaziyle ittifak yapmaktadır. Sonuçta ulusalçı partinin iktidar olması önlenmektedir, ama diğer yandan burjuvazi işçi sınıfı ve emekçilere karşı saldırılarına devam etmektedir. Ulusal Cephe'nin burjuvaziyle ittifak yapılarak engellenmesi ne politik demokrasinin geliştirilmesine ne de sosyal ve ekonomik hakların korunmasına hizmet etmektedir. Aksine, bu durum her seferinde, Ulusal Cephe'yi kitleler nezdinde yıkıma sürüklenen emekçilerin başlıca temsilcisi yapmaya

yaramaktadır. Aynı durum yarın Almanya'da da yaşanacaktır. AfD'ye karşı tekelci burjuvazi herkesi kendi safında toplanmaya çağıracaktır.

Kapitalizmin varoluşsal krize saptığı günümüz koşullarında siyasetin uçlara kayması kaçınılmazdır. Burjuvazinin bütün geleneksel siyasi fraksiyonları aynılaştırmıştır. Sosyal demokrat, sosyalist, hristiyan demokrat ya da başka bir adla ortaya çıksınlar, uyguladıkları program artık birbirinden farksızdır. Fransa'da Hollande'la Sarkozy, onunla Macron arasında bir fark var mı? Almanya'da aylardır hükümet kurulmuyor, ama devlet tıkır tıkır işliyor. Bu partilerden hangisinin hükümet olacağına bir önemi yok. Hal böyle iken, yıkıma uğramış ve giderek hayat şartları kötüleşen yığınlar taleplerini dile getirdiğini düşündükleri siyasi programlar arayışına girmektedir. Faşist partilerdeki yükselme bu arayışa verilen yanıtlardan biridir. Bu arayışa karşı faşizm korkusuyla burjuvazinin eteğine yapışmak yerine, yığınların taleplerine yanıt olmak yegane

çözümdür. Yığınların karşısına devrimci çözüm programıyla çıkmaktan başka yol yok.

Avrupa'da reformcu çözüm dönemi bitti. Emekçi kitleler politikada uçlara savrulmaktadır. Ya faşist partiler egemen olacak ya da devrimciler. Hegemonya kavgası bu ikisi arasında olacaktır. Bu hegemonya mücadelesinde onlar da devrimciler de geçmişten gelen değerlerine sarılarak ileriye doğru yürüyebilirler. Son tahlilde tekelci burjuvazi faşistlerden yana ağırlığını koyacaktır, ama bu yarınki konudur. Faşistlerin güç kazanmasını engellemek, onların hakim olduğu alanlara girmek, onların emekçi sınıfların çıkarlarını temsil etmediğini halka anlatmak, halk milisi örgütlenmeleri ile emekçilere faşizme karşı özgüven kazandırmak, kısacası kendi gücüne güvenmek esas olmalıdır. Bütün ilericileri devrimci bir programa bağlı olarak antifaşist cephede toplamak, faşizme karşı mücadeleyi kapitalizme karşı mücadeleyle birleştirmek dışında bir yol yok.

Ekonomik Kriz: Teğet Mi, Kiriş Mi?

Olca Çelik

Bugün Türkiye’de döviz kurlarının ekonomik krizin seyrini belirlemede ana etken haline gelmesinin sebebi de bu. Kurdaki tek kuruşluk artış, borçlara milyon dolarlarla ölçülen bir yük getirmekte ve bu yük yerli sermayeyi zaten o kadar da verimli olmayan üretimi genişletme noktasında çekingen kılmaktadır. Kuru dizginlemek için TC merkez bankası faizleri doğrudan ve dolaylı yollarla artırmak zorunda kalmaktadır, ancak artan faizlerin en büyük zararı da sanayi yatırımlarına darbe vurmasıdır. Mali-ekonomik sömürge tarzı büyüme modeli diyebileceğimiz bu model fonsuz kaldığında, kurlar ve faizler artarken, aynı zamanda enflasyon ve işsizlik de yükseliyor.

Kapitalist üretim tarzı içine yuvarlandığı aşırı üretim krizini bir türlü aşamıyor. 2008’de başlayan kriz bitmeyen bunalıma dönüşüyor. IMF 2060 sonrası büyümenin yüzde 0’a oturabileceği öngörüsünde bulunuyor. Bitmeyen bunalımın “kırılgan ekonomi” diye tabir edilen Türkiye gibi mali-ekonomik sömürge ülkelere faturası çok daha fazla oluyor. 2002 sonrası dünyaya yayılan sömürgecilik fonlarının “evlerine” dönmeleri kurların yükselmesine yol açıyor. Artan kurlar, ekonomileri tamamen dış kaynak girişine bağlı olan bu ülkelerin borçlarını katlıyor, üretimlerini daraltıyor. Türkiye bu sarsıntılı en fazla yaşayan mali-ekonomik sömürgelelerden birisi. Politik islamcı faşist burjuva iktidar

bu çöküşü ertelemek için içeride ve dışarıda yüksek çatışmalı bir hattan ilerliyor. Peki, bu çabalar ne kadar sonuç veriyor? Bu çatışmalı varoluş krizi “teğet” mi yaratır, yoksa siyasi iktidarın dairesini yarıp geçen bir kırışe mi dönüşür?

2008: Bitmeyen Bunalım

2008’de ABD’de aşırı konut üretimi ve konut kredisi krizi olarak başlayan, 2010’lar başında özellikle Güney Avrupa ülkelerine kamu borçları krizi olarak sıçrayan, son yıllarda ise Türkiye gibi mali-ekonomik sömürge ülkelerde kur krizi olarak kendini gösteren kapitalizmin son krizi sürüyor. 2010’da uluslararası tekellerin yüzde 8 olan kar oranları, 2016 itibarıyla, 2008 krizi seviyesi olan yüzde 5-6’lara düşmüş durumda. Toparlan-

ma sinyalinin aranacağı en önemli göstergelerden biri olan toplam sabit sermaye yatırımlarının dünya hasılasına oranı ise artmıyor, azalıyor. Bu oran 1980’de yüzde 26 iken, 2015’te yüzde 23,5’e gerilemiş vaziyette. Diğer bir önemli gösterge olan emek üretkenliğinde, yani göreceli artıdeğer sömürü kapasitesindeki artış hızı da ‘90’lardan bu yana geriliyor.

Üretime dönmeyen kar kütlelerinin hayali sermaye alanına yönelişinin boyutları da devasa miktarlara ulaşmış vaziyette. 2017 itibarıyla

Küresel ölçekte baktığımızda, bugün en zengin yüzde 1 dünya zenginliğinin yarısını alırken, en yoksul yüzde 80 ise bu zenginliğin yüzde 5,5’ini paylaşıyor. 3 milyar insan yoksulluk sınırının altında yaşıyor. Küresel işsizlik artıyor.

toplam borcun küresel ekonomiyeye oranı yüzde 220’ye ulaştı. Yani mevcut üretimin toplamı kadar bir miktar gelecekte borç alınmış! Hayali sermayenin reel üretimden tam olarak bağımsızlaşması mantıksal olarak imkansız olduğu için, sanayi sermayesinin kar oranlarının giderek düşmesi gelecekteki artıdeğerin üretimini, dolayısıyla geleceğin gaspına dayalı olan hayali sermaye pazarının karlılığını da riske sokmaya başladı.

Ekonomik düzlemde yaşanan bu kriz, hem giderek azalan pazarlar

üzerindeki emperyalist yeniden paylaşım savaşının şiddetini, hem de tekeller üzerindeki maliyet azaltma baskısını artırıyor. Sıkışan karların işçi sınıfına yoksulluk, işsizlik ve gelir adaletsizliği olarak yansımaları da verilerden açıkça görülebiliyor. Yeniden paylaşım savaşları mültecileştirilmeyi en üst seviyeye çıkarırken, maliyet kısma baskısı da emperyalist ülke işçilerine reel ücretlerin düşmesi, bireysel borçlanma artışı, çalışma rejiminin esnekleştirilmesi ve kemer sıkma politikalarıyla, yani sosyal fonların azalması olarak dönmekte. Küresel ölçekte baktığımızda, bugün en zengin yüzde 1 dünya zenginliğinin yarısını alırken, en yoksul yüzde 80 ise bu zenginliğin yüzde 5,5’ini paylaşıyor. 3 milyar insan yoksulluk sınırının altında yaşıyor. Küresel işsizlik artıyor. Yedek işçi ordusuna 2017 yılında yaklaşık 4 milyon işsiz daha katılacağı tahmin ediliyor. Bu oran gençlerde çok daha korkunç seviyede. Hem genç işsizliği, hem de istihdamdaki gençliğin yoksulluğu artıyor. İstihdamdaki gençlerin üçte birinden fazlası mutlak yoksulluk sınırı olarak kabul edilen günde 3,1 doların altında gelire sahip. Küçük burjuvazinin durumu da farklı değil. Orta sınıflar mülksüzleştirilip proletarleştiriliyor, yani proletaryanın tabanı giderek genişliyor. Öte yandan, kafa emeği ile kol emeği ve ezen-ezilen ulus işçileri arasındaki gelir ve statü farkları ortadan kalkıyor, sınıf negatif anlamda homojenleşiyor.

Sermayenin Komünizmi?

Küresel aşırı üretim krizinin çikışsızlığının ne boyutlara vardığını

anlamak için IMF'nin açıklamalarına bakmak yeterli olacaktır. Bildiğimiz, tanıdığımız IMF, hani şu yeni-sömürgelerin mali-ekonomik sömürgelere dönüştürülmesinin mali sürecini yöneten IMF, son yayınladığı dünya raporu ve sosyal medya üzerinden sıklıkla gelir adaletsizliğinin iyice arttığı konusunda “uyarılar” yapıyor. Benzer “eleştirileri” Dünya Ekonomik Forumu’ndan ve Dünya Bankası’ndan da duyuyoruz. Bunu, tıkanmış talebin önünün açılması için kitlelerin alım gücünü destekleyici kamu politikalarının teşvik edilmesi, yani keynesyen bir önlem önerisi olarak okuyabilir miyiz?

Emperyalist küreselleşme evresinden önceki dönemlerde ortada kolektif bir sermaye gücü olarak “sosyal devlet” varken, yani kapitalist tekel-ler karlarının bir kısmını bu aygıt devretmişken, bu bir ekonomi politikası aracı olabilirdi, şüphesiz. Ancak “sosyal devlet”in özelleştirmeler yoluyla kapitalist pazara açılarak tırpanlandığı, bu geçiş sürecindeki refahın kamunun borçlandırılması-

la finanse edildiği ve bu sebeple emperyalist merkezler de dahil neredeyse tüm ülkelerin kemer sıkma politikaları uygulandığı günümüzde, önce görelî, sonra da mutlak olarak daralan alım gücünü kamu politikaları ile sağaltmak artık söz konusu değildir. Diğer bir deyişle, ortada pazara konu olmayan bir birikim sahibi olarak “kamu” kalmamışken, “keynesyen” talep genişletme politikaları aktif ve çözüm sağlayıcı nitelikte bir araç olarak düşünülemez. O halde çağrı kime yapılıyor? Kapitalistlerin bizzat kendilerine mi? Öncelikli gündemi emek maliyetlerini azaltmak olan sermaye sınıfının böyle bir hamle yapması bir cebinden aldığı öteki cebine koymak anlamına geleceği için, bu da olası gözüküyor.

Bu çağrılarının amacı “sosyal devlet” namına uygulanan son kısıntıları da tüketimi destekleyecek birer enstrümana dönüştürerek kullanmak olabilir. Örneğin, sermaye kurumlarının bu çağrılarına paralel giden, çalışan-çalışmayan herkese aylık harcanabilir “temel yurttaşlık geliri”

verilmesini öngören tartışmaların bu konuyla yakından bir ilgisi olması kuvvetle muhtemeldir. İşçi sınıfının ödenmemiş geliri sayılan kıdem tazminatı, “sosyal devlet” harcamaları olarak sunulan eğitim, sağlık, sosyal güvenlik, iskan, ulaşım hizmetleri ve doğrudan sosyal yardımlar temel yurttaşlık gelirinin kaynağı olabilir ve işçi sınıfının geleceği için ayrılmış bu fonlar bugünün pazarının konusu haline getirilebilir.

“Sermayenin komünizmi” ironik nitelemesine konu olan bu gelir bi-

Finans dışı özel şirketlerin net döviz açığı 212 milyar dolara, ülkenin toplam döviz açığının milli gelire oranı da yüzde 52'lere dayandı. Oysa bu oran 1998'de sadece yüzde 28'di. Cari açığın sene sonunda 45 milyar doları aşacağı öngörülüyor.

çimi, bir yanıyla tekellerin bugünlerde bu krizi aşabilmek için robotlu üretime geçişi konuşmasıyla da bağlantılı. Üretici güçlerde gerçekleştirilecek böylesi bir devrim tekil kapitalist blokların belli bir süre için diğer kapitalistlerden ekstra-kar emmesine müsaade edecek olsa da, bu teknolojinin hızla yaygınlaşması ile büyüyecek işsizliğin artıdeğerin gerçekleşme imkanlarını daha da daraltacağı ortadadır. İşte, temel yurttaşlık geliri tam bu noktada, ideolojik olarak da üstünlüğünü yitiren kapi-

talizmin, elde kalan son kaynakları yeniden dağıtma yoluyla hem gelir adaleti illüzyonu yaratmasına hem de artıdeğerin gerçekleşmesi sorununa alım gücünü artırarak cevap vermesine hizmet edebilir.

Tabii sermaye safında bu perspektifin henüz olgunlaşmadığını belirtmekte fayda var. Elimizdeki somut öngörü ve gerçeklerden yola çıkarsak, kapitalist üretim tarzının kendini toparlanması adına bir umut ışığı olduğunu söyleyemeyiz. OECD'nin küresel ekonominin ortalama büyümesinin 2014-2030 arası yüzde 3,6, 2030-2060 arasında da yüzde 2,7 olacağını, 2060 sonrasında ise yüzde 0,5'e düşeceğini öngörmesi, IMF raporlarının da benzer karamsarlıkta olduğu gerçeği bizim için veridir.

Türkiye: Sular Çekilince Ortaya Çıkan Harabe

Kapitalist kriz, Türkiye gibi mali-ekonomik sömürge ülkelerde kendini çok daha yakıcı bir şekilde hissettiriyor. 2001 krizini bir aşma yöntemi olarak tekelleri sermaye, ABD merkez bankası FED'in niceliksel genişleme politikası aracılığı ile hem doğrudan yabancı yatırımlar hem de kısa vadeli portföy yatırımları yoluyla kendilerine yeni pazarlar sağlayacak ülkelere akmaya başlamıştı. Fonlar bu ülkelerdeki yatırımları artırmış, işbirlikçi burjuvazinin karlarına adeta bir bahar yaşatmıştı. Ancak Türkiye burjuvazisi özelinde konuşursak, bu baharın epey hoyratça değerlendirildiğini söyleyebiliriz.

2003 itibarıyla doğrudan yatırımlar, zaten artıdeğer üretiminin belkemiği olan imalat sanayisini

geliştirecek alanlara değil, özelleştirme talanına, bankacılık-finans ve perakende sektörlerine geliyordu. İşbirlikçi burjuvazi de yerli sanayiye geliştirmekten daha çok, söz konusu alanda yabancı sermaye ile ortaklıklar kurmaya yöneldi ve toplamda ekonomi içindeki imalat sanayisinin payı azaldı. Sanayi üretimiyle ilgili ithal ikamesi gibi uzun erimli politikalarla “vakit kaybedilmedi”. Tersine, yabancı fon akışı sayesinde ucuzlayan yerli para birimi sanayici kapitalistin hızlı üretim ve kısa vadeli kar realizasyonu sağlamak için ucuz hammadde ve ara malı ithalatına yönelmesine neden oldu. Bu da, bir süreliğine yüksek karlar sağlasa da, sanayiye gitgide dışa bağımlı kılarak üretiminin dikey bağlarını kopardı.

İhracattaki ithal girdi payının sürekli artması, genişletilmiş artıdeğer üretimi yapabilmek için artan oranda dış kaynağa ihtiyaç duyulmasına, döviz borcunun ve cari açığın sürekli artmasına, dolayısıyla ekonominin artan oranda dışa bağımlı olmasına yol açtı. Bugün finans dışı özel şirketlerin net döviz açığı 212 milyar dolara, ülkenin toplam döviz açığının milli gelire oranı da yüzde 52’lere dayandı. Oysa bu oran 1998’de sadece yüzde 28’di. Cari açığın sene sonunda 45 milyar doları aşacağı öngörülüyor.

2008 krizi sonrası daralmaya başlayan küresel üretim, yabancı doğrudan yatırım fonlarının akış hızını durağanlaştırmıştı. “Sıcak para” diye tabir edilen ve fiziksel yatırıma değil devlet tahvillerine ve borsaya kısa süreli kar vurgunları için girip çıkan

portföy yatırımları ise görece daha dalgalı bir seyir gösterdi, ve 2001-2008 dönemi kadar olmasa da, 2009 sonrasında da cari açığı finanse ederek borçluluk artışıyla büyümenin sürdürülebilirliğini sağladı. 2013’de FED’in niceliksel genişleme politikasına son vereceğini açıklamasının ardından, 2017 itibarıyla faiz artırımına gitmesi ve Avrupa merkez bankası ECB’nin de aynı dönemde varlık artırımına gideceğini açıklaması ile birlikte mali oligarşinin fonlarının çekilişi hızlandı. Bu geri

Ülkede teknolojik bir devrim yaşanmadıysa, sanayinin kapasite kullanım oranları artmıyorsa ve üstüne üstlük işsizlik de yükseliyorsa, sanayi hasılasının büyümemesi gerekir. Bu noktada işi TÜİK’in hallettiğine dair ciddi şüpheler var.

çekiliş, mali-sömürge ülkelerin para birimlerinin hızla değer kaybetmesine, faizlerin yükselmesine, giderek artan döviz borçlarının bir de kur farkı nedeniyle katlanmasına yol açtı.

Bugün Türkiye’de döviz kurlarının ekonomik krizin seyrini belirlemede ana etken haline gelmesinin sebebi de bu. Kurdaki tek kuruşluk artış, borçlara milyon dolarlarla ölçülen bir yük getirmekte ve bu yük yerli sermayeyi zaten o kadar da verimli olmayan üretimi genişletme noktasında çekingen kılmaktadır. Kuru

dizginlemek için TC merkez bankası faizleri doğrudan ve dolaylı yollarla artırmak zorunda kalmaktadır, ancak artan faizlerin en büyük zararı da sanayi yatırımlarına darbe vurmasıdır. Sorunlar sadece bununla da sınırlı kalmıyor elbette. Mali-ekonomik sömürge tarzı büyüme modeli diyebileceğimiz bu model fonsuz kaldığında, kurlar ve faizler artarken, aynı zamanda enflasyon ve işsizlik de yükseliyor. Enflasyon çift haneye yerleşmiş vaziyette. İşsizlik tarihin en yüksek seviyelerini zorluyor.

Kurlar yeteri kadar yükselip ülke ekonomisinin risk puanı artınca, yükselen bu risk üzerinden finansal kar elde etmek isteyen portföy yatırımları ülkeye tekrar hücum etmiş ve bu da kurlar üzerindeki baskıyı bir miktar gevşetmiştir.

Peki, ekonomi buna rağmen nasıl büyüyor diye bir soru sorulabilir. Ülkede teknolojik bir devrim yaşanmadıysa, sanayinin kapasite kullanım oranları artmıyorsa ve üstüne üstlük işsizlik de yükseliyorsa, sanayi hasılasının büyümemesi gerekir. Bu noktada işi TÜİK'in hallettiğine dair ciddi şüpheler var ve ortada bu şüpheleri kanıtlayacak ciddi matematiksel çelişkiler de var. Örneğin aynı şeyi ölçen sanayi üretim endeksi ile sanayi milli gelirinün büyüme hızlarının paralel seyretmesi

gerekirken, TÜİK'in "yeni hesaplama yöntemi" sayesinde bu bağlantı kopmuş vaziyette. Sanayi milli geliri sanayi üretim endeksinden 2-3 kat fazla büyüyor. Bunun sebebi, üretim endeksinin, olması gerektiği gibi, sanayi şirketlerinin somut üretim verilerinden hareketle hesaplanması, ancak hasıla hesabının artık maliye bakanlığı kayıtları kaynak alınarak yapılması. Kısacası, ölçüme değil, kerameti kendinden menkul devlet kayıtlarına bakılarak yapılan milli gelir hesabının artık burjuvazi için dahi bir anlamı kalmamış vaziyette. Bu açıdan bakarsak, 3. çeyrek verilerinde yüzde 10'luk bir milli gelir artışı dahi sürpriz olmaz!

Çöküş Erteleme Mekanizmaları

2016'nın ikinci yarısında inişe geçen Türkiye ekonomisi, üçüncü çeyrekte yüzde 1'e yakın küçülmüş ve son çeyrekte kurların yükselmesi ile krize girişin ilk sinyalleri vermişti. Bu sarsıntı iki şekilde ötelendi: 1) yabancı sermayenin tekrar girişi, 2) büyük çaplı kamu maliyesi politikaları.

2016 Kasım'ında yabancı portföy fonları, saray iktidarının uygulamalarının mülkiyet rejimini tehdit eder hale gelmesinin bir yansıması olarak orta çaplı bir çıkış yapmaya başlamış, ancak 2017 itibarıyla tekrar girişe yönelmişti. 2016 için kurtarıcı rolünde olan kayıtdışı sermaye girişi geçen sene 3,5 milyar dolar iken, 2017'de bu rakam 930 milyon dolar çıkış olarak gerçekleşti. Ancak öte yandan, yerli sermaye tam ters yönde bir hareket sergileyerek, 2016'da 1,5 milyar olan yurtdışına çıkış düzeyini 2017'de 3,6 milyara çıkardı.

Sermaye hareketlerinin bu seyrinin şüphesiz bir mantığı var. 2017’de artan yabancı sermaye girişinin bileşimi “vurguncu” diyebileceğimiz niteliktedir. Kurlar yeteri kadar yükselip ülke ekonomisinin risk puanı artınca, yükselen bu risk üzerinden finansal kar elde etmek isteyen portföy yatırımları ülkeye tekrar hücum etmiş ve bu da kurlar üzerindeki baskıyı bir miktar gevşetmiştir. Yerli sermaye kaçışlarının artması ise tam da bu riskten kaçıştır. Bu kaçış, genel olarak yığınların yaklaşan kriz karşısında kendilerini koruma aracı olarak altına yönelik talepleri neticesinde gerçekleşen altın ithalatında vücut bulmuştur. Özetle, 2017’nin sermaye hareketleri, krizi öteleyici de olsa, bizzat krizin iç hareketleridir.

Krizin yıkıcı etkilerinin ötelenmesindeki asıl araç etkin kamu maliye politikalarında yatıyor. Sermaye kesimine daha fazla kredi, teşvik ve vergi affı yoluyla kaynak aktarımı ile umuluyor ki, bu “yardımlar” sermayeyi cesaretlendirsün, üretime ısındırsın. Bu önlemlerden en hacimli olanı Kredi Garanti Fonu (KGF). Bankalara, açacakları kredilerden doğacak geri dönüş zararının yüzde 7’sine kadar devlet garantisi sözü veren siyasi iktidar, bu yolla 300 binden fazla firmaya 220 milyar TL’yi bulan kaynak aktarmış vaziyette. KGF’nin Eylül ayı raporuna göre, kredi kullanan firmaların üçte birinin kredi skoru B’nin altında. Ayrıca alınan kredilerin yüzde 30’luk bir bölümünün arsa, lüks araba, ofis alımına harcamış olduğu ya da daha önce aldıkları kredili mevduat hesabı ile rotatif kredilerini kapamak

için kullanıldığı tahmin ediliyor. Yani bu devasa kredi hamlesinin batık riski sanılandan fazla olabilir. İkinci büyük önlem, “kamu-özel işbirliği” (KÖİ) adıyla bilinen yol-köprü projeleri. Yabancı ortaklı şirketlerin bu sefer de yurtdışından alacakları kredilere ve yetersiz araç geçişi yoluyla oluşacak zararlara kefil olunan bu projelerden beklenen şey aynı: üretim ve istihdamın artması.

Bu iki önlem temelde krizin yıkıcı etkilerinin ertelenmesi için bir olanak ve ekonomide (istihdama dönme)

Yerli sermaye kaçışlarının artması ise tam da bu riskten kaçıştır. Bu kaçış, genel olarak yığınların yaklaşan kriz karşısında kendilerini koruma aracı olarak altına yönelik talepleri neticesinde gerçekleşen altın ithalatında vücut bulmuştur.

de) bir canlanma yaratabiliyor. Ancak burada iki sorun ortaya çıkıyor: 1) İşletmelerin faaliyet yılları tamamlandığında, mega projelerin zararları nasıl ödenecek? 2) Batık krediler artarsa ve kefalet oranı yüzde 7’yi aşmak zorunda kalırsa, bu batıkları karşılamak için gereken miktar nereden bulunacak?

Bunun cevabını 2018 bütçesinde ve yeni torba yasada görmekteyiz. 2018 için normalde hazine borçlanma limiti kanunen 52,2 milyar TL’ye (bir önceki senenin bütçe açığının

yüzde 10 fazlasına) kadar esnetilebiliyor. Ancak bu limitler Ağustos sonu itibarıyla aşıldığı için, meclise getirilen yeni torba yasada borçlanma limitine 37 milyar TL daha ekleniyor ve böylece limit 89,2 milyar TL'ye kadar genişletiliyor. Bu borç elbette ki yüksek maliyetle yeniden dışarıdan alınacak. Yeni bütçenin işçi sınıfı ve emekçilere yoğun bir vergi yükü bindirdiğini de hesaba kattığımızda, siyasi iktidarın yakında büyük bir zarar ve bataklık operasyonuna giriş-

Yabancı portföy yatırımlarının giriş-çıkış mantığının risk iştahına ve kısa dönemli finansal kara bağlı olduğunu belirtmiştik. Görülüyor ki, yabancı yatırımcılar riskin “yüklenemeyecek kadar” yükseldiği ve fiyatların yeteri kadar yükselmiş olduğu kanaatindeler.

ceği, bunun faturasının da bir yerden çıkarılması gerektiği ortada. Kamuyunda her ne kadar motorlu taşıtlar vergisindeki artış gündem olsa da, gelir vergisinin 3. dilimindeki artış ile ücretlerin doğrudan tırpanlanmasına geçişi bunun ilk işaretlerinden biri olarak okuyabiliriz. Bunun yanında, vergi mantığını zorlayacak bir takım uygulamalarla karşılaşmamız da olası. Örneğin, tütün ve alkolde vergi artışının artık negatif bir etki ile vergi gelirlerini azaltacak oranlara çıkmış olması karşısında, meyve suyuna lüks tüketim vergisi uygu-

lanmaya başlanması gibi akla ziyan pratiklerle daha çok karşılaşabiliriz.

Yine Aylardan Kasım

2016 Kasım'ındaki sermaye çıkışının siyasi iktidara orta çaplı bir kalp çarpıntısı yaşatmasının ardından, tam bir sene sonra yine Kasım ayında yabancı portföy yatırımlarının ikinci çıkış dalgası başladı. 1 haftada tam 1 milyar dolar tutarında fonun spekülâtif sermaye piyasalarından çıkması dolar kurunu 4 TL'ye yaklaştırırken, Euro kuru da 4,6 TL'yi aştı.

Yabancı portföy yatırımlarının giriş-çıkış mantığının risk iştahına ve kısa dönemli finansal kara bağlı olarak hareket ettiğini belirtmiştik. Görülüyor ki, yabancı yatırımcılar riskin “yüklenemeyecek kadar” yükseldiği ve fiyatların yeteri kadar yükselmiş olduğu kanaatindeler. Bunun ekonomik sebebi siyasi iktidarın başvurduğu sıra dışı kamu maliyesi yöntemlerinin bir işe yaramıyor olması, KGF ve bankaların batık riskinin ekonominin geneline sirayet ederek kritik boyutlara yükselmesi, firmalarda nakit tutma eğiliminin artması ve ödeme sürelerinin uzamış olmasıyla beraber seri iflas olasılıklarını hayli artırması olarak yorumlanmaktadır. Bunun yanında, sarayın burjuva mülkiyet düzenine ve mali-ekonomik sömürge programına ters bir hamle (merkez bankasının özerkliğinin ihlali, kayyum politikası vb.) geliştirme ihtimalinin güncelliği de risk algısını artırmaktadır.

Söz konusu çıkışların siyasi sebeplerinin ise siyasi iktidarın ABD ile yaşadığı gerginliği yükseltip S-400 füze anlaşması yoluyla Rusya ve

İran bloğuna yakınlaşması ve İran'a ambargoyu delmekle suçlanan Rıza Zarrab'ın itirafçı olup ABD mahkemelerinde AKP ve saray aleyhine konuşacağı haberlerinin dedikodudan daha ileri bir noktaya taşınması olduğu söylenilebilir. Kısacası, emperyalizm liginde yer kazanmak için emperyalistler arasındaki çelişkilerden faydalanmaya çalışan saray, ipin ucunu kaçırmış gibi gözüküyor. Emperyalistlerin sarayı cezalandıracağı beklentisi de çıkışlara yol açıyor. Peki, yeniden alevlenen bu kur krizi karşısında siyasi iktidar ne yapıyor?

Şu an kurları baskılayabilmenin tek yolu faiz artırımı. Ancak saray ısrarla faizlerin düşürülmesi gerektiğini söylüyor, zira biliyor ki, artan faizler yatırımları ve konut talebini baskılıyor. Özellikle konut talebinin düşmesi suretiyle Türkiye'nin yıllardır sırtını dayadığı inşaat-emlak sektörüne ciddi darbe vuracak olması sarayı tedirgin ediyor. Halihazırda bu sektörde konut fiyatları artışı maliyet artışının sadece yarısı kadar olduğundan, karlar zaten ciddi anlamda baskılanmış vaziyette. Yükselen faizlerle birlikte talebin daha da gerilemesi, bırakın krizden inşaat ile çıkabilmeyi, krizin önce inşaat sektörünü vurması anlamına gelebilir.

Ancak faizler artmazsa bu sefer de kurları baskılamak mümkün olmuyor. Sarayın baskısı ve kapitalizmin demirden kanunları arasında sıkışan merkez bankası dolaylı yollardan faiz artırımına gitmeyi seçiyor. Zira kur karşısında şu an için başkaca da bir silaha sahip değil. Elbette bu da işe yaramıyor. Hem faizler, hem de

dolar ve euro kuru yükselmeye devam ediyor.

Öte yandan, artan enflasyon da ithalat yoluyla ucuz meta sağlayarak aşılmaya çalışılıyor. "İthal et" yoluyla etin kilosunun 45 TL'den 25 TL'ye düşürülmesinin kitleler nezdinde kısa vadeli olumlu bir etkisi olsa da, bu hamle krizi yaratan temel mantığı, yani dışa bağımlılığı bir nebze daha artırıyor. Susayan ekonomiye tuzlu su içiriliyor, artan susuzluk daha fazla tuzlu su ile giderilmeye çalışılıyor.

Ancak faizler artmazsa bu sefer de kurları baskılamak mümkün olmuyor. Sarayın baskısı ve kapitalizmin demirden kanunları arasında sıkışan merkez bankası dolaylı yollardan faiz artırımına gitmeyi seçiyor. Zira kur karşısında başka bir silaha sahip değil.

2019'a Kadar Savaş!

Yaratılan artıdeğerin aslan payının dünya tekellerine akıyor olması, mali-ekonomik sömürgeleleri küresel aşırı birikim krizleri karşısında daha savunmasız bırakır. Krizin etkisi sanayinin ithalata bağımlılığı ölçüsünde artar ve üretim krizinin kur ve döviz borcu krizi olarak yaşanmasına sebep olur. Bu krizin kapitalizm içerisinde etkisini azaltmak, toplam artıdeğer üretiminde ithalat payının ne derece azaltıldığına, dolayısıyla sanayiye stratejik olarak örgütlenme

düzeyine ve teknoloji yaratımına, işgücü ve hammadde maliyetlerinin ne derece baskılanabildiğine ve/veya yeni sömürge pazarlarına ne kadar yönelindiğine bağlıdır.

Türkiye burjuvazisinin teknoloji atılımı yoluyla üretici güçleri devrimleştirme ya da tedarik zincirlerini ithalat bağımlılığını azaltacak düzeyde yeniden örgütlenme şansı dünya-tarihsel olarak mümkün gözükmemektedir. Üstüne üstlük petrol fiyatlarının tarihsel seyri yönünü yukarıya çevirmiş durumdadır. İşgücü maliyetlerinin OHAL marifetiyle baskılanması ve yayılmacı sömürgecilik ve vahşi birikim araçlarının aktif kullanımı şu an için en güncel stratejidir. Bu da kendini, bir yandan emeğin kazanılmış haklarına ve örgütlülüğüne yönelik cephe saldırısı geliştirmekle gösterirken, diğer yandan da savaş sanayisini geliştirmekle, Ortadoğu'daki emperyalist yeniden paylaşım savaşında taraf olmakla, mültecileri ucuz

işgücü ordusu olarak kullanmakla ve bu yolda emperyalist bloklarla girilen sürtüşmeli hattan ilerleyerek dış borç akışını güvence altına alıp, bir takım imtiyazlar elde etmekle göstermektedir.

Bu gerilimli ekonomi-politik yol, akıllara ister istemez şu soruyu getiriyor: Bu dış finansman akışı ve gerilim nereye kadar sürdürülebilir? Sarayın, 2019 seçimlerine kadar yediği yumruklarla sersemleyen, ancak nihai yumruğu yememek için eline geçirdiği her şeyi düşmanına çaresizce fırlatan bir sokak serserisi gibi tüm maliye ve para politikası araçlarını kullanmaya devam edeceğini, sermaye kesimine kaynak aktarımının son hızla süreceğini söyleyebiliriz.

Çarlık Faşizminin Ve Burjuva Fırsatçılığının Ötesinde

2019 galibiyetinin, yukarıda bahsedilen vahşi birikim araçlarının kullanımı konusunda siyasi iktidarın elini, ekonomik yönden olmasa bile, siyaseten çok daha rahatlatacağı düşünülebilir. Ancak bunların tamamı “krizi öteleyici” niteliktedir ve son derece kırılğan bir zemin üzerine yükselir. Kapitalist üretim tarzı içerisinde kalındığı müddetçe bu ekonomik kriz ne radikal – içe kapanmacı eğilimlerle ne de burjuva demokratlarının dillerine pelesenk ettikleri “yapısal reformlar” ile aşılabılır.

Radikal – içe kapanmacı eğilim, söylemsel düzlemde sadece kitlelerin siyasi konsolidasyonuna yarar. Bunun dışında somut bir anlamı olamazsa, böyle bir hat öncelikle merkez bankasına müdahale ederek faizlerin artışı engellemeyi gerektirir. An-

DOLAR ALDI BASINI GİDİYOR, BEDELİ VATANDAS ÖDÜYOR

EKONOMİ İMDAT SİNYALLERİ VERİYOR

3.40'ı aşan dolar, işsizlik ve cari açığındaki artış, ihracat ve turizm gelirlerindeki düşüş, büyük endişe oluşturdu

UMUTLAR TÜKENİYOR

Sirt'in Sirvan ilçesine bağlı Maden köyünde bulunan bakır madeni sahasında meydana gelen göçükte 3 işçinin cansız bedenine ulaşıldı. 13 işçiyi ulaştırmak için çalışmalar gün boyu sürdü

MOTORİNDE 9 KURUS ZAM

AK Parti'nin 9 kurus zama kararını açıkladığı bir toplantıda, motorin fiyatları 9 kurus arttı. Bu kararın ardından motorin fiyatları 9 kurus arttı.

PROTESTOLU BENLİTE REKOR

İstanbul'da düzenlenen benlitema gösterisinde, katılımcılar benlitema gösterisi için sokaklara çıktılar. Gösteri sırasında katılımcılar benlitema gösterisi için sokaklara çıktılar.

HP, HDP'NİN HAMILİĞİNDEN VAZGEÇMELİ

HP Genel Başkanı Yardımcısı Semih Yalçın, CHP seçiminin sonuçlandırılmadığını belirterek, HDP'nin hamiliğinden vazgeçmeleri gerektiğini söyledi.

cak iktidar bunu yaparsa döviz kur-
ları tırmanışını durdurabilmek için
eşzamanlı olarak sabit kur rejimine
de geçmek zorundadır. Burjuvazisi-
nin çıkarları ve faaliyetleri tamamıyla
uluslararası tekellerin mali-ekonomik
sömürge programına bağlanmış
olan ve ekonomisi dış kaynak girişi
ile ayakta durabilen bir ülke için bu
elbette ki ham bir hayaldir. Ekono-
mi-politik ve siyasi çerçevesini ge-
çelim, dünya pazarına bu şekilde
entegrasyon sağlamış bir ülkenin
sabit kur uygulaması salt matema-
tiksel anlamda dahi devasa miktarda
döviz rezervi gerektirir. Merkez ban-
kasının net döviz rezervinin 11-12
milyar dolar civarında olduğu düşü-
nülürse, bunu uygulanamayacağı da
anlaşılır. Siyasi iktidar her ne kadar
emperyalistlerle çatışmalı bir hattan
yürümeyi tercih etse de, bu asla ve
asla emperyalizm liginden kopmak
anlamına gelemes.

Kriz, burjuva solu olan CHP'nin
borazanlığını yaptığı üzere, yeni bir
burjuva program çerçevesinde "sos-
yal devlet" perspektifine geçilerek
de aşılabilir. Bunun en temel sebebi
de, sosyal ve refah odaklı olabilecek
bir devlet aygıtının yıllar önce tasfi-
ye edilip tekellerin ve işbirlikçi bur-
juvazinin pazarı haline getirilmiş ol-
masıdır. Onca teşvik, vergi affı, kredi
ve OHAL "imkanı" karşısında bile
kar oranlarının düşüklüğü sebebiyle
yatırımdan geri duran, aksine, ülke-
yi hızlıca terk edip Panama ve Malta
gibi vergisizlik cennetlerine kaçan
sermaye kesiminin yeniden kolekti-
f bir sermaye gücü olarak "sosyal
devlet"i inşa etmesinin ne maddi ne
de tarihsel zemini ortadadır.

Krizden çıkışın anahtarı ne bugün-
kü çar ve şürekasının ne de emper-
yalizme yedeklenmiş burjuvazinin
elindedir. Kendini dayatan çözüm,
bunların yıkılışındadır. Sermayenin
atıl bıraktığı birikim, kar için üreti-
min değişik formları ile değil, sade-
ce ve sadece toplum için üretim ile
büyüme ve refah artışını aynı anda
sağlayabilir. Bu temel gerçek, bugün
kendini eskiden olduğundan çok da-
ha yakıcı bir biçimde göstermektedir.

Kirişin Girişi

Peki, 2019'dan önce bu krizin te-
ğetle geçiştirilemeyip, iktidar dai-

**Her şeyden önce,
kur artışı dursa bile
gerilemediği müddetçe,
ki gerilemesi için somut
bir sebep yok, yaklaşan
iç ve dış borç vadeleri ile
birlikte yıkım ve bu yıkımı
önlemek için alınacak
sert önlemler kendisini
daha yakıcı bir şekilde
göstermeye başlayacaktır.**

resini yaran bir kırışe dönüşeceğini
bekleyebilir miyiz? Buna ekonomi-
politik içerisinden kesin bir cevap
vermek elbette zor. Ancak sistemin
tıkanma ve patlama noktalarına dair
öngörülerde bulunmak da mümkün.

Her şeyden önce, kur artışı dursa
bile gerilemediği müddetçe, ki ge-
rilemesi için somut bir sebep yok,
yaklaşan iç ve dış borç vadeleri ile
birlikte yıkım ve bu yıkımı önlemek
için alınacak sert önlemler kendisini

36 ❖ *Marksist Teori 30*

daha yakıcı bir şekilde göstermeye başlayacaktır. Yüksek borçlar şirketleri daha fazla nakit tutmaya, yani ekonomiyi daha fazla durgunlaşmaya sevk edecektir.

Bu yetmezmiş gibi, KGF'nin batık kredilerinin ve KÖİ'lerin zararlarının karşılanması için genişletilen bütçe açığının finansmanı için satılacak pek bir şey kalmadığı düşünüldüğünde, işçi ve emekçiler üzerindeki vergi yükünün giderek artmasının alım gücünde yaratacağı daralmayla birlikte toplumsal huzursuzluklar artacaktır. Ücretler üzerindeki gelir vergisine yapılan küçük müdahale henüz bir başlangıç. Yüksek ihtimalle, vergi dilimlerine daha çok orta seviyedeki ücretli işçileri etkileyecek şekilde oran artışı gelebilir.

Bunun yanında, kur artışı sadece döviz borcunu değil, maliyet artışını da getireceği için enflasyonun yüz-

de 15'lere taşınması kuvvetle muhtemeldir.

Tüm bunların en somut sonucu iflasların artması ve zaten daralan üretimin tetiklediği işsizlik (özellikle genç işsizliği) artışının hızlanması olacaktır.

Daralan işgücü pastası, emekçiler arasındaki cinsel, ulusal ve yaşa dayalı çelişkilerin daha sert yaşanmasına yol açıyor. Dolayısıyla bu mülksüzleştirme dalgasından en büyük payı kadınların ve gençlerin alacağına şüphe yok. Şu an yüksek tahsilli işsiz sayısı 1,5 milyonu aştı. İşe yerleşen her 100 kadından 75'i kayıtdışı, yani düşük ücretli ve güvencesiz işlere yerleşiyor. Her 3 gençten biri ne işte, ne stajda, ne de eğitimde. Dolayısıyla gençlerin ve kadınların, daha özeldede genç kadınların üzerindeki sosyo-ekonomik basıncın daha yüksek olacağı söylenebilir.

Kapitalizmin “Doğal” Krizi

Raperîn Rênas

Sermaye sürekli en karlı yatırım dallarının peşinde koşar ve çevre teknolojileri de elbette bu kuralın istisnası değildir. Fakat, düşük karlılık nedeniyle üretken yatırımdan gittikçe koparak spekülasyonda yoğunlaşma gerçeği şimdilik şurada dursun, sermayenin çevreyi koruma değil salt kar odaklı yatırım karakteristiği bugünün karını yarının her şeyinden üstün tutmak anlamına geldiğinden, çevre krizini durdurma kudretinde bir yatırım dalları önceliği hiçbir zaman ortaya çıkmayacaktır. Başka bir deyişle, enerji kaynağı olarak petrol rüzgardan çok kar getirdiği sürece, son damlasına kadar yakılacaktır.

Birkaç on yıl evvel bilimkurgu filmlerinin senaryosu olan “kıyamet günü” manzaraları, günümüzde ekolojik belgesellerin ve araştırmaların bilimsel konusu haline gelmiş durumda. Gittikçe büyüyen bir kitle nezdinde, insanlığın yaşam koşullarının temellerini tehdit eden ve bütün yerküreyi kapsayan bir ekolojik krizin çoktan acı bir gerçeğe dönüştüğü apaçık ortada.

Tsunamiler, depremler, iklim değişikliği, ozon delikleri, gıda skandalları¹, yok olan canlı formları, hava kirliliği, okyanusların zehirlenmesi, tatlı su kıtlığı, çöp yığınları ve Fukushima’daki gibi nükleer felaketler, artı çevre kirlenmesinden kaynak-

lı milyonlarca ölüm artık kapitalist hakikatin gündelik hali oldu. Bilim insanları kanser hastalığının yüzde 90’ının bugün çevre etkilerinden kaynaklı olduğunu belirtiyorlar. Fakat bu, uluslararası tekelleri, dünyamızı yağmalamaya ve yaşam temellerimizi yok etmeye durmaksızın devam etmekten alıkoymuyor elbette. Emperyalist kapitalizmin insanlık dışı kar hırsı tabii ki kimse için sürpriz değil, fakat küçük bir sorun var: sermaye artık kendisinin de üstünde oturduğu dalı kesmeye kalkıyor!

Ekolojik Krizin Küresel Niteliği

Marks ve Engels, 150 sene önce bile, kapitalist üretim tarzının doğal

[1] Ekim 2017’de BBC tarafından yayınlanan resmi bir rapora göre, 2016’nın en tehlikeli ürünler listesinde Türkiye üretimli biberler “yüksek derecede böcek ilacı kalıntısı” nedeniyle dördüncü sırada yer alıyor. Afiyet olsun!

çevre üzerindeki yıkımına işaret etmişlerdi. Büyük sanayi üretimi ile doğaya yapılan müdahale, çelik ve demir üretiminin, kömür çıkarımının ve kentleşmenin devasa artışı gibi unsurlarla, yeni bir aşamaya varmıştı.

1950’li yıllarda ilk modern çevre hareketleri, belirginleşen çevresel yıkımlara tepki olarak ortaya çıktı. O dönemde gündeme gelen doğa sorunları daha çok yerel nitelikteydi: şurada zehirlenmiş bir nehir, orada bir metropolün üstüne çökmüş duman. Bugün ise çevre krizi uluslararası bir boyuta varmıştır. Mesela iklim felaketi, artık sadece tek tek bölgeleri değil, bir bütün olarak doğayı etkilemektedir.

Yerküremizdeki bütün yaşam, yerüstünün 60 km üstünden 5 km altına uzanan, toprak ve kayaçlar (litosfer), su kaynakları (hidrosfer) ve gazlar (atmosfer) olarak üç katmana ayrılabilen biyosferde² gerçekleşir. 3,5 milyar yıl önce, Engels’in “yumurta beyazının varoluşu” veya “albümin” olarak nitelendirdiği ve “bu varoluş

biçimi de esasen bu maddelerin kimyasal bileşenlerinin kendi kendine sürekli yenilenmesinden ibarettir”³ sözleriyle özetlediği yaşamın ta kendisi burada başlamıştır.

Bugün, bütün bir biyosfer sisteminde, yani yaşam alanımızda, eğer önü hızla alınmazsa insanlığın yok oluşuna sebep olabilecek dramatik değişiklikler görülüyor.

Doğanın yıkımının nasıl bir boyuta vardığını ortaya koyan bazı örneklerden bahsedelim:

Hava durumu kaydedildiğinden beri yaşanan en sıcak 10 senenin hepsi son 20 sene içinde gerçekleşti. 2016 ise dünyanın şimdiye dek kaydedilen en sıcak senesiydi. Deniz seviyesi son bir yüzyılda 17 cm yükseldi. Başta kömür ve petrol olmak üzere fosil enerji maddelerinin yakılmasıyla oluşan karbondioksit (CO₂), ama aynı zamanda metan, gülme gazı (N₂O) ve sonunda yasaklanan CFC’nin yedeği olarak üretilen PFC gibi sera gazı emisyonlarından dolayı, 1880’de ilk kez ölçülmesinden

[2] Yunanca biyos hayat, sfayra ise küre anlamına gelir.

[3] Anti-Dühring, Friedrich Engels, MEW Bd. 20, s. 75 (Anti-Dühring, çev. Kenan Somer, Sol Yayınları, 1995)

bugüne dünyada ortalama sıcaklık 0,89 derece yükselmiş durumda. 2013'te, 25 milyon yıldan sonra ilk defa, atmosferdeki CO₂ miktarı 400 ppm'yi (milyonda bir birim) aşmış oldu. Dünyanın toplam 4,5 milyar yıllık varoluşunda iklim değişiklikleri çokça yaşanmış olsa da, bunların her biri on binlerce yıla yayılan gelişmelerdi, hiçbiri bu kadar ani ve sıçramalı değildi.

İklimin ısınması şiddetli yağmur, sel ve kuraklığa, aşırı sıcaklık ve ani soğumalara neden olur. Deniz seviyesinin yükselmesi böyle devam ederse, Bangladeş gibi ülkeler, New York ve Şangay gibi sayısız sahil kenti sular altında kalacaktır. Buzulların erimesiyle birlikte, bir taraftan seller olurken, öbür taraftan bunların altında yatan yeni sera gazları havaya karışır, bu da daha fazla ısınmaya yol açar. Yine buz dağlarının gittikçe erimesiyle daha az güneş ışını uzaya geri yansıtılır, dolayısıyla ısınma artar. Isınmadan kaynaklı küresel hava akımları değişir, bazı bölgeler aşırı soğukta hapsolür, yanı başlarında ise subtropikal nemli ve sıcak hava akımları kuzeye doğru yönelir.

Eskiden 70 ülkede bulunan yağmur ormanların kapladığı alanın yarısından fazlası, 1900-1980 arasında yitip gitmiş durumda. Atmosferden aldığı CO₂'yi fotosentez yoluyla oksijen ve karbonhidrata çeviren, dolayısıyla CO₂ oranını düşürme fonksiyonu olan ormanların kesilmesiyle, doğal dengeyi sağlayıcı bir mekanizma daha yok ediliyor.

Ozon katmanı güneşin ultraviyole ışınlarının yüzde 95'ini engelleyip uzaya geri yansıtır. Ozon katmanı 220 dobson biriminden daha zayıf düşerse, bir ozon deliğinden bahsedilir. 2000 yılında güney yarımküre üzerindeki ozon deliği 28 milyon km²'ye kadar büyümüştü ki, bu neredeyse Afrika kıtasına denk düşen bir alandır. Ultraviyole ışınları karadaki ve sudaki canlı organizmalara zarar verir, bağışıklık sistemini kötü etkiler, deri kanserine neden olur ve gözleri bozar.

1950'li yıllarda ilk modern çevre hareketleri, belirginleşen çevresel yıkımlara tepki olarak ortaya çıktı. O dönemde gündeme gelen doğa sorunları daha çok yerel nitelikteydi: şurada zehirlenmiş bir nehir, orada bir metropolün üstüne çökmüş duman.

Ozon katmanının incelmesinin sebebi, CFC (kloroflorokarbon) gibi gazların yükselmesidir. '80'li yıllardan beri süren protestolar sonucunda CFC artık yasaklanmış, fakat aynı derecede olmasa da ozona gene zarar veren ve milyonlarca ton üretilen HFC (hidroflorokarbon) ve PFC (perflorokarbon) onun yerini almıştır.⁴

İsviçreli bilim insanlarının bir araştırması, incelenmiş ozon katma-

[4] 1987'de Montreal Protokolü imzalandı, fakat birçok ülke anlaşmanın dışında kaldı ve tekeller zararlı gazları kara çevirmekten geri durmadı. Ancak 2010 yılında son ülkeler de yasaklama kararına katıldı, fakat yasaklanan gazların yerine üretilen yeni gazlar çoktan piyasaya çıkmıştı.

nının binlerce kilometre uzaklıkta olan tropik bölgeleri bile etkilediğini gösterdi. Antarktika ve Arktika'daki ozon deliğinden kaynaklı, Fransız Polinezyası'ndaki yağmur miktarının 1960-90 arası dönemde yüzde 50 arttığı kanıtlandı. Bu örnek, her şeyden önce, biyosferdeki farklı unsur ve süreçlerin birbirlerine ne kadar bağlı olduklarını ve etkide bulduklarını gösteriyor. Türlerin yok oluşunda da benzer bir bağlantılılık var. Çoğu zaman bir canlı formu bir ekosistemin bü-

Buzulların erimesiyle birlikte, bir taraftan seller olurken, öbür taraftan bunların altında yatan yeni sera gazları havaya karışır, bu da daha fazla ısınmaya yol açar. Yine buz dağlarının gittikçe erimesiyle daha az güneş ışını uzaya geri yansıtılır.

tününde merkezi bir rol oynar ve kaybolmasıyla birlikte dengeler şiddetle sarsılabilir. Fakat maalesef, bu fark edildiğinde genellikle çok geç kalınmış olur. Bugün bilinen toplam 1,9 milyon hayvan türü söz konusudur; bunun 1,88 milyonuysa, çoğu böcek olmak üzere, omurgasız hayvandır. Ve tahminlere göre, her sene en az 35 bin tür yok olmaktadır. Greenpeace'e göre, geçmiş 500 sene içinde yok olmuş türlerin top-

lamının tam 8 katı kadar tür bugün yok olma riskiyle karşı karşıyadır.

Denizlerde besin zincirinin temeli olan ve küresel oksijen üretiminin yüzde 70-80'ini gerçekleştiren fitoplankton adlı minik yosunların miktarında 1950'den bu yana yüzde 40 azalma yaşandı. Bu, sadece denizlerin ekosistemini altüst etmekle kalmıyor, iklim ve hava koşullarını da yoğun etkiliyor. Denizler ekşiyor⁵, mercanlar ölüyor, plastik kirletiyor. Denizlerde sahile yakın, bazıları birkaç on bin km² büyüklüğünde olan 500'den fazla "ölü bölge" oluşmuş durumda. Denizlerin kirlenmesi, zehirlenmesi, ısınması ve ekşimesi neredeyse geri dönüşü olmayan bir seviyeye ulaşmak üzere.

2012'de, sadece bir yıl içinde, dünya çapında yaklaşık 1,9 milyar ton çöp üretilmiş. Bunun yüzde 70'i toplanmış ve ama yalnızca yüzde 19'u geri dönüşüme tabi tutulmuş. Kalanını nerede olduğunu tahmin etmek zor değil. Çöpler yakılsa bile, bu işlemde aşırı zehirli kalıntılar ve sera gazları ortaya çıkıyor. Zehirli ve nükleer çöpler suyu, havayı ve toprağı inanılmaz derecede kirletiyor. Üretim için üretim yapan ve karı yükseltmekten başka bir şeye bakmayan sermaye, doğal kaynakların geri dönüştürülüp yeniden üretime girdikleri bütünlüklü bir ekonomik çevrimle ilgilenmiyor. Oysa anlamlı düzeyde bir geri dönüşümü gerçekleştirebilmek için, bunu üretim aşamasında planlamak gerekiyor. Örneğin, bol miktarda değerli metalleri içeren elektronik çöplerden bazıları

[5] Atmosferde artan karbondioksitten dolayı denizlerin pH değerinin düşmesine "ekşime" denir.

sadece yüzde 1 oranında geri dönüştürülüyor. Üstelik aynı maddelerin ilgili madenlerin yeniden çıkarılmasıyla tekrar üretilmeleri, geri dönüştürülmelerine kıyasla 2 ila 10 kat daha pahalıya patlayabiliyor.

Rus emperyalizmi tarafından testlerine başlanan, 10 bin kilometre menzile sahip ve Hiroşima ile Nagazaki'ye atılan bombalardan 2000 kez daha güçlü, Fransa büyüklüğünde bir kara parçasını haritadan silebilecek olan "Satan 2" adlı termonükleer füze gibi sayısız kimyasal, biyolojik ve nükleer silahın varlığı da dünyadaki yaşam için başlıca tehlikelerden başka birini meydana getiriyor.

21. yüzyılda, 1,2 milyardan fazla insan temiz sudan mahrum. Eksik ya da kirli içme suyundan dolayı her gün yaklaşık 11 bin çocuk ölüyor. Bu ölümler aslında suyun olmamasından kaynaklanmıyor, zira tek bir arabanın üretilmesinde 380 bin litre, bir kilo kırmızı et içinse 15 bin 500 litre tatlı su harcanıyor.⁶

Kapitalist üretim tarzının sınırsız sömürü ve zulmü elbette çevre sorunlarını da kapsıyor. Emperyalistlerin bağımlı ülkelere doğa çerçevesinde çektirdikleri zulümler bu yazı kapsamında giremeyeceğimiz devasa bir konu. Fakat şunu belirtmeden geçemiyoruz: Çevre sorunlarını üretenler esasen bir avuç dünya tekeli ve emperyalist devletken, bunun acımasız sonuçlarına en fazla maruz kalanlar özellikle mali-ekonomik sömürgelelerde yaşayan halklardır. Örneğin 2017'de yayınlanan verilere göre, se-

ra gazı karbondioksitin emisyonlarında yüzde 75,26'lık pay G20 ülkelerine aittir, ki bunlar içinde sadece Çin ve ABD'nin ortak payı yüzde 37'dir.

Doğa yıkımının pek dikkate alınmayan bir başka sonucu ise göçtür. 2008-2017 arası, savaşlar nedeniyle göç edenlerin 2-3 katından fazla insan doğa felaketlerinden kaynaklı göç etmek zorunda kalmıştır. Belki birçok durumda iklim mültecileri devletler arası sınırları geçemedikleri için pek gündeme gelmemiştir. Greenpeace'in bir araştırmasına gö-

Eksik ya da kirli içme suyundan dolayı her gün yaklaşık 11 bin çocuk ölüyor. Bu ölümler aslında suyun olmamasından kaynaklanmıyor, zira tek bir arabanın üretilmesinde 380 bin litre, bir kilo kırmızı et içinse 15 bin 500 litre tatlı su harcanıyor.

re, her sene 25,4 milyon insan iklim felaketleri nedeniyle zorunlu göç etmektedir. 2008-2015 yılları arasında sadece sellerden dolayı 110 milyon insan memleketlerini terk etmeye mecbur olmuştur.⁷

Artık burjuva kaynaklar bile doğa felaketlerinin bizzat mevcut sistemden kaynaklandığını inkar edemiyorlar. 2016'da yayınlanan yedi farklı araştırmanın sonuçlarına bakılırsa,

[6] Akt. Katastrophenalarm! Was tun gegen die mutwillige Zerstörung der Einheit von Mensch und Natur?, Stefan Engel, Verlag Neuer Weg, Juni 2014, s. 211

[7] Akt. Klimawandel, Migration und Vertreibung, Greenpeace, Mai 2017

ilgili uzmanların yüzde 90'ından fazlası küresel ısınmanın suçlusunun insan olduğunu ifade ediyor. Kuşkusuz burada “insan” yanıtını “kapitalizm” diye düzeltmek gerekiyor.

Doğayı Krize Sokan Fail Besbelli

Doğanın Diyalektiği yapıtında Engels, insanın hayvandan farklı olarak doğaya belli bir amaçla müdahil olduğunu, doğada kendi amacına hizmet edecek dönüşümler gerçekleştirdiğini, fakat çoğu durumda bunların daha sonraki etkilerini hiç de kestiremediğini ve büyük yıkımlara yol

olarak, onun yasalarını anlama ve doğru uygulama avantajına sahip olmamızdan ibaret olduğunu”⁸ belirtir. Devamla, “bu yasaları çözdüğümüz ve müdahalemizin uzun vadeli sonuçlarını anladığımız ölçüde, insanlar doğayla birlik olduklarını sadece sezmekle kalmayacaklar, bunun bilincine de varacaklardır; ve düşünce ile madde, doğa ile insan, ruh ile beden arasında bir çelişkinin olduğu bu saçmasapan ve doğal olmayan ... fikir imkansızlaşacaktır” der.

Yani meseleye, ne doğayı boyunurduruk altına almak, ne de onu bugün bazı “biyomerkezci” akımların yaptıkları gibi “kötü insan”dan korumak çerçevesinde yaklaşılabilir. Mesele, insanın bizzat bir parçasını oluşturduğu doğayla uyum içinde ve yaratıcı bir birliktelik halinde yaşaması, doğa yasalarını dikkate alarak kısa ve uzun vadede insanlığın gelişim ihtiyaçlarını karşılamasıdır. Fakat Engels’in de devamında dediği gibi, bunun için doğa yasalarını anlamak yetmez, mevcut üretim tarzını ve bütün toplumsal düzeni altüst etmek gerekir. Çünkü kapitalist üretim tarzı bununla temelden çelişir. Kardandan başka bir amaç tanımayan tek tek kapitalistler ve bir bütün olarak sermaye, doğaya kasasız bir “self-service” dükkanıymış gibi bakar ve tüm zenginliğin kaynakları olan emeği ve doğayı hırsıyla sömürmeye çalışır. Ne doğayla uyumun gerekleri ne de doğaya müdahalenin sonuçları sermayenin umurundadır. Yeter ki mal satılsın, kar getirsin! Kapitalist toplumda insan nasıl kendi emeğine

2016’da yayınlanan yedi farklı araştırmanın sonuçlarına bakılırsa, ilgili uzmanların yüzde 90’ından fazlası küresel ısınmanın suçlusunun insan olduğunu ifade ediyor. Kuşkusuz burada “insan” yanıtını “kapitalizm” diye düzeltmek gerekiyor.

açtığını birçok örnekle ortaya koyar. Engels, insan ile doğa arasındaki ilişkiyi tarif ederken, insanın “doğaya hiç de yabancı bir halk üzerinde egemenlik kuran bir fatih gibi, doğanın dışında duran biri gibi egemen olmadığımızı, etimiz, kanımız ve beynimizle doğanın bir parçası olduğumuzu, onun tam ortasında durduğumuzu ve onun üzerindeki bütün egemenliğimizin de, öteki varlıklardan farklı

[8] Dialektik der Natur, Friedrich Engels, MEW Bd. 20, s. 472 (Doğanın Diyalektiği, çev. Arif Gelen, Sol Yayınları, 1991)

yabancılaşıyorsa, doğaya da öyle yabancılaşması kaçınılmazdır.

Kapitalizmde her şey meta haline gelir, hatta bugün genetik materyaller (örneğin tohumlar) ve içme suyu bile çoktan özel mülkiyete dönüşmüştür. Yakında soluyacağımız havayı bize satmaya kalkıştırlarsa, buna da şaşırılmaması gerekir. Sermaye doğayı metalar biçiminde bölüp parçalar. Kapitalizmde gitgide bütün üretim, yani insanın doğaya müdahalesi de, kar amacına bağlanır. İnsanın da bir parçası olduğu doğanın durumu toplumsal ilişkiler bütününde egemen sınıfça önemsizleştirildiğinden, dünyadaki yaşamı tehlikeye sokan fosil yakıtlarının, hem de herkes bu tehlikeyi bilmesine rağmen, bir avuç güçlü petrol tekelinin karına kar katmak için kullanılmaya devam edilmesi tipinde örnekler durmaksızın yinelenir. Bugün iklim değişikliklerindeki sorun da, bunun maddi nedenlerini bilememekten ya da bilimsel çare bulamamaktan değil, tamamen, sermaye bölüklerinin rekabeti ve çıkarlarıyla belirlenen toplumsal ve siyasal ilişkilerin doğal çevreyi koruyacak yeterlilikte önlemlere engel teşkil etmesinden ileri gelmektedir.

Doğal çevreyi korumak, kişinin organik beslenmesiyle alakasızdır. Bireysel tutumlara indirgenen çözüm yolları, yani evdeki çöpü ayrıştırmak, arabaya biyoyakıt koymak ya da cep telefonunu güneş enerjisiyle doldurmak gibi tekil reformlar çoktan anlamsızlaşmıştır. Günümüzde dünyasal boyutlara varmış, birbirini karşılıklı

koşullayan bir dizi faktörün kümeleşmesinden oluşmuş doğa krizine, artık "sorumlu davranmak" ya da tek tek reformları dayatmakla ne yazık ki çözüm getirilemez.⁹ Bu kriz ancak insanlığı ve doğayı mahveden, her şeyi kar hırsına tabi kılan kapitalist sistemin kökünü kazımakla aşılabilir.

Greenwashing Ve Timsah Gözyaşları

Doğanın yıkımı o kadar göze batıyor ki, artık sermaye temsilcileri de tepki vermek zorunda kalıyor. Çevre zirvelerinde edilen kutsal yeminler

Kapitalizmde her şey meta haline gelir, hatta bugün genetik materyaller (örneğin tohumlar) ve içme suyu bile çoktan özel mülkiyete dönüşmüştür. Yakında soluyacağımız havayı bize satmaya kalkıştırlarsa, buna da şaşırılmaması gerekir.

burjuva medyada en parlak şekilde servis ediliyor. Esasen yaygın demokratik protestolar sonucu alınan ve birçoğu kağıt üzerinde kalan kararlardan bazılarıyla, emperyalist ülkelerde ormanlar tekrar çoğalmaya veya nehirler ve hava biraz olsun temizlenmeye başladı. Mali-ekonomik sömürgelerde ise gidişatın tam tersi yönde olduğunu vurgulamalıyız

[9] Bu elbette devrime tabi kılınmış reformlar için mücadeleyi önemsiz kılmaz, tam tersine, ekolojik alanda güncel politik talepler formüle etmek ve bunun için mücadele yürütmek önemli bir görev olarak önümüzde durmaktadır.

tabii. Zira küçük yamalar çürüten yarayı kapatamıyor. Burjuva “çözümler”, sorunu daha çok kaydırma-ya ve yeni sıkıntılara neden oluyor. Örneğin, Londra’nın üzerindeki duman ağır sanayi üretimi taşındıkça azaldı, fakat daha beteri bugün Çin metropollerinin üzerini kapladı. Ya da kömürün yerine “temiz enerji” diye pazarlanan, fakat hiçbir şekilde tam güvenliği sağlanamayan nükleer enerjiye geçişin, yağmurdan kaçarken doluya tutulmaktan başka bir anlam gelmediği fazlasıyla görüldü.

Kapitalizm azami kar hırsının tuzağında fiziksel yaşam koşullarının altını sürekli oyuyor ve durum kontrolden çıkıyor. Sermaye açısından “bizden sonrası tufan” yaklaşımı yeni değil, ama bugün yeni olan şu ki, artık “bizden sonrası” kısmı ortadan kalktı.

Yalın ekolojik gerçekler karşısında tümenden inkar yolunu tutamayan burjuvazi, kafa karıştırmak amacıyla milyonları “iklim kuşucuları”nın ceplerine akıtıyor. Bunların tek işi, sahte veriler ve yalan dolu yöntemlerle iklimdeki acil durumu tartışmalı kılmak ve sermaye tekellerinin yeni yatırımlarına yeşil ışık yakılmasını kolaylaştırmak. Şimdilerde pek moda olan benzer bir girişim ise “greenwashing”, yani ekolojik anlamda ak-

lama. Buna göre, kar amaçlı projeler “çevre korumasına katkı” olarak sunuluyor ve üstelik tekellere böylelikle ek fonlar sağlanıyor. Sermayeye bu şekilde yeşil boya sürülmesinin bir örneği, çevreye son derece zararlı çöp yakma tesislerinin “çevre dostu” olarak ambalajlanması. En ünlü “greenwashing” temsilcilerden biri ABD’li burjuva siyasetçi Al Gore. Çünkü o, karbon ticareti sayesinde spekülatif sermayeye devasa kazanç getiren yeni bir pazar alanı yarattı. Ve elbette, bunun karbon emisyonlarını azaltmakta pek bir etkisi olmadı. Kyoto Protokolü çerçevesinde yapılan sertifika ticareti de buna benzer bir örnek. Hindistan ve Çin’de HCFC-22 (hidrokloroflorokarbon) üretimi, sırf sonra imha ederken para kazanma hesabıyla, önce yüzde 25 artırıldı, zira bu gazın bir tonunu imha etmenin ödülü 140 bin euro idi.¹⁰

Emperyalist Küreselleşme Evresinde Ekolojik Kriz Aşılabilir Mi?

Kapitalist sistem azami kar hırsının tuzağında fiziksel yaşam koşullarının altını sürekli oyuyor ve durum gittikçe kontrolden çıkıyor. Sermaye açısından “bizden sonrası tufan” yaklaşımı yeni değil, ama bugün yeni olan şu ki, artık “bizden sonrası” kısmı ortadan kalktı, yani sermayenin ayakları şimdiden ıslanmayı başladı.

“On Yedi Çelişki ve Kapitalizmin Sonu” kitabında David Harvey¹¹, doğa-sermaye çelişmesini de inceliyor. Çevre krizinin sermaye için ölümcül bir çelişki olup olmadığını soruyor^{ve}

[10] Akt. Katastrophenalarm, s. 96-97

[11] David Harvey: İngiliz coğrafya ve antropoloji profesörü, eleştirel siyasal iktisatçı.

bu yaygınlaşan fikre kuşkulu bakmaya götüren dört neden sayıyor: 1) Kapitalizmin ekolojik sıkıntılar tarihi uzun, fakat bunlar şimdiye dek hep çözülebildi ve "dünya battı batacak" söylentilerden hiçbiri gerçekleşmedi. 2) Doğa, sermaye birikim sürecinin bir bileşenidir; örneğin, bir bitkinin büyüebilme marifeti karın ve yeniden yatırımın bir parçasıdır. 3) Sermaye, çevre sorunlarını büyük bir kazanç kaynağına çevirdi; çevre teknolojileri uluslararası finans piyasalarında önemli bir faktör oldu ve böylece doğayla metabolik ilişki birikim stratejisine dönüştürüldü. 4) Bir doğa felaketinin ortasında bile sermaye dönmeye ve birikmeye devam edebilir; doğa felaketleri sermayeye aynı zamanda yeni kar fırsatları sunar ve görece artı nüfusu göz önünde tutan sermaye doğa yıkımından kaynaklı olası kitlesel kısımları dert etmez.¹²

Bu argümanlara bir göz atalım. Harvey'nin de kabul ettiği gibi, yer-küremizde bütün yaşamın henüz yok edilmemiş olması bunun gelecekte olmayacağına dair hiçbir güvence oluşturmaz. Zaten bu nitelikte süreçler tek bir defa yaşanır. Ayrıca burada basitçe "dünyanın batması" olayından çok, sermaye bugün doğayı gittikçe daha yoğun ve karmaşık biçimlerde etkileyen krizin üstesinden gelebilir mi yoksa sermaye-doğa ilişkisi emperyalist küreselleşme aşamasında sermayenin ekolojik olarak da kendi sınırlarına dayanmışlığının bir ifadesi mi sorusu söz konusu edilmelidir.

Harvey'nin ikinci neden olarak belirttiği, doğanın sermayenin sirkülasyonu ve birikim sürecinin bileşeni olması gerçeği, hiç de aynı sürecin antagonist bir çelişki barındırmasını dışlamaz. Temelinde toplumsal üretim ile özel mülkiyet arasındaki karşıtlık yatan kapitalizm, zaten kendi "mezar kazıcısı" olan işçi sınıfını ortaya çıkarmış olmak gibi onulmaz bir çelişki barındırır. Sermaye-doğa ilişkisinde doğa tabi kılımandır, fakat bitkiler genetik manipülasyon, aşırı yağmur ya da kuraklıktan artık öngö-

Bilimsel araştırmalara ve bilimin üretime uygulanışına kapitalist mantık yön verdikçe, çevreye zararsız teknolojiler, tıpkı robotun tümüyle canlı emeğin yerini almasının olanaksızlığı gibi, üretimde egemen hale gelmeyecektir.

rüldüğü gibi büyümediklerinde, hatta son derece değişken koşullara nasıl tepki vereceklerini kestirmek artık imkansızlaştığında, onlardan kar parma olanakları da eriyip gider.

Doğru, kapitalistler bize üç kafalı tavuğu veya doğrudan zehri de "gurmenin lezzet zirvesi" diye satmaya kalkışır, ama yer miyiz? Yani evrimin gelişim hızına bakıldığında sindirim sistemimizin iklim kadar hızlı değişmesi zor görünüyor, dolayısıy-

[12] Seventeen Contradictions and The End of Capitalism, David Harvey, Profile Books, 2014, s. 246-250 (On Yedi Çelişki ve Kapitalizmin Sonu, çev. Esin Soğancılar, Sel Yayıncılık, 2015)

la kapitalizmin bu kadar “kontrol- den çıkmış” ve daha da çıkacak bir doğayı sindirmesi imkansız duruyor. Kontrol edilebilecek ve hesaplanabileceği bir durum olmaktan çıkan çevre krizi, kara çevrilebilecek bir savaşa da benzemiyor, çünkü kar- şıda rüşvete gelen veya silah satın alan bir rakip değil, doğanın nesnel yasaları bulunuyor. Birbirini etkile- yerek gelişen doğal felaketlerin her birinden ancak çok kısa vadede kar çıkarılır, fakat nihayetinde ekolojik yıkım koşulları sermaye yatırım fir-

E skiden sermaye, bir yerdeki kaynak tüke- ninde ya da zamanında Brezilya’daki kahve eki- minde olduğu gibi artık toprak verimsizleşince, çekip başka yere giderdi. Fakat bugün artık öyle el değmemiş topraklar neredeyse kalmadı.

satlarını da aşırı sıcakta eritir veya seller altına bırakır.

Daha şimdiden sermaye için “değer kaybı” ciddi; denizlerde balık bulun- muyor, verimli topraklar çölleşiyor. Doğayı parçalayıp metalaştırmak sermayeyi doğaya hakim kılmıyor.

Sermaye sürekli en karlı yatırım dallarının peşinde koşar ve çevre teknolojileri de elbette bu kuralın istisnası değildir. Fakat, düşük karlılık nedeniyle üretken yatırımdan gittikçe koparak spekülasyonda yoğunlaşma

gerçeği şimdilik şurada dursun, ser- mayenin çevreyi koruma değil salt kar odaklı yatırım karakteristiği bugü- nün karını yarının her şeyinden üstün tutmak anlamına geldiğinden, çevre krizini durdurma kudretinde bir yatı- rım dalları önceliği hiçbir zaman or- taya çıkmayacaktır. Başka bir deyişle, enerji kaynağı olarak petrol rüzgardan çok kar getirdiği sürece, son damlası- na kadar yakılacaktır. Bilimsel araş- tırmalara ve bilimin üretime uygula- nışına kapitalist mantık yön verdikçe, çevreye zararsız teknolojiler, tıpkı robotun tümüyle canlı emeğin yerini almasının olanaksızlığı gibi, üretimde egemen hale gelmeyecektir.

Sermayenin Dayandığı Sınırlar

Sermayenin tarihinde bilimsel-tek- nik devrimler ekonominin canlan- masında katalizör olmuştu. Temel enerji kaynağı olarak petrol dev- reye girdiğinde, otomobil¹³ dünya pazarını fethedip krizle boğuşan ekonomiye adeta ilaç gibi gelmişti. Ardından da genel bir otomatizasyon sıçramasına zemin hazırlamıştı. Bugün benzer bir gelişme, yani sü- reğen durgunluğa yakalanmış kapi- talist ekonomide reel bir canlanma, örneğin toptan elektro arabaya veya güneş enerjisine geçişle sağlanabilir mi? Farz edelim ki, sadece elektrikle çalışan araba yanmalı motoru ıskar- taya çıkarıp ve son engelleri de aşım dünya pazarına hakim olsun. Kuş- kusuz bu, çaresizce yeni pazarlar ve karlı yatırım dalları arayan sermaye için küçümsenemez bir gelişme olur. Bugün hayli güçlü olan büyük oto-

[13] Bu arada geçerken belirtelim: otomobilin gelişiminde bir kadının (Berta Benz) çok büyük katkıları olmuştur.

mobil ve petrol tekellerinin direnişinin dindirilmesi ve üretici güçlerde belirli bir yenilenmeyi de getirecek böyle bir hamlenin gerçekleştirilmesi hiç de imkansız sayılamaz. Fakat günümüzün emperyalist küreselleşme dünyasında, bu türden yenilenme hamlelerinin sermayeye nefes aldırıcı etkisini sınırlandıran ve birbirini koşullayan iki temel faktör çoktandır sahnede: Bir yandan, ekonominin bütününde reel üretimin payı otomobil atağı döneminde olduğu kadar büyük değil artık. Diğer yandan, fazla sermayenin miktarı öyle aşırı boyutlara vardı ki, herhangi bir yeni üretken yatırım dalı bu kronik aşırılığı emebilme kapasitesinde olamaz. Bu yüzdendir ki, yeni teknolojilerle yaratılacak yeni yatırım dalları ve piyasa katmanları, bugün sermaye ilişkilerinin tıkanmışlığına nitel değil yalnızca nicel etkide bulunabilir. Ve teknolojik devinim ateşi büyük oranda sönmüş sermayenin "yeşil teknoloji"ye yatırım yapma itkisi de artık öyle güçlü ortaya çıkamaz.

David Harvey'nin düşündüğü gibi ekolojik sorunların aşılabilmesi için, sermayenin kendi doğasına aykırı özelliklere sahip olması gerekir. Artık küresel niteliğe sahip olan ve her unsuru doğrudan diğerine bağlı bulunan çevre krizi, dünya çapında koordine edilmiş, planlı ve uzun vadeli bir müdahaleyi şart koşuyor. Oysa, tek bir şirket plana göre üretim yaparken ve ama toplumsal çapta üretim anarşisi ve rekabet kapitalist ekonominin kesin yasaları olarak hük-

münü sürdürürken, sermayenin planlı ve koordineli bir tarzda ekolojik krize müdahale etmesinin herhangi bir nesnel zemini yok.

Emperyalist küreselleşme evresinde aşırı şiddetlenmiş rekabet ve kar oranlarındaki düşüş, sermayeyi, sadece insanları değil, bütün doğayı da acımasızca sövmeye itiyor. "Refah devleti" döneminde çevre hareketinin talepleriyle uzlaşabilen bir reform kapasitesi geliştirilmişken, bugün sermaye açısından ekolojik tedbirler gibi "ek giderler" için bir marj kalmamış

Sermaye ile doğa arasındaki çelişki, bugün sınıf mücadelesinin gayet somut ve bütün ezilenlerin hayatını acı biçimde etkileyen, üstelik yeni antikapitalist dinamikler doğuran en önemli konularından birine dönüşmüş vaziyette.

durumda.¹⁴ Sermayenin, düşük kar oranlarından dolayı üretimden geri çekildiği, taşıdığı vergi yükünü sırtından atmanın yollarına baktığı, başlıca kamusal hizmetleri dahi gittikçe piyasalaştırdığı bir zamanda, çevre koruma tedbirleri için yeni sabit sermaye yatırımlarına yöneltilmesi ya da yeni vergilere bağlanması toplumsal düzeyde artık mümkün görünmüyor. Güçlü çevre hareketleri tekil sermaye tekeline çevre koruma tedbirleri

[14] Kapitalizminin varoluşsal krizi hakkında daha fazla bilgi için şu kaynaklara başvurun: "Kapitalizmin Varoluşsal Krizi", Arif Çelebi ve "Varoluşsal Krizin Ekonomik Maddi Temeli", Sema Duru Boran, Marksist Teori, sayı 25, Mart-Nisan 2017

almaya veya burjuva devleti belirli bir çevre sorununa müdahale etmeye zorladığında dahi, böyle tedbir ve müdahalelerin toplumsal düzeyde genelleşmesinin yolu açılmıyor.

Sermayenin doğal kaynakları talan etme özelliği yeni değil. Eskiden sermaye, bir yerdeki kaynak tükünce ya da zamanında Brezilya'daki kahve ekiminde olduğu gibi artık toprak verimsizleşince, çekip başka yerlere giderdi. Fakat bugün artık öyle el değmemiş topraklar neredeyse kalmadı, ya kutupların altında ya da okyanusların derinliğinde yatan yeni doğal kaynaklarsa ancak ekolojik bakımdan son derece zararlı yöntemlerle çıkarılabilir ki bu da ekolojik krizin kesinleşmesine yol açar. Bu anlamda da sermayenin genişlemesi dünyanın fiziki sınırlarına çarpmaya başladı.

Tamamen haklı olarak Harvey, sermayenin doğayı metalaştırmaktan ve özel mülkiyet haklarına bölmekten istese de vazgeçemeyeceğini söyler. Ve bundan da, çevre hareketinin, eğer salt makyajvari değişikliklerin

ötesine geçmek istiyorsa, bugün artık antikapitalist bir karaktere sahip olması gerektiği sonucunu çıkarır. Fakat Harvey, bizim de katıldığımız bu sonuçla tutarsızlık gösteren bir şekilde, sermayenin doğayla ilişkisindeki içsel çelişkiyi yönetme kapasitesini yitirdiğinin ileri sürülemediği görüşündedir. Meseleye böyle yaklaştığı için de, bugünkü ekolojik krizin öznel ve dolayısıyla değişebilecek kararlara bağlı olmanın ötesinde sermayenin nesnel bir çıkmazı olduğunu yeterince göremez. Şu politikaya, bu kurumsal düzenlemeye ya da o ideolojik argümana bağlı olarak değil, doğrudan kendi doğasından kaynaklanan bir eğilimle sermayenin, kendisini dahi yok etme riski biriktiren ekolojik krizi durduramayacak oluşu söz konusudur burada. “Eğer sermaye-doğa ilişkisinde ciddi bir sorun varsa, sermayenin dışında değil içinde gelişen bir çelişkidir bu” diyor ve sermayenin ekosistemini içten içe ilerleyen kanserli çürümeler toplamına benzeten Harvey, tam da buradan yapılabilecek teorik çıkarsamayı yapamaz ve yerinde sayar: “Sermayenin kendi ekosistemini yıkma gücüne sahip olduğunu iddia edip de, onun kendisini pisliklerden çıkarma ve iç çelişkilerini çözme veya en azından dengeleme potansiyeline sahip olduğunu aynı zamanda öyle kolay inkar edemeyiz.”¹⁵ Ama niye?!

Kimsenin ekolojik kriz nedeniyle yarın sermayenin kendi kendine çökeceğini iddia ettiği yok, ancak çevre konusunda da “ya sosyalizm ya barbarlık” ifadesindeki yol ayrımına

[15] Harvey, s. 259

gelindiği, azami kar için üretimin dünyasal-fiziksel yıkım sınırlarına hızla yaklaşmakta olduğu gerçeği gün geçtikçe belirginleşiyor. Artık ekolojik kriz kapitalizm için varoluşsal bir nitelik kazanmış durumda.

Harvey, her ne kadar ekolojik krizin varoluşsal niteliğini kabul etmese de, kendi bakışına göre sermaye ve doğa arasındaki çelişkili metabolizmada sermayenin geleceğini tehdit edebilecek iki neden sayar. İlk, rantıye sınıfının, yani toprağı ve doğal zenginlikleri elde tutan ama üretimle zerre kadar ilgilenmeyenlerin büyüyen gücüne vurgu yapar. Çünkü, der Harvey, böylece üretici sermayenin zararına tekeli rantlar elde edilir, nihayetinde kar oranı sıfıra doğru indirilir ve tabii bununla beraber yeniden yatırım saiki de. Yani onun tezine göre, rantiyeler doğa güçlerini mülk edinerek ve sermaye ile doğanın çelişkili birliği olan kapitalist ekosistemde kilit mevzileri işgal ederek üretici sermayeyi boğarlar.¹⁶

Harvey, ikinci neden olarak, sermayenin insan doğasıyla ve doğanın bütünüyle aşırı ölçüde yabancılaştırıcı ilişkisinden ve bunun neden olabileceği isyandan söz eder. Ona göre, doğal dünyayı meta formuna bürünmeye zorlayarak meydana getirilen yıkım, doğa güçlerinin artık sermaye için yararlı olmaktan çıkmasından daha derin bir anlam taşır; böylece asıl yıkılan, insan doğasıdır, sermayenin dikte ettiğinden farklı bir tarzda insan olabilme yeteneğidir. Harvey'nin sözleriyle, "*Doğanın ve insan doğasının salt metaya indirgenmesinde*

yatan insanlıkdışılığa karşı hümanist bir isyanın tohumları ekilmektedir."¹⁷

Harvey'nin altını çizdiği her iki boyut da isabetlidir, fakat sermaye açısından ekolojik kriz onun düşündüğünden daha derin ve çözümsüzdür.

Sonu Gelmesin Diye Son Sözü Biz Söylemeliyiz

Uzun yıllar boyunca çevre sorunları küçük burjuva reformizminin politik oyun sahası gibi algılandı. Hatta işçi sınıfı, mesela maden sektöründe "işyerlerinizi yok etmek istiyorlar" söylemiyle işsizlik sopası kullanılarak, çevre hareketleriyle karşı karşıya getirilmeye çalışıldı. Fakat gitgide ekolojik kriz dolaysız olarak milyonlarca insan için ölüm kalım meselesine dönüştü.

Vardığımız noktada, artık sistem içi çözümlerin nesnel zemini kalmadı. Sadece, doğa ve insanın uyumlu birliğine dayanan, burjuvaların karlarını değil insanların ihtiyaçlarını esas alan, kaos ve rekabet değil plan ve orantı üzerine inşa edilen, yaratıcılığı kapitalist mantığın prangalarından kurtaran ve yeni ekolojik teknolojilerin kullanımının önünü tam anlamıyla açan bir sosyalist sistem mevcut ekolojik krize gerçek çözümler bulabilir.

Devrimci hareketin çevre sorununa uzun süre hak ettiği ilgiyi gösterdiği söylenemez. Bu, nedenleri bir yana, kesinlikle hemen son vermemiz gereken bir durumdur.

Sermaye ile doğa arasındaki çelişki, bugün sınıf mücadelesinin gayet somut ve bütün ezilenlerin hayatını acı biçimde etkileyen, üstelik yeni

[16] Harvey, s. 260-261

[17] Harvey, s. 262-263

antikapitalist dinamikler doğuran en önemli konularından birine dönüşmüş vaziyette. Bu, Gezi ayaklanmasının fünüyesine dönüşen ağaç kesimine karşı direnişe veya Karadeniz’de HES’lere karşı militan halk hareketlerine bakıldığında da, kadınların ve özellikle gençlerin ekolojik gündemlere artan ilgilerine dikkat edildiğinde de rahatlıkla görülebilecek bir gelişme. Demek ki, insanlığın varoluşsal çıkarlarının günümüzde sermayenin amansız kar mantığıyla ne derecede çatıştığını en çıplak şekliyle ortaya koyan çevre sorunu etrafında, faşist diktatörlüğe ve kapitalist sisteme karşı bir mücadele fırtınası estirilebilir.

Son yıllarda sayıları hızla artan “marksist ekolojistler” veya “ekolojist marksistler” de, ekolojik krizin ancak antikapitalist bir çözümle aşılabileceği gerçeğinin bilinç biçimlerinde kendini gösteren bir yansımasıdır.

Sosyolog Ted Benton, felsefeci André Gorz ve ekonomist James O’Connor’ın da temsilcileri arasında bulunduğu ekososyalizm, 1980’li yıllarda yeni bir akım olarak ortaya çıkmıştı. O dönemde daha ziyade marksizmin konuya yeterli ilgi göstermediğine dair eleştiri ön plandayken, 1990’lı yılların sonuna doğru etkinlik kazanan Paul Burkett ve

John Bellamy Foster¹⁸ gibi “ekolojist marksistler” ise, Marks’ın ortaya koyduğu politik ekonomi eleştirisindeki ekolojik bağlama ve Engels’in ekolojik alanda sunduğu değerli katkılara işaret edip, marksist teorisinin perspektifinden kapitalizme karşı ekolojik mücadele görüşleri geliştirmeye yoğunlaştılar. Vandana Shiva gibi ekofeministlerden etkilenmiş olan Judi Bari gibiler de, devrim ve sosyalizm çizgisine belirgin bir yaklaşıma şunları ifade ettiler: *“Hedeflerinde ciddi olan ekolojistler devrimci olmalıdır.” “Sosyalizmin başlıca amaçlarından biri ‘kar için değil kullanım için üretim’dir. Bu nedenle, kapitalizmde olduğu gibi sosyalist sistemde bir dengesizliğin oluşacağından söz edilemez ve bu nedenle, yeryüzünü tahrip etmeyecek sosyalist bir yapının kurulabileceğine inanıyorum.”*¹⁹

Günümüzde işçi sınıfı ve ezilenlerin devrimci hareketlerinde ekoloji artık vazgeçilmez bir gündem haline geliyor. Ve daha önemlisi, bu sorunun ancak antikapitalist bir devrimle çözülebileceği bilinci her geçen gün güçleniyor. Kapitalizm insanlığın sonunu getirmeden, kapitalizmi alt etme mücadelemizle dünyamıza biz sahip çıkalım.

[18] John Bellamy Foster: Monthly Review’ın editörü ve sosyoloji profesörü. Türkçede “Marx’ın Ekolojisi” (çev. Ercüment Özkaya, Epos Yayınları, 2001) adıyla yayınlanan kitabı, ekolojist marksistlerin önemli eserleri arasındadır.

[19] Devrimci Ekoloji Biyomerkezcilik ve Derin Ekoloji, Judi Bari, çev. Anahid Hazaryan, Teori ve Politika, sayı 31

Ne Düzeniçi Muhalefet, Ne Devleti Kurtarmak! Gençliğin Görevi Devrim Yapmaktır!

Cebrail Ünlü

Muhalefet'in kavramakta zorlandığı ya da kabullenmek istemediği, saray faşizminin devrimci-demokratik güçleri teslim almak için topyekün savaşa tuttuğudur. Gençlik Muhalefeti bu gerçeği kavrayamadığı sürece, her devrimci eylemi ve faşizme karşı her mücadeleyi "oyuna gelmek"le itham edecektir. Saray faşizmi karşısında tarihi bir direniş sergileyen Kürt halkına ve politik öncüsüne karşı sergilenen yaklaşım da tam olarak budur. Kürt ulusal özgürlük hareketi ve yurtsever gençlik, AKP'nin savaş oyununa gelmekle suçlanmaktadır ve bunun tek bir anlamı vardır. Gençlik Muhalefeti, saray faşizminin saldırıları karşısında direnişe geçenleri, boyun eğmedikleri için mahkum etmektedir.

Baştan belirtmek gerekir ki, Öğrenci Kolektifleri ve Devrimci Gençlik'le yürüttüğümüz tartışma, FKF ya da Genç Muhalefeti ile yürüteceğimiz tartışmadan, kategorik olarak da amaç açıklığı bakımından da ayrılmaktadır. İlk tartışmanın amacı, bünyesinde güçlü bir dinamik barındıran, sokakta fiili meşru mücadele içerisinde yer alan, gençlik hareketine önemli mücadele deneyimleri kazandıran, gençlik kitleleri ile dolaysız bağlar kurmayı başara-bilen bir politik öznenin devrimci yanını tartışmalarla güçlendirmek ve kendisini daha farklı bir düzeyde örgütleyebilmesine katkı sunmaya çalışırken, ikinci tartışmanın amacı, bahsi geçen gençlik örgütlerinin de-

mokratik çizgilerini güçlendirmeye ve tutarlı hale getirmeye yöneliktir.

Ancak bu durum, yazının muhatabı olan iki gençlik örgütünü, FKF ile Gençlik Muhalefeti, bir ve aynı niteliklerde değerlendirdiğimiz anlamına gelmemektedir. FKF, kendisini TKP'nin koyulaşmış sosyal-şoven çizgisinden, onun en berbat pasifist tutumlarından, devrimci örgütler ve özellikle de Kürt ulusal özgürlük hareketi ile arasına birkaç boy mesafe bırakmayı politika zanneden anlayışlarından ayrıştırarak var etmiştir. İçerisinden çıkıp geldiği parti ile yürüttüğü en önemli tartışma, AKP/saray faşizmine karşı daha "aktif" bir mücadele çizgisinin gerekliliği üzerinedir. Ve bu anlayışın gerekliliği

olarak, diktatörlüğe karşı gençliğin birleşik mücadelesinde önemli bir ittifak gücü olarak bulunmaktadır.

Ancak devrimci mücadelenin yakıcı pratiği göstermiştir ki, FKF, çerçevesini parçalayarak çıktığı çizgiden fazla uzaklaşmamış, aynı çizginin daha soluna geçmekle yetinmiştir.

Elbette ki bizler, FKF'den ve onun temsilcisi olduğu siyasi çizgiden, politik iktidar mücadelesi yürütecek, illegal temelde örgütlenmiş, devrimci bir stratejiyi hayata geçirmeye çalışan ve bu stratejinin taktik

Özellikle de devrimci gençlik hareketleri ve değişik ülkelerdeki komsomollar bakımından spor kulüpleri, kültür-sanat dernekleri, değişik branşlarda verilen kurs çalışmaları antifaşist gençlerin önemli kitlesel örgütlülükler inşa ettikleri alanlar olmuştur.

çarpışmalarını gün be gün örgütleyecek bir devrimci parti yaratmalarını beklemiyorduk. Bu, ayaklarını sıkı sıkıya bastıkları legalist ve reformcu toprağın inkarı anlamına gelirdi. Ancak FKF'den tüm bunları beklemediğimiz gibi, politik islamcı saray faşizmi karşısında bu kadar kendiliğindenci, programsız ve edilgen olmalarını da beklemiyorduk.

Üzücüdür ki, bu programsızlık, saray faşizmini durduracak iki temel mücadele yöntemi, iki esas stratejik görüş olarak, iddialı ve gösterişli

sözlerle ambalajlanarak devrimci gençlik hareketinin önüne mücadele çizgisi diye sunulmaktadır.

Ancak FKF'nin önerdiği bu iki temel görüşü açıklamadan önce, küçük bir hatırlatma yapmak gereklidir. FKF, içerisinden geçmekte olduğumuz süreci “*gericiliğe-yobazlığa karşı aydınlanma mücadelesi*” olarak kavramsallaştırıyor ve bütün hareket planını bu görüş açısına göre oluşturuyor. Bu yüzdendir ki, “*güç biriktirme stratejisinin kritik aracı*” olarak ifade edilen Gençlik Dayanışma Dernekleri de, FKF'nin bayrağına yazdığı “*cumhuriyetçi laiklik*” mücadelesi de, “*AKP'yi yıkacak kurucu mücadele başlıkları*” iddiasıyla gençlik hareketinin önüne getiriliyor.

Faşizme Karşı Dayanışmacılık Mı Beklemecilik Mi?

“*Dayanışmacılığın bir siyaset tarzı*” olduğunu ilan ederek dayanışma ağları, dayanışma dershaneleri ve dayanışma dernekleri örgütlemeye girişen FKF, yürütegeldiği çalışmayı “*gericiliğe karşı direnç hattı*” olarak tanımlamakta ve “*aydınlanmacılığı toplumsallaştırma*” görevinin yerine getirilmesi olarak kavramsallaştırmaktadır. AKP gericiliğine karşı barikat kurduğunu da yazılarında ifade eden FKF, iddialarını daha da ileri taşıyarak, dayanışma dershanesi kurmayı “*Türkiye solunun örgütsüzlüğünü açacak, anlayış sorunlarını bitirecek ve toplumsal alanda güç biriktirmesine imkan sunacak*” yeni bir mevzi kabul etmektedir.

Başta coğrafyamızdaki devrimci mücadelenin zengin deneyimleri olmak üzere, tüm dünyada faşizme

karşı verilen tarihsel mücadeleler göstermiştir ki, bu uzun erimli mücadelede değişik tipteki esnek örgütsel araçlar oldukça önemli roller üstlenmiştir. Özellikle de devrimci gençlik hareketleri ve değişik ülkelerdeki komsomollar bakımından spor kulüpleri, kültür-sanat dernekleri, değişik branşlarda verilen kurs çalışmaları antifaşist gençlerin önemli kitlesel örgütlülükler inşa ettikleri alanlar olmuştur.

Ancak tüm bu deneyimlerin FKF'nin önerdiği "Türkiye solunun güç biriktirme stratejisi olan" dayanışma ağları ile öyle fazla ortak noktası bulunmamaktadır. Bahsi geçen tarihsel örneklerdeki esnek örgütlülükler, ağır illegalite şartları altında faşizme karşı mücadelenin gerekliliklerini yerine getirmek, daha belirgin olarak ise yürütülen silahlı mücadelenin devamlılığını sağlamak için ilgili ülkelerin komünist partileri tarafından kurulmuştur. Ve bütün bu örgütlülükler devrimci bir programın, devrimci stratejiye

bağlı politik taktiklerin konusu olarak devrimci hareketlerin gündemine gelmiştir.

Yoksa amaç, FKF'nin dediği gibi "geriye çekilen kitle mücadelesinin zorlu koşullarında, soluklanmak ve güç biriktirmek" değildir, aksine mücadelenin kesintisiz olarak devam etmesini olanaklı kılmaktır. Tam da bu yüzden ki, FKF'nin dayanışma ağları, saray faşizmi karşısında hareketsizlik ve bekleme anlamına gelmekte, antifaşist direnişin kitle tabanını genişletmeye hizmet etmemektedir. Eğer FKF, tarihsel mirasını sahiplendiğini söyleyerek 2013 yılında ismini aldığı Fikir Kulüpleri Federasyonu'nun devrimci önderlerinden, yani Denizlerden, Mahirlerden ve İbrahimlerden biraz olsun öğrenmiş olsaydı, faşizm karşısında güç kazanmak için idealize edilmiş dayanışma ağları ile beklemecilik koridoruna girmeyi değil, faşizmi yıkabilecek mücadele örgütleri kurmaya öncelik vermeyi tercih etmesi gerekirdi.

Bu hususta dikkat edilmesi ve gözden kaçırılmaması gereken nokta şudur: Kuşkusuz biz de sosyal dayanışma pratiklerine karşı değil ve ezilenlerin dayanışmasını örgütlemenin politik çalışmanın konu başlıklarından bir tanesi olduğunun farkındayız. Bu yüzdendir ki, itirazımız dayanışmaya değil, “*neoliberal modelin krizini halkçı atılımlarla fırsata çevireceğiz*” lafazanlıklarıyla sosyal dayanışmacılığın, faşist saray cuntasına karşı esas mücadele programı olarak sunulmasıdır.

FKF’de ve daha birçok gençlik örgütünde ifadesini bulan bu sakat algılayış, faşist politik islamcı saray diktatörlüğüne karşı mücadelenin “cumhuriyetçi-laik” ve dahası düzeniçi bir muhalefet ekseninde somutlaştırılması eğilimini besliyor.

Açıktır ki, tüm bunlarla FKF havanda su dövmeye çalışıyor. Eğer siz, faşist diktatörlükle neredeyse yarım asırdır çarpışan ve faşizmi yıkabilmek için ağır bedelleri omuzlamak gerektiğinin bilincinde olan devrimci gençlik hareketine “*Etik ve estetik alandaki boşluğumuzu hızla kapatmalıyız. Küçük burjuva edebiyatına karşı kendi sesimizi yükseltecek kanallar açmalı, var olan kanallara nüfuz etmeli, daha çok okumalı ve daha çok yazmalıyız*” diyorsanız, hakim olmakla çokça övündüğünüz,

faşizm olgusundan ve onun marksist tahlilinden hiçbir şey anlamamışsınız demektir.

Cumhuriyeti Kurtarmak Ya Da Devletçi Reformizm

FKF’nin, faşist politik islmacı saray iktidarı karşısında, kendi tabirleri ile söyleyecek olursak, “*yobazlığa karşı aydınlanma mücadelesinde*” inşa etmeye çalıştığı bir diğer çürük mevzi ise laikliğin korunması ve cumhuriyetin savunulmasıdır. Bu yüzdendir ki, kullandıkları kavramlar laikliğe ve cumhuriyetçiliğe doğru seyir gösterirken, gerçekleştirdikleri eylemler de 29 Ekim fener alaylarına, 30 Ağustos zafer bayramlarına ve son olarak da CHP’nin cumhuriyetin kalesi olarak addettiği Çanakkale’de gerçekleşen adalet kurultayına katılmaya kadar genişliyor. Niyet ne olursa olsun, bu çizgi benimsendiğinde nesnel olarak, saray diktatörlüğünün her saldırısı FKF’yi Türk burjuva cumhuriyetine ve onun tarihsel temsilcisi CHP’ye yakınlaştırıyor.

Öyle ki FKF, “*cumhuriyet mücadelesi politik devrimciliğin olmazsa olmazıdır*” diyerek, sömürgeci faşist devletin kurucu ideolojisini devrimciliğin ölçütü olarak kabul etmekte beis görmezken, “*devrim mücadelesinin ana arteri olarak laiklik*” savunusunu gençlik hareketinin yeni dönem kurucu ve birleştirici mayası olarak sunuyor. Laikliği savunmayan gençlik örgütleri ise FKF’nin nazarında “*örgütlü çılgınlığın temsilcileri*” olarak değerlendiriliyor.

Komünist gençliğin yazımında, FKF ile bu temelde yürütülen polemik ve tartışmalar mevcuttur. Ancak

politik mücadele boşluk tanımadığı gibi ideolojik mücadele de boşluk tanımıyor, bu yüzden de bazı gerçekleri her seferinde yeniden vurgulamak gerekiyor!

FKF cumhuriyet bahsinde fena halde yanılmaktadır. Çünkü iddia edildiği üzere, “cumhuriyet artık bir direniş hareketi” falan değildir. Onun saray diktatörlüğüne direnci, sömürgeci faşist diktatörlüğün eski iktidar sahiplerinin ve politik bakımdan tasfiye edilmeyi sindiremeyenlerin çıkarlarını yansıtmaktan ibarettir. Her FKF üyesinin, dahası marksizm iddialı tüm devrimci gençlik hareketi kadrolarının ezbere bilmesi gerektiğini düşündüğümüz yegane şey, her iktidarın bir sınıf karakteri olduğudur. Bu, FKF’nin eğitim çalışmalarında da öğretilen marksizmlenin abecesini oluşturmaktadır. Ve elbette ki, cumhuriyet de bir iktidar biçimidir; başlangıçta Türk büyük burjuvazisi ve büyük toprak sahiplerine, gitgide işbirlikçi tekelci burjuvaziye aittir. CHP bu cumhuriyetin kurucu partisidir. İşbirlikçi tekelci burjuvazinin sonraki yıllarda politik temsilcilerini çeşitlendirmesi ve CHP’nin orta burjuvazinin de politik temsilciliğine soyunması bu gerçeği değiştirmez. CHP’nin tarihsel misyonu da adalet aramak değil, devrimci dinamikleri sistem içerisinde tutmaya çalışmaktır.

FKF’de ve daha birçok gençlik örgütünde ifadesini bulan bu sakat algılayış, faşist politik islamcı saray diktatörlüğüne karşı mücadelenin “cumhuriyetçi-laik” ve dahası düzeyi bir muhalefet ekseninde somutlaştırılması eğilimini besliyor. Ancak

yaşanmakta olan şudur: Cumhuriyetçiliği ve laikliği öne çıkaran egemen sınıftan muhalefetin bugüne kadarki temel dayanakları olan ordu, yüksek bürokrasi ve büyük burjuvazi, Erdoğan iktidarının önünde/yanında/arkasında hiza almış durumdadır. Ve orta sınıfların içerisinde gelen önemli bir gençlik kitlesi bu koşullarda politik arayış halindedir. FKF’nin amaçladığı da, tam olarak, bu kesimin temsilcisi olabilmektir.

Ancak FKF’nin yaptığı hesap tutmayacaktır. Cumhuriyetin yıkıl-

Cumhuriyetin yıkılmakta olduğu ve “kurtarılması gerektiği” anlayışına dayanan, “devleti kurtarma”ya odaklı bir devletçi-reformist anlayış bizzat ‘71 devrimcilerinin eylemiyle yıkılmış ve bir daha geriye dönmeyecek biçimde ondan kopuş sağlanmıştır.

makta olduğu ve “kurtarılması gerektiği” anlayışına dayanan, “devleti kurtarma”ya odaklı bir devletçi-reformist anlayış bizzat ‘71 devrimcilerinin eylemiyle yıkılmış ve bir daha geriye dönmeyecek biçimde ondan kopuş sağlanmıştır.

Sarih bir şekilde bilinmelidir ki, cumhuriyetçi-laik yaklaşımdan hareketle faşizme karşı tutarlı, gerçekçi ve başarılı bir mücadele çizgisi üretilemez. Çünkü bu yaklaşım Erdoğan faşizminin sınıfsal özünü saklamakta, faşizme karşı mücade-

leyi “laik yaşam tarzını savunma mücadelesi”ne indirgemektedir.

FKF’nin her fırsatta “cumhuriyeti yıkmak isteyen ideolojilerin karşısında olacağız” demesi boşuna değildir ve aynı FKF “Mustafa Kemal’in başladığı işi bitirmekte” sonuna kadar kararlı gözükmektedir. Böyle olması da anlaşılırdır. Eğer bir gençlik örgütü, faşist diktatörlüğü yıkacak strateji-taktik ve programa sahip değilse, devrimci mücadelenin bütün zorluklarını yerine getirecek, barışçıl ve silahlı mücadele biçimlerini bir arada kullanabilecek savaş örgütünden yoksunsa, yıkmak yerine onarmayı ve kurtarmayı gündemine alacaktır. FKF’nin yaptığı da budur. Sömürgeci faşist devletin kurucu ideolojisine, onu ayakta tutan sınıfların ve siyasi öznelerin politikalarına demir atılmıştır. İktidar mücadelesinin gerekliliklerine göre kendisini örgütleyemeyen her politik öznenin geleceği yer de aşağı yukarı burası olacaktır.

FKF ile yürüttüğümüz tartışmayı bitirirken, son bir vurgu yapmayı,

devrimci gençlik hareketinin aydınlık tarihine kara çalınmaması için zorunlu görüyoruz. “Deniz Gezmiş, İttihatçıların ya da Mustafa Kemal’in devamcısı” değildir. Mahir Çayan hiçbir zaman “cumhuriyetin arayışçısı” olmamıştır. Onlar bütün ömürlerini ve eylemlerini sömürgeci faşist diktatörlüğü yıkmaya mücadelesine vakfetmişlerdir. Ve gençlik mücadelesinin bugünkü militanlarına bıraktıkları miras, cumhuriyet ve laiklik bayrağı değil, “Yaşasın marksizm-leninizm, Yaşasın Türk ve Kürt halklarının mücadelesi” sloganları olmuştur.

Eylemsiz Ve Düzeniçi Bir Muhalefet: Gençlik Muhalefeti

Gençlik Muhalefeti, gençlik hareketinin devrimci iddiaları ve militanlığı en zayıf örgütlenmeleri arasında başı çekmektedir. Bu elbette ki, Gençlik Muhalefeti’ni var eden siyasal çizginin yapısal karakterinden kaynaklanmaktadır. Öyle ki Muhalefet, devrimci gençlik hare-

keti içerisinde düzeniçileşmenin öncülüğünü yapan politik geleneğin devamcısıdır ve bu yolda emin adımlarla ilerlemektedir.

Devrimci örgüt, devrimci programatik görüşler ve devrim stratejisi gibi konular çoktandır bu çevrenin gündeminden çıkmışken, bugün Gençlik Muhalefeti'nin bulunduğu yer oldukça düşündürücüdür. Mahir Çayan'ı, politikleşmiş askeri savaş stratejisini, Kesintisiz Devrim'i tereddütsüz sahiplendiğini söyleyerek başladığı politik yaşamında, bugün 30 Ağustos Zafer Bayramı'nı devrimci mücadelenin şanlı bayrağı olarak kaldıracak duruma düşmüştür. Bu yüzdendir ki, saray diktatörlüğüne karşı direnmek isteyen gençliğe adres olarak devrimci direniş biçimlerini değil, CHP Gençlik Kolları'yla kol kola yürümeyi önermektedir.

Elbette ki, Gençlik Muhalefeti'nin teorik-politik ve ideolojik varlığına dair sayfalar dolusu tartışma yürütmek mümkündür. Ancak bu satırlarda şimdilik, faşist saray diktatörlüğüne karşı Gençlik Muhalefeti'nin temel yaklaşımlarına değinilecektir.

Muhalefet, saray faşizmi karşısında izlediği reformculuğu ve pasifizmi, lafazanlıkla saklayabileceği sanısına kapılmaktadır. Öyle ki, HDP Gençliği bileşeni olan gençlik örgütleri "*saray faşizmi karşısında gençliği parlamentarist hayallerle oyalamak*"la itham edilmekte, "*ancak parlamentarist hayallerin artık geçerli olmadığı*" belirtilmektedir.

Evet, bu sözleri yasadışı mücadelenin bütün biçimlerinden özenle kaçınan, devrimci şiddet eylemlerini sıklıkla "provokasyon" olarak

tanımlayan, üniversitelerde gerçekleşen antifaşist direnişlerin ardından "maceracılık" naraları atan ve dahası CHP Gençlik Kolları'nı en temel ittifak gücü sayan Gençlik Muhalefeti söylüyor. Ve tüm bu eleştirilerini, gençlik hareketinin sömürgeci faşizme karşı mücadelede bir adım olsun geri adım atmayan, büyük bedelleri omuzlayarak ilerleyen, onlarca militanını ölümsüzlüğe uğurlayan en diri ve militan öznelerine yöneltiyor.

Ancak gerçekler yalın ve ortadadır. Devrimci gençlik hareketinin son

Gençlik Muhalefeti, gençlik hareketinin devrimci iddiaları ve militanlığı en zayıf örgütlenmeleri arasında başı çekmektedir. Bu elbette ki, Gençlik Muhalefeti'ni var eden siyasal çizginin yapısal karakterinden kaynaklanmaktadır.

yirmi yıllık tarihinde, militan eylemlerin ve birlikteliklerin hemen hepsinde dışarıda kalan, bütün önemli dönemelerde gençlik hareketini düzen sınırlarında tutmak için uğraşan Gençlik Muhalefeti olmuştur.

Tüm bunlara rağmen Gençlik Muhalefeti, saray faşizmi karşısında "siyaseti yenilemek" gerektiğini söyleyerek "kurucu bir misyon" üstlendiğini ilan ediyor ve AKP'yi yenilgiye uğratmak için Gezi'de açığa çıkan gençliğin militan arayışlarına yanıt olabilecek yeni bir

gençlik örgütünün yaratıcısı olacağını vurguluyor. Ancak hatırlatmak gerekir ki, faşizme karşı direnişin ve militanlığın yolu ile Muhalefet'in anladığı militanlık tamamen farklıdır. Tıpkı kendilerinin söylediği gibi, bu militanlık "Gezi'nin farklılıklarından öğrenmek" ve "maceracılığa kaçmayacağız"ın sözünü vermekten daha fazlası değildir.

Hemen her eyleminde Mahir Çayan'ın bayrağını taşıyan Gençlik Muhalefeti'ne, yine Mahir Çayan ile yanıt vermek yerinde olacaktır: *"Bunlara göre, hapsilere tıkanlar, şehit edilenler devrimciler değildir ki, onlar 'anarşist', 'macerape-rest', 'bir avuç sol hayta'dır. 'Hakiki' devrimciler ne şehit olur, ne de hapishanelere düşer..."*

Muhalefet'in kavramakta zorlandığı ya da kabullenmek istemediği, saray faşizminin devrimci-demokratik güçleri teslim almak için topyekün savaşa tutuştuğudur. Gençlik Muhalefeti ve onun temsilini bulduğu politik akım bu gerçeği kavrayama-

dığı sürece, her devrimci eylemi ve faşizme karşı her mücadeleyi "oyuna gelmek"le itham edecektir.

Saray faşizmi karşısında tarihi bir direniş sergileyen Kürt halkına ve politik öncüsüne karşı sergilenen yaklaşım da tam olarak budur. Kürt ulusal özgürlük hareketi ve yurtsever gençlik, AKP'nin savaş oyununa gelmekle suçlanmaktadır ve bunun tek bir anlamı vardır. Gençlik Muhalefeti, saray faşizminin saldırıları karşısında direnişe geçenleri, boyun eğmedikleri için mahkum etmektedir.

Elbette ki en pespaye pasifizmin ifadesi olan bu görüşler, Gençlik Muhalefeti'nin reformcu sınırlarının zorlandığı her alanda açığa çıkmaktadır. Akademik-demokratik mücadelenin içerisinde yer alan her gençlik militanının çok iyi bildiği üzere, politik islamcı faşistlere ya da ülkücü faşistlere dönük her devrimci eylem Muhalefet tarafından "provokasyona gelmek, kitlelerden kopmak ya da maceracılık" olarak eleştirilmektedir.

Birleşik Mücadelenin Adresi Sokaktır

Gençlik Muhalefeti'nin saray diktatörlüğü karşısında önerdiği birleşik gençlik mücadelesi isabetlidir, ancak bu doğru tespitin devrimci olmayan eylem ve düşünüş biçimleriyle hayata geçirilmesi imkansızdır. 2015 yılından beri bu amaç etrafında çalışmalar yürüten Muhalefet, en istikrarlı eylem birlikteliğini de, devrimci gençlik hareketinin özneleri ile değil, CHP Gençliği ile sağlamıştır.

Bu, devrimci gençlik hareketi için bir bakıma olumlu bir sonuçtur. Çünkü gençlik hareketinin önemli bir kesimi, saray diktatörlüğüne direniş adı altında egemen sınıflara yedeklenmeye, en pasif eylem biçimlerine razı olmaya ve sosyal-şovenizme yeni alanların açılmasına onay vermemiştir. Gençlik hareketi, direniş sloganları eşliğinde hareketsizliğe götüren, daha doğrusu CHP ile el ele yasal-parlamentarist mücadeleyi öneren anlayışları tarihsel tecrübesiyle alt etmeyi başarmıştır.

Kaldı ki, Muhalefet'in birleşik gençlik cephesi çağrılarını alabildiğine samimiyetsizdir. Türkiye ve Kürdistan'da gençlik örgütleri, iki yılı aşkın bir süredir birleşik mücadelede önemli deneyimler yaratmışlardır. Üstelik bu deneyimler, CHP'nin ekseninde değil, devrimci gençlik örgütlerinin Suruç İçin Adalet eylemlerinde ve sokakta inşa edilmiştir. Birleşik mücadele, bu deneyimle uzun bir aradan sonra, yeniden ve daha güçlü olarak gençlik hareketinin gündemine gelmiştir.

Muhalefet ise, iradi bir karşı ko-yuşla, gençlik hareketinin tarihine çoktan yazılmış bulunan bu deneyimlere uzak durmuş, hiçbir ortak mücadele platformunda yer almamıştır. CHP Gençliği ile eylemler gerçekleştirerek CHP'yi sola çektiğini zanneden Muhalefet, Suruç İçin Adalet mücadelesinde bir araya gelerek saray faşizminin karşısına dikilen gençlik örgütlerinden biri olmayı tercih edememiştir. Bu, saray rejimi ile olası sert çarpışmalardan ve Kürt ulusal özgürlük mücadelesi ile po-

Devrimci gençlik hareketinin son yirmi yıllık tarihinde, militan eylemlerin ve birlikteliklerin hemen hepsinde dışarıda kalan, bütün önemli dönemelerde gençlik hareketini düzen sınırlarında tutmak için uğraşan Gençlik Muhalefeti olmuştur.

litik ilişkilendenmekten kaçınmasından kaynaklanmaktadır.

Bu iki olgu, Muhalefetin ayağına vurulan devletli prangalardır. Ve eğer Gençlik Muhalefeti diktatörlük karşısında en azından tutarlı bir demokratik çizgiyi hayata geçirmek istiyorsa, ayağındaki prangalardan derhal kurtulmalıdır.

Son Söz Yerine

Tüm bu tartışmaların sonucu olarak, gençlik hareketinin bütün politik özneleri için, kendilerini programatik

ve stratejik düzeyde örgütlemelerine ihtiyaç vardır gibi genel bir sonuç çıkarılamaz. Komünist gençlik için bu sorun, marksist leninist komünistlerin parti ilanı ile nihayete erdirilmiştir. Komsomol, o günden bu yana, partisinin programını devrimimizin programı olarak kabul etmekte, onun stratejik görüşlerini gençlik kitleleri arasında yaymakta, politik iktidarın fethedileceği devrimci savaş güzergahına göre kendisini konumlandırmaktadır. Bu yüzden komsomol,

saray diktatörlüğü karşısında çıplak yumrukları ile değil, stratejik bir araçla, komünist partinin politik askeri nitelikli gücüyle dövüşmektedir.

Bu satırlardan gençlik örgütlerine yöneltilen çağrı ise, bir an önce faşist politik islamcı saray diktatörlüğü karşısında programatik ve stratejik bir çizgiye bağlanarak savaş mevzilerine geçmeleri, bu amaçla kendilerini örgütlemeleri ve bunun için gerekiyorsa kendi çizgileri ile kavga ederek ilerlemeleri yönündedir.

ABD Kuzey Kore Gerilimini Tırmandırıyor

Emin Orhan

Kuzey Kore'nin elinde bulundurduğu sınırlı sayıda nükleer silahın büyük bir tehlike teşkil ettiğini ileri sürmenin hiçbir inandırıcılığı yoktur. Abartılı haber ve yorumlar, emperyalistlerin haydutça emellerini gizlemenin örtüsünden ibarettir. Oysa gerçek rakamların gösterdiği, durmadan silahlanan emperyalist güç odaklarının dünyayı tehdit ettiği gerçektir. Emperyalizm ve özellikle ABD emperyalizmi, Güneydoğu Asya halkları başta olmak üzere, halklar için esas tehdit ve tehlike kaynağıdır.

ABD emperyalizmi her fırsatta Kuzey Kore'yi hedef göstermeye devam ediyor. Trump'ın başa geçmesinden sonra savaş ve saldırganlık hedefleri arasında Kuzey Kore de var. Trump'ın, başkanlık koltuğuna oturur oturmaz, ilk icraatlarından biri Kuzey Kore'yi ortadan kaldırmakla tehdit etmek olmuştu. ABD, Trump'ın Asya ziyaretinden sonra, Kuzey Kore'yi "teröre destek veren ülkeler" kategorisine soktuğunu ilan etti, ekonomik ve ticari ambargo uygulama kararı aldı. ABD emperyalistleri, askeri kuşatmayı siyasi, iktisadi, mali ve diplomatik adımlarla tamamlamak istiyor.

ABD'nin bu kararının ardından, Çin devlet başkanı ve ÇKP genel sekreteri Şi Jinping'in özel temsilcisi Song Tao Kuzey Kore'yi ziyaret etti. Bu ziyaretin Trump'ın Asya zi-

yaretinin arkasından gelmesi dikkat çekici. Çin, Kuzey Kore'nin nükleer denemeleri durdurması karşılığında, ABD'nin bölgede askeri tatbikatları durdurmasını savunuyor.

Kuzey Kore'nin nükleer silah üretmesi ABD ile Kuzey Kore arasında süren gerilimin ana kaynaklarından biri. Bu gerilim bugün başlayan bir olgu değil. Bugün sürmekte olan gerilimin özellikle 2. emperyalist paylaşım savaşı koşullarından beslendiğini, ABD emperyalizminin Güney Asya'da hakimiyet kurma ve bunun sonucu olarak saldırı dayanakları oluşturma çabalarının da bunu güçlendirdiğini söylemeliyiz.

Kuzey Kore Tarihine Kısa Bir Bakış

Bugün Kuzey Kore'nin silahlanması ve nükleer silaha sahip olması,

bu ülkenin geçirdiği tarihsel süreçle bağlantılıdır.

Kore yarımadası önce Çinliler, 1884 yılındaysa Japonlar tarafından işgal edildi. Kore halkının işgalcilerle karşı uzun bir mücadele deneyi ve direniş geleneği var. Kore komünist hareketi işgale karşı mücadele içinde şekillendi. 2. emperyalist paylaşım savaşı sırasında, Kore halkı Japon işgalcilerini Sovyet askerleri ile birlikte ülkeden kovdu. Hitler faşist kampının yenilmesi onunla birlikte hareket eden Japonya'nın da ye-

Zira 1952'den sonra da ABD'nin Kuzey Kore'ye dönük kuşatması ve kışkırtmaları devam etti. Amerikalı ve Avrupa emperyalistlerin sürekli saldırganlık basıncı, Kuzey Kore'nin kendisini savunma amaçlı silahlanmasıyla yanıtlandı.

nilmesi demektir. Japonya yenilgiyi kabul etmeden önce, ABD emperyalistleri, Japonya'ya karşı durumdan vazife çıkararak, Kore'ye güneyden çıkarma yaptı. Böylece Kore'nin Kuzey ve Güney olarak bölünmesi için de başlangıç oluşturdu. Kore, 38. paralelden yapay olarak bölündü. 1948'de Güney Kore kuruldu ve ABD'nin desteklediği Syngman Rhee cumhurbaşkanı oldu. 9 Eylül 1948'de de kuzeyde Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti kuruldu ve Kim İl Sung başbakanlığa getirildi.

25 Haziran 1950'de emperyalistlerin kışkırtmasıyla Güney Kore ile Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti savaşa girdi. Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti, Seul'u ele geçirerek Naktong ırmağına kadar ilerledi. ABD ve işbirlikçileri savaşın başlarında sıkıştı. Bunun üzerine ABD, BM kuvvetleri adı altında Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti'ne saldırdı. Bu kez Kuzey Kore'nin yardımına Çin koştu. Çin'in müdahalesi dengelerin değişmesine yol açtı. Sovyetler Birliği ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin de desteğiyle, 1952 yılında, ABD ve Avrupa emperyalistlerinin oluşturduğu sözde "barış gücü" Kuzey Kore topraklarından kovuldu. Fakat ABD, Güney Kore'de tutunarak burayı bölgesel saldırganlığının merkezi haline getirdi.

ABD emperyalistleri, faşist kampın yenilmesi ile birlikte sosyalizmin dünya çapında yankılanan zaferini hazmedememişti. Savaşın sonuna doğru, 6-9 Ağustos'ta Japonya'nın Hiroşima ve Nagazaki kentlerine atom bombası atarak, 200 bin kişinin ölümüne yol açmıştı. Atom bombasının esas hedefi, 2. Dünya Savaşı'ndan büyük bir siyasi prestij ve ideolojik üstünlük kazanarak çıkan sosyalist Sovyetler Birliği ve dünya devrimiydi. Amaç, sosyalizmin gelişme hızını kesmek ve dünya devrimine karşı gözdağı vermektir. Böylece ABD'nin başını çektiği emperyalist kamp, Sovyetler Birliği'ne karşı Soğuk Savaş da başlatıyordu. Soğuk Savaş sürecinde ABD, nükleer silahlarıyla Küba'yı vurmaya gündemine aldı. Hiroşima katliamından sonra Sovyetler Birliği de nükleer

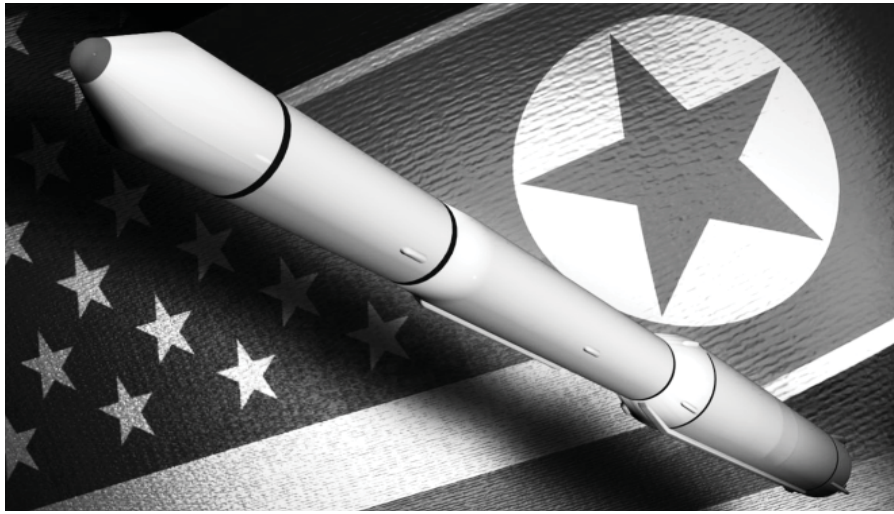
silah üretmek zorunda kaldı. Keza Mao Zedung, artan ABD saldırganlığına nükleer silahla karşı koymayı savundu.

Kuzey Kore'nin hızlı silahlanması işte bu uluslararası şartların ürünü oldu. Zira 1952'den sonra da ABD'nin Kuzey Kore'ye dönük kuşatması ve kışkırtmaları devam etti. Amerikalı ve Avrupa emperyalistlerin sürekli saldırganlık basıncı, Kuzey Kore'nin kendisini savunma amaçlı silahlanmasıyla yanıtlandı.

Kuzey Kore'de başta toprak reformu olmak üzere her alanda halkçı demokratik reformlar gerçekleştirilirken, Güney Kore ABD emperyalizminin denetiminde yeni-sömürge bir ülke olarak şekillenmişti. Fakat Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti'nin sosyalizmden esinlenen uygulamaları, giderek sosyalizmi devletçiliğe indirgeyen, iktidarı aşırı merkezileştiren, kendi gücüne güveni ve kendine yetmeyi ideolojileştiren (Çuçe ideolojisi) bir yola girdi. Ordu temel bir devlet kurumu olarak güçlendirildi. İktisadi

yaşamda öncelik ordunun ihtiyaçlarına ayrıldı. Kuzey Kore, Sovyet-Çin ayrışmasında da kendi ulusal çıkarlarını esas aldı. Bir dönem Sovyetler Birliği'ne yaslanırken, daha sonra Çin'e yaslanarak ayakta kalmaya çalıştı. Kim İl Sung'dan sonra, vasiyet ettiği oğlu Kim Jong İl devlet başkanı oldu. Kim Jong İl'in vefatından sonra da, 2011 yılından bu yana onun oğlu Kim Jong Un devlet başkanlığını yürütmektedir. Babadan oğula geçen bir çeşit merkezi bürokratik iktidar geleneği sürmektedir. Bugün Kuzey Kore, Rus emperyalistleri ile yakın ilişkilerini sürdürmekle birlikte, Batılı emperyalistlerin ambargo ve tehditleri nedeniyle esasen Çin'e bağımlı bir ülke konumundadır.

Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti'nin nükleer tesisleri başkent Pyongyang'ın kuzeyinde bulunan Yongbyum bölgesindedir. Kuzey Kore'nin nükleer silah geliştirmesi ABD'nin, Avrupa Birliği'nin, hatta Rusya ve Çin'in itirazlarına yol açtı. Kuzey Kore buna rağmen nükleer denemelerini gerçekleştirdi.

Kuzey Kore devleti, Aralık 2002'de nükleer programını başlattığını ve Ocak 2003'te Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi Antlaşması'ndan (NPT) çekildiğini duyurdu. Kuzey Kore'yi Nisan 2003'teki Birleşmiş Milletler toplantısında Çin'le beraber Rusya savundu. Kuzey Kore, 2006'da ilk nükleer denemesini yaptı. 2007'de, uluslararası ambargonun kaldırılması karşılığında nükleer silah geliştirme ve balistik füze üretme çalışmalarını durdurmayı kabul etti. Fakat ABD

ABD emperyalistlerinin asıl amacı, Kuzey Kore'yi teslim alarak Rusya ve Çin'i buradan kuşatmaktır. Bu bölgesel stratejik bir hedeftir. Pasifik denizinde donanmasını, savaş filolarını serbestçe dolaştıracığı bir bölge istemektedir.

buna uymayınca, nükleer çalışmalarını tekrar başlatmaktan, 2009 ve 2013 yıllarında nükleer deneme yapmaktan geri durmadı. 2016'daysa hidrojen bombasının ilk testini yaptığını ve başarılı olduğunu dünyaya duyurma yoluna gitti.

Önceki nükleer denemeler konusunda tepki göstermeyen Rusya, hidrojen bombası denemesine sert tepki verdi. Rusya'nın bu tepkiyi göstermesinin nedeni, Kuzey Kore'nin Rusya'ya rağmen denetlenemez bir güç haline gelmesinden ve olası bir

nükleer savaştan kendisinin de zarar görebileceğinden duyduğu kaygıydı.

ABD Saldırganlığının Nedenleri Ve Hedefleri

ABD emperyalizminin Güneydoğu Asya üzerinde hakimiyet kurma çabaları yeni değil. 1800'lü yıllardan itibaren, Asya'nın doğu ve güneyinde egemenlik kurma yönelimi hep oldu. ABD, bu yayılma politikasının bir sonucu olarak, ilhak ve işgallere başvurdu. Vietnam'ı ve Kamboçya'yı işgal etti. Yeni-sömürgeci politikalara geçişle birlikte kendisine sadık işbirlikçileri işbaşına getirdi. Darbeler örgütledi, katliamlar gerçekleştirdi.

Varşova Paktı'nın dağılışı ve Sovyetler Birliği'nin çöküşü uluslararası dengeleri ABD ve AB emperyalistleri lehine değiştirmişti. Fakat hayal edilen "tek kutuplu dünya"nın ömrü uzun olmadı. Kapitalist dünya gitgide çok kutupluluğa geçti. Şimdi emperyalist güçler arasındaki saflaşmalar, flu olmaktan çıkarak, belirginleşmeye doğru yön kazanmaktadır. Bir yanda ABD emperyalistleri, Almanya'nın başını çektiği AB emperyalizmi yer alırken, Rusya ve Çin değişik sorunlarda ve çıkar çatışmalarında ortak bir tutum almaktadırlar.

ABD emperyalistlerinin bölgede saldırganlığı geliştirmeye çalışması sadece Kuzey Kore üzerinde şantaj ve kuşatma politikası uygulamakla sınırlı değil. ABD, yakın zamanda Avustralya, Japonya, Yeni Zelanda, Güney Kore, Kamboçya, Vietnam, Doğu Timor vb. birçok ülke ile tatabikat adı altında askeri hazırlıklar yapmaktadır. Kuzey Kore'nin nükleer

leer silahlarını gerekçe göstererek, kendi saldırgan, yayılmacı ve hegemonik emperyalist politikalarına meşruiyet yaratmak istemektedir. Bölgede silah satışını artırmanın yanında, yeni askeri üsler de açmaktadır. Bölge ülkelerini Kuzey Kore tehdidi üzerinden yanına çekmeye çalışmaktadır.

ABD emperyalistlerinin asıl amacı, Kuzey Kore'yi teslim alarak Rusya ve Çin'i buradan kuşatmaktır. Bu bölgesel stratejik bir hedeftir. Pasifik denizinde donanmasını, savaş filolarını serbestçe dolaştıracağı bir bölge istemektedir. Bu bölgede askeri varlığını artırarak, Çin ve Rusya'yı denizlerde kuracağı hakimiyetle kuşatma hesabındadır. Çin ve Rus emperyalistleri ise, bu stratejik hesapların farkında olarak, Kuzey Kore ile ilişki kuruyorlar ve onu himaye ediyorlar.

ABD, nükleer silah tekeli elinde bulundurmamak istiyor. Şimdiye kadar Kuzey Kore'nin hiçbir ülkeyi tehdit ettiği görülmedi. Buna karşılık ABD, dünyada ilk atom bombasını kullanan ülkedir. Nükleer silahlara sahip olmayı ideolojik ve siyasi hegemonyanın bir aracı yapmıştır. Hakimiyet kurduğu her yeri, insanlığın geleceğini ortadan kaldıracak bir nükleer silah deposu haline getirmektedir. ABD, nükleer silahı ilk kullanan ülke olmayacağı deklarasyonunda bile bulunmamıştır. Amerikan emperyalizmi, BM'nin nükleer silah üretimi ve kullanımını yasaklama yönlü kararını, Kuzey Kore ABD'nin de uyması şartıyla bu karara uyacağını bildirdiği halde, kabul etmekten uzak durmuştur.

ABD emperyalizminin Türkiye'deki İncirlik üssünde 50 ila 70 adet arasında B61 tipi nükleer bomba bulunmaktadır. Ki bu nükleer bomba, Hiroşima ve Nagazaki'ye atılan atom bombasından 1000 kat güçlü olan hidrojen bombasıdır. Dahası ABD, Kuzey Kore'ye karşı Güney Kore'de nükleer bomba stoklamış durumdadır.

ABD'nin yanı sıra, Fransa, İngiltere, Rusya, Çin, Pakistan, Hindistan ve İsrail gibi ülkeler nükleer güce sahiptir. Örneğin, İsrail'in elinde bu-

Kuzey Kore'nin elinde bulundurduğu sınırlı sayıda nükleer silahın büyük bir tehlike teşkil ettiğini ileri sürmenin hiçbir inandırıcılığı yoktur. Abartılı haber ve yorumlar, emperyalistlerin haydutça emellerini gizlemenin örtüsünden ibarettir.

lundurduğu nükleer başlıklı füzeler, dünyayı yok edecek büyüklüktedir ve açıkça dünya için bir tehdittir.

Dünyada, bilinen nükleer başlıkların sayısı 15 bine yakındır. ABD'nin 6.800, Rusya'nın 7.000, Fransa'nın 300, Çin'in 270, İngiltere'nin 215, Hindistan ve Pakistan'ın 130'ar, İsrail'in 80 nükleer füzesi olduğu bilinmektedir. Durum buyken, Kuzey Kore'nin 20 nükleer başlığa sahip olmasını böylesine öne çıkarmak, emperyalist ikiyüzlülüğün göstergesidir.

Kuzey Kore'nin Nükleer Silahlanması Ve Antiemperyalist Tutum

ABD emperyalizminin bölgede sürekli saldırganlığı karşısında Kuzey Kore halkının kendini güvende hissetmemesi, silahlanma politikasına ağırlık vermesinin başlıca sebeplerinden biri. Tarihsel işgallerin ve sömürgecilik koşullarının derin acısını çekmiş, ağır bedeller ödemiş bir halkın yeniden sömürgeleştirilmek ve işgal altında yaşamak istememesi kadar doğal bir hak olamaz. Her halkın emperyalist saldırganlığa karşı kendisini koruma hakkı vardır ve bu hak meşrudur. Kuzey Kore, nükleer silahlanmayı ve güçlü bir orduya sahip olmayı, tamamen kendisini savunma amaçlı temel bir ilke haline getirmiştir. Bu nedenle, başka ülkelere saldırma politikası izlememekte, sadece "Bize kim saldırırsa biz de ona karşılık veririz" demektedir.

Kuzey Kore'nin elinde bulundurduğu sınırlı sayıda nükleer silahın büyük bir tehlike teşkil ettiğini ileri sürmenin hiçbir inandırıcılığı yoktur. Abartılı haber ve yorumlar, emperyalistlerin haydutça emellerini gizlemenin örtüsünden ibarettir. Oysa gerçek rakamların gösterdiği, durmadan silahlanan emperyalist güç odaklarının dünyayı tehdit ettiği. Emperyalizm ve özellikle ABD emperyalizmi, Güneydoğu Asya halk-

ları başta olmak üzere, halklar için esas tehdit ve tehlike kaynağıdır.

Kuzey Kore'nin kendisini emperyalist saldırganlıktan koruma çabası ve emperyalizme meydan okuyuşu, onun gerçeğinin pozitif yanını oluşturmaktadır. Fakat yozlaşmış ve bürokratik yapılı, iktidarın babadan oğula geçtiği bir devlet gerçeği de onun olumsuz yanını teşkil etmektedir. Antiemperyalist ve devrimci politika Kuzey Kore'nin kendisini savunma hakkını tanımalı ve Kore halkının emperyalizme karşı tavrının arkasında durmalıdır. Bu, söz konusu çelişkili gerçeği görmezden gelmekle ve Kuzey Kore'de siyasi iktidarın bürokratik karakterini savunmakla aynı anlama gelmez.

Komünistler, emperyalist saldırganlığa karşı Kuzey Kore halkının duruşunu destekler ve onunla dayanışma içerisinde olurlar. Kuşkusuz komünistler, korkunç boyutlardaki emperyalist silahlanmaya ve emperyalist yağma savaşlarına karşıdır. Aynı zamanda, insanlığın geleceğini tehdit eden nükleer silahların ortadan kaldırılmasını ve kullanımının yasaklanmasını isterler. Fakat dünya halkları için bu bakımdan güvenliğin yolu, emperyalistlerin nükleer silahsızlandırılmasından geçmektedir. Ve açıkça ortadadır ki, nükleer silahları bir bütün ortadan kaldırmak için emperyalizmin ortadan kaldırılması gerekir.

Berçem'e

Yasemin Şengül

Berçem, kendinde ısrar eden ya da kendini kendisi için mülke dönüştüren bir yaklaşım ve pratik içinde olmadı hiçbir zaman. Onun için de kopuşları geriye dönüşsüz ve sıçramalı oldu. Belki onun bu kadar kendisiyle uğraşan, kendisini çözümlenme konusuna dönüştüren kendini yönetme tarzı, kendine dönüklük gibi algılanabilir. Ama bu ilişki tarzı onun yoldaşları ile kurduğu ilişki için de geçerliydi. Berçem kendine verdiği bu emeği, yoldaşlarına ve mücadelenin ihtiyacı olarak açığa çıkardığı başkaca konu ve gündemlerine de vermekte emek yoksunu davranmadı, hep bir çaba ve arayış içinde oldu.

Berçem'in politik yaşamını üç dönem olarak ele almak gerekir kamca. Birinci dönem üniversite yıllarıdır. İkincisi politik yaşamını kurumlaşmacı olarak sürdürdüğü dönemdir ve sonuncusu ise eğitilen, eğiten ve komutanlaşan bütünselliği içindeki, politik askeri alanda yer aldığı dönemdir.

Kurumsal çalışmada yer alması ile ilgili görev beklentisi kendisine iletildiğinde, Berçem böyle bir görevden çok da memnun kalmamıştı. Ama, eğer ki partisi böyle uygun görüyorsa ve böyle bir ihtiyaç varsa, bu ihtiyaca göre kendisini konumlandırması gerektiğini düşündü. Ve aldığı bu yeni görevi başarıyla yerine getirmek için bütün aklı ve gövdesi ile kendisini ortaya koydu.

Berçem'in devrimciliğinin bu erken dönemde kurumlaşma gibi özel bir görevde yer alması, bir çizgi militanı olarak kendini var edişinde çok önemli bir yerde duruyordu. O, devrimciliğinde netleşme ve ufuk genişlemesini bu dönemde elde etti. Berçem bu dönemde devrimin güncelliği ve parti arasındaki derin bağ kavradı ve örgütlü devrimciliğin zorunluluğunu yeni bir kavrayışla bilince çıkardı.

Ağır bir görevdi aldığı. "İkili bir yaşam" sürdürmek zorundaydı. Bu durum sıkı bir disiplin gerektiriyordu. Bu dönemde politik görevlerinin gereği olarak öğretmenliğe devam etti. Dışarıdan bakıldığında okul ve ev arasında mekik dokuyan sıradan bir yaşam sürdürmekteydi. Meslek-

taşları ve öğrencileri tarafından sevilen, sayılan bir genç kadın öğretmendi. Onun dürüstlüğü, yaşam tarzı ve sevinci okulda ya da gittiği kurslarda örgütlü öğretmenlerin dikkatinden kaçmıyordu. Berçem'i örgütlemeye çalıştılar, ancak Berçem duyarlı bir öğretmen olarak kalmakta ısrarlı olduğunu bir biçimde hissettirdi çevresindekilere. Bir keresinde yoldaşı da olan bir öğretmenle tanışmıştı. İyi iki arkadaş oldular. Berçem'i evine davet etti. Berçem bu davete yanıt verdi. Yoldaş öğretmen arka-

Berçem'in ilk sistemli marksist birikimini edindiği dönem bu dönemdi. Bir yandan öğrendi, bir yandan da öğrenimini yazma eylemi ile geliştirdi. Sınırlı-dar ilişki zemininden kolektif ortamlara bu katılım biçimi Berçem'in bütün yaşamında devam etti.

daşı Berçem'den de davet bekledi, ama Berçem bu daveti hiçbir zaman yapmadı. Bir süre sonra Berçem'in bu sınırlılıklarını kendisine karşı bir mesafe diye yorumladı ve ilişkisini kesti. Daha sonra Berçem'i de tanıyan bir yoldaşına durumu anlattı. "Ne tuhaf bir kadın" dedi, "Bir kere olsun evine davet etmez mi insan, bir bakıyorsun sıcak candan biri, bir bakıyorsun kapalı kutu, onun için arkadaşlığımı sürdürmek istemedim."

Oysa Berçem, bile bile ve zorunlu olarak kaçmak durumunda kalmıştı

bu ilişkiden. Acaba o yoldaş, tanıdığı bu kadının, Yeliz'in, Berçem komutan olduğunu öğrendiğinde ne yapmış, ne düşünmüştür?

Berçem bu dönemde aldığı bu görevin içeriğini yoldaşlarının da desteği ve yol göstericiliği ile sürekli geliştirdi, ona yeni zenginlikler kattı.

Berçem'in ilk sistemli marksist birikimini edindiği dönem bu dönemdi. Bir yandan öğrendi, bir yandan da öğrenimini yazma eylemi ile geliştirdi. Sınırlı-dar ilişki zemininden kolektif ortamlara bu katılım biçimi Berçem'in bütün yaşamında devam etti.

Berçem "Yalnız" Kalınca!

Yeni kararlar ve yeni perspektiflerle 3. kongresini başarıyla sonuçlandıran partimiz, 2006 yılına değin enerjik, canlı, coşkulu, yenilikçi ve cesur bir tarzda kongrenin görüş açısından kendini örgütledi. Türkiye devrimci hareketi içinde devrimcilik anlayışı, mücadele araç ve biçimlerine yaklaşım, fiili meşru mücadele tarzı, o dönemde 8 Mart'ta kadın mitingi tartışmalarında somutlaşan cins bilincindeki sıçramalı kavrayış ve eyleme geçiş hali gibi birçok cephede ve konuda sürükleyici öncü bir pozisyonda konumlandı. Her devrimci ilerleyiş, karşıdevrimci güçleri de yeni biçimde konumlanmaya iter. Partinin bu sıçramalı gelişimi düşman saflarını da harekete geçirdi ve nihayetinde Eylül'deki sarsıcı karşıdevrimci saldırı ile partimizin beyni ve bünyesi ciddi bir darbe aldı.

Buradan Berçem'in payına düşen ise bir dönem "yalnız ve bağılantısız" kalması oldu.

Berçem bu koşullarda da pozisyonunu korudu, bulunduğu görevde bir dağılma olmasına izin vermedi, herhangi bir paniğe kapılmadı, gerekli önlemleri aldı. Bütün disiplini ile çalışmaya devam etti, bir biçimde kendisine ulaşılacağını düşündü.

Ancak zaman uzamıştı ve Berçem kendi yöntemleri ve girişimi ile yeniden bağ kurmaya karar verdi. Öyle de yaptı.

Berçem'e beklemesi ve kendisine yeni bir görev verileceği iletilti. Berçem tam bir görev insanı bilinci ile kendisine iletildiği gibi yaptı yeni görevini bekledi.

Ama aynı zamanda zorlandığı bir dönemdi bu dönem. Neden mi? Berçem'in dilinden söyleyecek olursak, *"Yeniden bağ kuruncaya dek ekonomik ve duygusal olarak zorlandım. Ekonomik sorunları aile çevresinin olanakları ile aştım, ancak duygusal zorlanmalar hayli sürdü. Operasyonla boşalan o kadar çok yer vardı ve ben durup bekliyordum birileri gelsin, yeni çalışma alanım belli olsun diye. Yoldaşlarım binbir güçlükte düşmana karşı koymaya çalışırken, en küçük olanakla partiyi dindik var etmeye çalışırken, bir şeyler yapamamam, boşalan yerleri hızla dolduran kadrolardan olamamam, kendimi partiye katkı sunamayan bir pozisyonda görmem, duygusal anlamda çok zorlayıcı oldu. Ama öncesinden konuşulan kurallara uymam gerektiğini de biliyordum ve bekledim."*

Zorlanması tamamen devrimci bir iç gerilimdi aslında. Bu zor süreç nihayet sona erdiğinde, Berçem yine o dönem için en önemli ihtiyaçların

başında gelen nitelikli bir kurumlaşmacı görevinin öznesi haline gelmişti. Bu görevi itirazsız kabul etti. Aklından başka başka görevler geçirirken, partinin ihtiyaçları Berçem için önde tutulması gereken şeydi. Yine öyle yaptı.

Bu dönemde Berçem'e verilen ek görev ve sorumluluklar Berçem'in kimi yeteneklerinin açığa çıkmasında önemli oldu.

4. kongrenin en önemli perspektiflerinden biri olan kadın devrimi anlayışımızdaki sıçrama, tabii ki Berçem için de yeni bir aydınlanma ve kendini dönüştürme dönemi anlamına geliyordu. Berçem, kadın devrimi siyasal programına en güçlü biçimde bağlanmada ve onu yaşam tarzı ve felsefesi düzeyine çıkararak kendisinde somutlaştırmada en önde mücadele ve yolculuk demektir. O bu yolculuğa çıkmaya çoktan beridir hazırlanıyor, bohçasını topluyordu.

Yeni Yollar Ve Yolculuklar: İkinci Dönem

Berçem hayatında yeni bir kopuş anlamına da gelecek bu yolculuğa hazır. “Yol yürüyüş öğretir” demişler ya hani, bu yol hepimiz gibi Berçem’e de yeni bir yürüyüş öğretecekti. Berçem, şimdiye kadar yürüdüğü yollardan sadece biçim olarak değil, içerik olarak da farklı olan bu yoldan dağlara tırmanacak, kayaları aşacak, ovaları yürüyecek, nehirleri geçecek ve yeni bir yaşama doğru yol alacaktı.

Her şey yeniden ve yeni anlamlar kazanıyordu. Eski yaşamlara yeni sorular soruyordu. Yeni Berçem’i yaratım süreci de olan bu yolculuk, Berçem için yeni başlangıçlar, yeni kararlaşmalar, yeni ufuklar ve yeni zamanlara yol alma süreciydi.

*“Denize varmaktır amacı nehrin,
denize varmak, ey yolcu
Büyükse dağ, aşamıyorsa üstünden
nehir, dolanır çevresini dağın.
Büyükse kaya, söküp atamıyorsa
nehir, birikip birikip taşar
üstünden, dolanır yanını yöresini.
Yokuşsa yolu, koşamıyorsa
menderesler çizer nehir. Uçurum
çıkarsa önüne, kapıp bırakır kendini
nehir, açar kanatlarını; varır
varacağı yere, oraya denize”*

Her şey yeniden ve yeni anlamlar kazanıyordu. Eski yaşamlara yeni sorular soruyordu. Yeni Berçem’i yaratım süreci de olan bu yolculuk, Berçem için yeni başlangıçlar, yeni kararlaşmalar, yeni ufuklar ve yeni zamanlara yol alma süreciydi aynı zamanda.

Ve Berçem Akademi’de

Köy yaşamının pratik bilgilerinin devrimci yaşamında böyle bir nitelik anlamı olacağından bahsedilse, herhalde Berçem de buna inanmazdı, ama tam da böyle oldu. Köyde yaşam tecrübesi, örneğin ekmek yapmakta, ağaç toplamakta, bir manganın inşasında, onu yoldaşlarının bir adım ilerisine taşıyordu. Buralarda en zorlandığı konu bel fitiği ve kemik erimesi hastalıkları idi. Ama o hiçbir zaman bu zor doğa koşullarında rahatsızlıklarını sırtında bir kambura dönüştürmedi.

El becerileri ne kadar da gelişkin-di Berçem’in. Herhangi bir anda bir yandan konuşulurken bir yandan da kefiyenin saçaklarını örür, 8 Mart ya da Newroz için muhteşem güzellikte kartlar hazırlar, yoldaşları ve kendisi için her biri ayrı bir “tasarım” olan takılar yapardı ve daha neler neler... Berçem taşıdığı her şeye ya da yaşadığı her yere kendisinden bir şeyler katar, bir iz olsun bırakırdı.

Yaşadığı her yerde kendisinin varlığı bilinsin, kendisinden bir şey kalsın isterdi. Sürekli kendisinden bir şeyler verirdi çevresindekilere. Bu yoldaşlarına ilgisi ve sevgisiyle ilgili değildi yalnız başına, sanırım aynı zamanda yoldaşlarında yaşama isteğinden olsa gerekti.

Akademi'de ilk kez bu kadar çok yoldaşla bir araya gelme koşullarına ulaşmış oldu. Her bir yoldaşın pratik deneyimi karşısında kendisini yoksul hissetti. Tek tek bütün yoldaşlarının deneyimine büyük bir değer veriyor, hepsinden öğrenmek istiyordu. Büyük bir hassasiyetle dinliyordu yoldaşlarını, farklı alanlardan, farklı süreçlerin toplamı olan bu yoldaşlar grubu çok şey söylüyordu Berçem'e. Berçem, yoldaşlarını anlama, tanıma ve öğrenme çabası içindeydi.

Eğitim sürecinde aktifti. Tam istenilen sonucu elde edemediği koşullarda, bunu özel bir gerilim konusuna dönüştürmezdi. Elbet öğrenilecekti. Kamp komutanlarınca, soğukkanlılığı ve sabrı gözetilerek kanas suikast silahı Berçem'e verildi. Bir gün "intişar" verildi. Bu demekti ki, olağanüstü bir durum var ve hemen mühimmatınızla birlikte güvenli noktalara çekilin! Mühimmatını bulan, bulamayan herkes yerine geçmişti. Berçem'in elinde ise kanasın dürbünü vardı. "Berçem, silahın nerede?" "O esnada silahımı bulamadım, ama pahalı bir şey olduğunu öğrendiğim dürbünümü kaptığım gibi yerimi aldım." Dürbün de bir şey miydi ki, bu ilk intişarda o günkü mutfak görevlisi kepçeyle, kimisi de ekmekle beraber yerine koşmuştu. Epeyce konuşulmuş, o esnada eleştirilmiş, sonrasında ise o hallere çok gülünmüştü.

Berçem daha sonra bütün bu çalışmanın komutanı olacak, bilmem kaç kez ya taktik eğitim gereği ya da savaş uçaklarının hava saldırılarına karşı bu intişarı verecekti. Ama işte

o dürbün meselesi yine de kalacaktı aklımızın bir yerinde.

Berçem'in Hayat Pratiğinden Kimi Soyutlamalar

Berçem'in eylemsel varoluşunu en iyi ifade edecek iki kelimenin, *kopuş ve yenilenme* olduğunu düşünüyorum.

Berçem, kendinde ısrar eden ya da kendini kendisi için mülke dönüştüren bir yaklaşım ve pratik içinde olmadı hiçbir zaman. Onun için de kopuşları geriye dönüşsüz ve sıçramalı oldu. Belki onun bu kadar kendisiyle

Eğitim sürecinde aktifti. Tam istenilen sonucu elde edemediği koşullarda, bunu özel bir gerilim konusuna dönüştürmezdi. Elbet öğrenilecekti. Kamp komutanlarınca, soğukkanlılığı ve sabrı gözetilerek kanas suikast silahı Berçem'e verildi.

uğraşan, kendisini çözümlenme konusuna dönüştüren kendini yönetme tarzı, kendine dönüklük gibi algılanabilir. Ama bu ilişki tarzı onun yoldaşları ile kurduğu ilişki için de geçerliydi. Berçem kendine verdiği bu emeği, yoldaşlarına ve mücadelenin ihtiyacı olarak açığa çıkardığı başkaca konu ve gündemlerine de vermekte emek yoksunu davranmadı, hep bir çaba ve arayış içinde oldu.

Belki Çerņişevski'nin Rahmetov'u değildi, ama Rahmetov'u bilinmez

bir geleceğin insanı olarak da görmüyordu. Onun kopuş pratiğinin devrimci enerjisi yeni insan inşasındaki ısrar ve kararlılığından gelmekteydi.

Yeni bir toplumun inşasının ancak yeni insanla mümkün olacağı konusunda aklı son derece netti. Eğer parti yeni bir toplumun kurucu öznesi ise partili bireyler de bu özneleşme düzeyine kendilerini çıkarmak zorundaydılar. Dar anlamda devrimci pratiğe indirgenmiş bir özne-insanın eksik ve sınırlı kalacağı konusunda kafası açıktı. Örneğin, bir politik

Kendinde kalmadı Berçem, hep yeni olana sarıldı. Kendisini hiçbir zaman ve hiçbir konuda tamamlanmış görmedi. Bunu sadece bir söz kalıbı olarak değil, bütün anlamları ile kavradı. Kopuş ve yenilenme gücü de buradan gelmekteydi.

askeri kadroyu teknik yetenek ve birikime indirgeyen anlayışlarla arasında kesinlikle net bir mesafe vardı. Politik askeri kadronun teknik bilgisinin çok önemli olduğunun farkındaydı, ama bunun asla yeterli olmadığını da bilinci ve bilgisine sahipti. Bu bakımdan kendisini komutanlaştırırken, asla teknik bilgiye sınırlandırmadı komutanlığını. Her türlü pratiğin öncü ve önder gücü olarak konumlandırdı kendini. Partinin en ileri birikimini kendine eksen aldı. Partinin tarzının izini sürdü. Bulun-

duğu her yerde bunu var etmeye çalıştı. Kendinde kalmadı Berçem, hep yeni olana sarıldı. Kendisini hiçbir zaman ve hiçbir konuda tamamlanmış görmedi. Bunu sadece bir söz kalıbı olarak değil, bütün anlamları ile kavradı. Kopuş ve yenilenme gücü de buradan gelmekteydi zaten. Bir durumdan bir başka duruma ya da düzeye geçmek anlamına da gelen bu kopuş pratiklerinin sancılı olduğuna tanık olmadım. Bu sancısız kopuşlarda, kopma zorunluluğunun bilincinde olmanın esas olduğunu düşünüyorum. Berçem'in hayatında "öyle gerekiyorsa"nın bir bakış açısı olduğunu görüyorum. Öyle gerektiğini anladığında ya da kavradığında Berçem artık o olmaya başlamıştı bile...

Berçem'in kendisiyle kurduğu ilişki, yukarıda da ifade etmeye çalıştığım gibi, kendine dönüş değil, kendinden çıkma pratiğiydi her zaman. Berçem'in kendine darlaştığı olmadı. Evet, o kendisine yoğunlaşmaya, kendisi üzerine düşünmeye, eleştirel değerlendirmeler yapmaya çalışırdı, ama buradan hep çoğul olarak çıktı, kolektif kimliğini etkinleştiren dönüşler elde etti. Kolektif etkin birey olma çabasında daima.

Berçem'de yöneticilik, "şey"leri yönetmenin çok ötesinde bir görevdi. O, işleri yönetirken, aynı zamanda yönettiğinin insan olduğunun tamamen bilincindeydi. Ondandır ki, onun yönetim tarzında dar anlamda işlerin yerine getirilmesine indirgenemeyecek bir yaklaşım vardı. İnsan odaklıydı. İnsan merkezli düşünmek ve davranmak konusunda bilinçli bir duruşu vardı.

Berçem'in insanla kurduğu ilişki çok derindi. İnsanları seviyordu. İnsandaki en küçük devrimci olanağa dahi büyük bir inançla, dört elle sarılıyordu. Değişimde, dönüşümde ısrarlıydı. Emek veriyor, güveniyordu. İnsanla ilişkisinde kolay pes etmezdi. Bazen fazlasıyla çözümleneci idi. Görünenden görünmeyene ulaşmak isterdi. Görünenden mutlak bir görünmeyen arka plan çıkarma çabası ve yönelimi elbet bazen yanıltıcı da olurdu. Ancak Berçem'in farkı şuydu ki, yanıldığında yanılığında ısrar etmezdi.

Siper yoldaşlarına karşı her zaman duyarlı ve ilgiliydi. Hele de eğitim ve kamp sahasından tanıdığı PKK'li kadın yoldaşlarla kurduğu ilişki, Berçem'i ararır, sorunlara çözüm üretiminde danışılır biri haline getirmişti. Berçem için devrime bağlı her bir yürek, ki bu hele de bir kadınsa, candan içre candı. Ötesi teferruattı.

Berçem'de "hazırlık" kavramı tam karşılığını bulmuştu. Berçem için büyük-küçük görev ayrımı yoktu. O aldığı her göreve, toplantıya, pratik işe, görüşmeye mutlaka bir hazırlık yapardı. Bu anlamda aldığı görevi ve bir bakıma da kendisini ciddiye alırdı. Çünkü kendisini ciddiye alan, üstlendiği göreve katkı yapabilecek bir tarzda görevle ilişkisini kurar. Berçem, aldığı görev ve sorumluluğun gerçek anlamda hakkını verirdi. Neyi varsa ortaya koyardı. Emek vermek onun yaşam felsefesi gibiydi. Bunu insanla, yoldaşla ya da herhangi bir pratikle ilişkisinde görmek mümkündü. Berçem tepeden tırnağa bir emekti.

Berçem, her şeyden önce, kendi kendisinin komutanı olmayı başar-

mış biriydi. Kendine karşı kendiliğindenci değildi. O, her adımda kendisini yönetiyordu. Kendisine dair bir gelişim planı her durumda mevcuttu. Gerek kendisi için öngörülmuş gelişim stratejisine ve gerekse kendisine bizzat oluşturduğu stratejiye göre, kendisinde bir öncelikler planı yapardı: bu dönemde ne, nasıl, ne kadar yapılacak, neler yapılmayacak, hangi konularda açığa çıkan eksikliklerle mücadele edilecek, hangi yetmezlikler karşısında yeter bir pozisyona gelmek için çalışılacak, han-

Berçem'de "hazırlık" kavramı tam karşılığını bulmuştu. Berçem için büyük-küçük görev ayrımı yoktu. O aldığı her göreve, toplantıya, pratik işe, görüşmeye mutlaka hazırlık yapardı. Bu anlamda aldığı görevi ve bir bakıma da kendisini ciddiye alırdı.

gi okumalar yapılacak, ne tür yazılar yazılacak vb...

Günlük tekmil alışkanlığından olsa gerek, günlük yaşamdan yoldaşlarıyla veya kendi kendisiyle tartışacağı konuları not ederdi Berçem. Hem kendisine hem de yoldaşlarına karşı eleştirilerinde bu somutluk üzerinden tartışırdı: şurada ses yükseltilmişti, şurada insiyatif kırılmıştı, şurada disiplin dışı hareket edilmişti vb. Tabii ki, onun bu tarzının eğitim gücü içinde özel olarak dönüştürücü bir yanı vardı, ancak organ çalışması

ve ortak yaşam koşullarında bu tarzı yoldaşlarıyla kimi sürtünmeler yaşamasına da neden olabiliyordu.

Berçem hata ve eksikliklerine karşı da devrimci bir sorumluluk içindeydi. Hata ve eksikleri karşısında mücadelede devrimci, tarzını sorgulayıcıydı. Hataları ve eksikleri onda özgüvensizliğe neden değildi. Berçem özgüvenli bir insandı ve onun bu yaklaşımı hata ve eksiklerinden öğrenmesinde birinci derecede rol oynardı. Bundandır ki, eleştirinin gücüne gerçekten inanıyor ve onunla öyle bir ilişki kuruyordu.

Berçem'in tarzında yönetilmeye karşı bir açıklık vardı. Yönetenin iradesini tanır, yönetenin yönetme görevini yerine getirmesinde ona yardımcı ve destek olmayı kendisine görev bilirdi. Yöneteni sürekli kendi görevine doğru iterdi. Tanıyabildiğim az sayıdaki yoldaşa bu özelliğe tanıklık etmişimdir. Berçem kendisi yönetirken de aynı yaklaşımı bekler ve isterdi. Bu anlamda beklentilerini

ortaya koymakta hem rahat hem de açık ve samimiydi.

Hegemonyacı, dikte edici değildi. Yönetim tarzında ortak etme çabası vardı. Yöneten ve yönetilen hiyerarşisinin zorunluğunun farkında olarak, bir denge-denetim sistemi kurma çabası ve arayışı devam edip gidiyordu Berçem'in hayatında. Kısa ve özcesi, yönetmeyi öncülük ve önderlik pratiği olarak kendisine içermiştir Berçem.

Berçem'de Aşk Ve Özgürlük

Berçem'in duygusal-cinsel ilişkiye yaklaşımı kadın özgürlükçüydü. Kendi deneyiminde de bunu esas aldı.

Berçem'in hayatında aşka her zaman yer vardı. Ancak dağlara gidinceye kadar kalbin karşılıklı çarpıntısını yaşamamıştı. Burada gelişti ilişkisi. Sınırlı ve kısıtlı koşullarda başladı ve hep o koşullarda devam etti ilişkileri yoldaşların. Berçem'le sevgilisinin en büyük hayali, bir gün

sakınmasız el ele yürüyebilmektir. Ancak bu koşullara hiçbir zaman ulaşamayacaklardı.

Yoldaş sevgilisi ile ilişkisinde, abartarak söyleyecek olursak, neredeyse sürekli bir toplantı halindeydi. Sevgilisine emek veriyor, kendinden veriyordu, ama uzlaşmacı değildi. Belki mücadele konularında ertelemeciliğe düştüğü olmuştu, ama yok saymıyor, göz yumuyordu. Berçem sık sık bir aşktan ne beklediğini kendisine sorar ve ilişkisini bu görüş açısından gözden geçirirdi. Retleri konusunda net, istekleri konusunda açık ve mücadeleciydi. Kopuşları kararlıydı. Kendisine yaptığı ya da kadın yoldaşlarından gelen eleştiriler doğrultusunda ilişkisinde kendini yeniden konumlandırmak konusunda gerçekten cesurdu.

Bu "ikili ilişki"de kendi bağımsızlığı ve özgürlüğü konusunda taviz vermedi. Kalbinin ve aklının uyumluluğunu özenle korudu. Aşk ve özgürlük kavramları üzerine düşünüyor, kendisini ve çevresindeki ilişkileri sorguluyor, kadın yoldaşlarının bu anlamda yetmezlikleri ya da sıradanlıkları ile kavgaya tutuşmakta tereddüt etmiyordu.

Günlük Yaşamdan Birkaç Detay

Günlük yaşamda genişti Berçem. Gerilim ve kasıntıdan uzak, yaşamı ferah bir algılama tavrı içindeydi. Öyle gergin ve gerilimli ilişkiler ortamında hem bulunmak istemez hem de kendisi böyle bir duruma mahal vermezdi. Mutlu bir devrimciydi. Yaşamdan mutluluk sağlamayı başarırdı.

Uykuyu severdi. Sabah kalkmak istemezdi. Yatak keyfi yapmak ho-

şuna giderdi. Gel gör ki, uzun yıllar sabah saat 4.00-4.30 gibi kalkmak zorunda kaldı. Oflardı, poflardı, ama yine de görevdi sabah erken kalkmak ve görevine sadık bir devrimciydi o.

Sorumluluk almaktan kaçmazdı. Onun esas düşüncesi sorumluluğunu yerine getirirken gerekli birikimleri nasıl ve nereden elde edeceği sorunuydu.

Bir de yemek yapmayı ve yemeyi çok severdi. "Eli çok lezzetli" sıfatını hak ediyordu. Haşhaşlı börek, kereviz yemeği, incirli kek, tahinli

Günlük yaşamda genişti Berçem. Gerilim ve kasıntıdan uzak, yaşamı ferah bir algılama tavrı içindeydi. Öyle gergin ve gerilimli ilişkiler ortamında hem bulunmak istemez hem de kendisi böyle bir duruma mahal vermezdi. Mutlu bir devrimciydi.

ekmek, tavuk suyuna yoğurt çorbası, en azından benim en sevdiğim yemekleriydi Berçem'in.

Sonsöz: Ölümsüzlüğe Dair Bir Anekdote

Bir gün Berçem'le bir oyun oynadık. Sorular soruyor ve cevapları bir yere not ediyordum. Daha sonra bu cevapların her birinin başkaca bir anlamı olacaktı. Son soru şöyleydi: Beyaz boyalı bir ev görüyorsun ve çevresinde çeşitli inşaat malzemeleri ile boyalar var, ne yaparsın? Berçem

şöyle cevap vermişti: “*Boyalardan rengarenk bir çiçek yaparım ve altına da Berçem yazarım!*” Başka birçok yoldaş ise bu soruya “geçer giderim” diyerek cevap vermişti. Sorunun yorumu şöyleydi: Bu beyaz ev ölmeden önceki son geçitti!

Berçem bu soruya verdiği cevapla şöyle demiş oluyordu: Öylesine geçip gitmeyeceğim bu dünyadan, mutlaka kendi tarzımda bir iz, bir renk kalacak bu diyarlarda. İlkbahar

tazeliğinde, çiçekler güzelliğinde bir iz bırakmak istiyorum. Yaşamımın bir anlamı oldu, ölümsüzleşmemin de bir anlamı olmalı...

Sevgili Berçem'im, güzel yoldaşım, sen değdiğin her yere iz bıraktın. Geçtiğin her yerde, elini değdirdiğin her şeyde senden bir şeyler var muhakkak. Hayatımızda nadide bir çiçek oldun. Daima taptaze ve rengarenk, yalın ama eşsiz bir çiçek...

